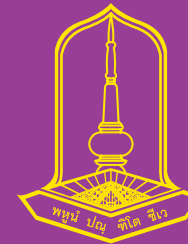

An Analytical Study of Language Use Strategies and Information Presentation Strategies in Popular Thai Facebook Fanpages <i>Kanchana Tonpo</i>	1
Teachers in the 21 st Century <i>Prasart Nuangchalerm</i>	15
University Researchers' Self-Efficacy for Working with Private Sector in Talent Mobility Program <i>Wanlop Lomtaku, Mullika Sungsanit</i>	25
Guidelines for the Application of Vocal Teaching Techniques at Private Music Schools in Thailand: A Vocal Course for Bachelor of Music at College of Music, Mahasarakham University <i>Suthasinee Theerapan, Kannaphat Wannasin</i>	37
Puan Folk Song in Khok Pip Sub-district, Si Mahosot District, Prachin Buri Province <i>Sarawut Rotchanasiri</i>	50
The Legal Measures to Protect The Rights to Personal Data Protection <i>Noppadon Nimnoo</i>	63
Environmental Management Towards Green University, Rajabhat University <i>Krit Sintusiri, Sunee Mallikamarl</i>	77
The Model of Students' Integrated Learning: Case Study of Faculty of Applied Science and Engineering Khon Kaen University, Nong Khai Campus <i>Nisarath Tippayadara, Supeera Worasaen, Pimjai Kohkaew, Chalermkiat Khiewtong, Akaneer Charoensuk, Surachat Singo, Thananda Puyati, Jirathom Buenglee, Poomipak Pitakkhuan-khan</i>	89

การศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย <i>กาญจนา ตันโพธิ์</i>	1
ครูในศตวรรษที่ 21 <i>ประสarth เนื่องเฉลิม</i>	15
การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับภาคเอกชน ภายใต้โครงการ Talent Mobility ของนักวิจัยในมหาวิทยาลัย <i>วัลลภ ล้อมตะคุ, มัลลิกา สังข์สนิท</i>	25
แนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนขับร้องของสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทย ในรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม <i>สุธาสนิธี ถิระพันธ์, กาญจนันท์กร วรณสินธุ์</i>	37
เพลงพื้นบ้านลำพวน คำบาลโคกบึง อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี <i>สราวุธ โรจนศิริ</i>	50
มาตรการและกลไกทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล <i>นพดล นิมหนู</i>	63
การจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏ <i>กริช สินธุศิริ, สุนิษฐ์ มัลลิกะมาลย์</i>	77
รูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษา: กรณีศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย <i>นิศารัตน์ ทิพยคารา, สุพีระ วรแสน, พิมพีใจ กอแก้ว, เฉลิมเกียรติ เขียวทอง, อัดนิ เจริญสุข, สุรฉัตร สิงห์โอ, ธนันดา ปุยะติ, จิราธร บึงลี, ภูมิภักดิ์ พิทักษ์เขื่อนขันธุ์</i>	89

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ.2563

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษาศาสตร์ วรรณกรรม การกำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่นำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา	อธิการบดี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
บรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยัฐพล อินทร์เสนา อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน ริงคกุลนุวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิฤกษ์ศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปฎิกรัชต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศารัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุดี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เจียมศรีพงษ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติธนาวงศ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรัชต์โสภณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วณิช นิรันทรานนท์	สถาบันการพลศึกษา
รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ชูแก้ว	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ สติธิพร ภิรมย์วัน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรชนานันท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศักดิ์ โชติชาครพันธ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Mr.Paul Dulfer	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ

ฉวีวรรณ อรรถศรีษัฐง

ผู้ช่วยเลขานุการ

จิรารัตน์ ภู่อุทัย พัทตร์วิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416

ราคาปก 60 บาท ราคาสมาชิก ราย 1 ปี 240 บาท ราย 2 ปี 480 บาท

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2563

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ฉบับนี้ยังเข้มข้นด้วยเนื้อหาและสาระทางวิชาการ ทุกบทความวิจัยและบทความวิชาการได้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ เพื่อให้วารสารเป็นที่ยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นในวงการศึกษา

ในการจัดทำวารสารทางวิชาการ กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่คัดเลือกนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ โดยบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่ถูกคัดเลือกตีพิมพ์จะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ใช้เวลาอันมีค่าในการช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็นอย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความ จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ (1) บทความของกาญจนา ตันโพธิ์ เรื่องการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและการนำเสนอเนื้อหาในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย (2) บทความของประสาธน์ เนื่องเฉลิม เรื่องครูในศตวรรษที่ 21 (3) บทความของวัลลพ ล้อมตะคุ และมัลลิกา สังข์สนธิ เรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับภาคเอกชนภายใต้โครงการ Talent Mobility ของนักวิจัยในมหาวิทยาลัย (4) บทความของสุทธาสินี ธีระพันธ์ และกาญจนาภัทร วรรณสินธุ์ เรื่องแนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนขั้นสูงของสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทยในรายวิชาทักษะการขับร้องหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (5) บทความของสรวิชัย โรจนศิริ เรื่องเพลงพื้นบ้านลำพวน ตำบลโคกปึก อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี (6) บทความของกริช สินธุ์ศิริ เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (7) บทความของนภดล นิมมหนู เรื่องมาตรการและกลไกทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และ (8) บทความของจิราธร บึงลี เรื่องรูปแบบการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษา: กรณีศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ยินดีรับบทความของบรรดานักวิชาการและนิสิตนักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความทั่วไป หรือบทความวิจารณ์หนังสือ ทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กองบรรณาธิการยินดีเป็นอย่างยิ่งและเปิดกว้างพร้อมรับต้นฉบับของท่านตลอดเวลา ทั้งนี้ขอให้ผู้ที่สนใจตีพิมพ์บทความกรุณาศึกษาารูปแบบการเขียนจากทำยวารสารแต่ละฉบับ แล้วส่งมาให้ยังกองบรรณาธิการเพื่อพิจารณา โดยหัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอจำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และอื่นๆ ทำยสุดกองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับของบทความที่มีเนื้อหาสาระตามที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้เป็นเวทีทางวิชาการและเป็นเกิดการเปิดกว้างด้านเนื้อหาและสาระที่จะบรรจุในวารสาร เพื่อให้ครอบคลุมทุกสาขาและวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขอแจ้งถอนบทความ เรื่อง “ศึกษามุมปัญญาและกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทำกลองกึ่งและการเส็งกลองกึ่งของชุมชนวัดป่าโนนสะอาดอำเภอนงนุช จังหวัดอุดรธานี” ออกจากวารสารปีที่ 34 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม 2558 หน้า 50-64 เนื่องจากการกราดตีพิมพ์ซ้ำซ้อนเนื่องจากเกิดจากการตีพิมพ์ที่ผิดพลาดของวารสารเมื่อ 7 ปีที่แล้ว ซึ่งทางวารสารจะไม่ให้มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก

ในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับในวงการศึกษาอยู่เสมอและต่อเนื่อง

สารบัญ

การศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย กาญจนา ตันโพธิ์.....	1
ครูในศตวรรษที่ 21 ประสาธ เนืองเฉลิม.....	15
การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับภาคเอกชน ภายใต้โครงการ Talent Mobility ของนักวิจัยในมหาวิทยาลัย วัลลพ ล้อมตะคุ, มัลลิกา สังข์สนิท.....	25
แนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนซ้ำร้องของสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทย ในรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ศุภาสินี ถีระพันธ์, กาญจนภัทร วรรณสินธุ์.....	37
เพลงพื้นบ้านลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี สราวุธ ไรจนศิริ.....	50
มาตรการและกลไกทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล นพดล นิ่มหนู.....	63
การจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กริช สินธุศิริ, สุณีย์ มัลลิกะมาลย์.....	77
รูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษา: กรณีศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย นิศารัตน์ ทิพยดารา, สุพีระ วรแสน, พิมพ์ใจ กอแก้ว, เฉลิมเกียรติ เขียวทอง, อัคนี เจริญสุข, สุรฉัตร สิงห์โอ, ธนันดา ปุยะติ, จิราธร บึงลี, ภูมิภักดิ์ พิทักษ์เขื่อนขันธุ์.....	89

Contents

An Analytical Study of Language Use Strategies and Information Presentation Strategies in Popular Thai Facebook Fanpages <i>Kanchana Tonpo</i>	1
Teachers in the 21 st Century <i>Prasart Nuangchalerm</i>	15
University Researchers' Self-Efficacy for Working with Private Sector in Talent Mobility Program <i>Wanlop Lomtaku, Mullika Sungsanit</i>	25
Guidelines for the Application of Vocal Teaching Techniques at Private Music Schools in Thailand: A Vocal Course for Bachelor of Music at College of Music, Mahasarakham University <i>Suthasinee Theerapan, Kannaphat Wannasin</i>	37
Puan Folk Song in Khok Pip Sub-district, Si Mahosot District, Prachin Buri Province <i>Sarawut Rotchanasiri</i>	50
The Legal Measures to Protect The Rights to Personal Data Protection <i>Noppadon Nimnoo</i>	63
Environmental Management Towards Green University, Rajabhat University <i>Krit Sintusiri, Sunee Mallikamarl</i>	77
The Model of Students' Integrated Learning: Case Study of Faculty of Applied Science and Engineering Khon Kaen University, Nong Khai Campus <i>Nisarat Tippayadara, Supeera Worasaen, Pimjai Kohkaew, Chalermkiat Khiewtong, Akanee Charoensuk, Surachat Singo, Thananda Puyati, Jirathorn Buenglee, Poomipak Pitakkhuan-khan</i>	89

การศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย*

An Analytical Study of Language Use Strategies and Information Presentation Strategies in Popular Thai Facebook Fanpages

กาญจนา ตันโพธิ์¹
Kanchana Tonpo¹

Received: 12 September 2019 Revised: 9 December 2019 Accepted: 13 January 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย โดยศึกษาข้อความโพสต์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยม 3 แฟนเพจ รวมทั้งสิ้น 90 โพสต์ และนำเสนอกลวิธีที่เป็นลักษณะร่วมของข้อความโพสต์ทั้งหมด ผลการวิจัยพบกลวิธีการใช้ภาษา คือ การใช้คำภาษาพูด การใช้คำหยาบ การใช้เครื่องหมายและสัญลักษณ์ การใช้คำเต็ม การใช้คำภาษาอังกฤษ การใช้คำที่แต่งขึ้นมาเอง และการสร้างคำผิดหลักไวยากรณ์ ตามลำดับ และพบกลวิธีการนำเสนอเนื้อหา คือ การบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารกระแสดังคม การอ้างอิงสื่อหรือเรื่องราวอื่นๆ ประกอบเรื่องที่เล่า การอ้างอิงรูปภาพ การสร้างมุกตลก การบอกเล่าเรื่องราวของตัวเอง การแนะนำให้ข้อคิดหรือเตือนสติ และการประชดประชันหรือล้อเลียนสังคม ตามลำดับ ผลจากการศึกษาทำให้เห็นพลวัตของภาษาไทยในยุคดิจิทัลอย่างชัดเจน กล่าวคือ ภาษาที่ปรากฏมักไม่คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทยมากนัก แต่มุ่งเน้นการสื่อความง่าย สะดวกรวดเร็ว ตรงไปตรงมาและจุดเด่นที่สำคัญ คือ นำเสนอด้วยภาษาพูดที่ปนคำภาษาปากเพื่อให้เข้าใจง่าย อีกทั้งยังสร้างความสนิทสนมเหมือนเพื่อนสนิทพูดคุยกัน

คำสำคัญ : กลวิธีการใช้ภาษา, กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา, เฟซบุ๊กแฟนเพจ

Abstract

This study aimed at exploring different strategies for presentation of information and language usage on popular Thai Facebook pages. The data were collected from forum messages of 90 posts from three popular Facebook pages. The data were then grouped according to common traits to find information on the presentation strategies being used. The study accordingly found

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “พลวัตของภาษาไทยในยุคดิจิทัล: การศึกษาเชิงวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาและรูปแบบการสื่อสารในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย”

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาศิลปวิทยาการศึกษาศาสตร์ สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Assistant Professor, Liberal Arts, Innovative Learning Center, Srinakharinwirot University. strategies of language

that usage was as follows: spoken language, curse words, symbols or marks, affixations, English words, own words, and ungrammatical words. In this study, the strategies used in information presentation were the following: narration of news and social currents, referral to a medium or relating content to the one being discussed, picture references, jokes, direct experiences, suggestions or warnings, and sarcasm or social bullying. The results of the study have clearly shown the dynamics of the Thai language in the digital age in which the language used is not grammar-oriented, but is rather focused on communication, which is simple, fast, and direct. The most significant strategy being used is the use of spoken language with jargon so as to promote easy interpretation and friendliness among users.

Keywords: Language Use Strategies, Information Presentation Strategies, Facebook Fanpages.

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยถือเป็นยุคของเทคโนโลยีที่นำพาเราก้าวสู่สังคมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบชีวิตประจำวันของเรานั้นมักต้องพึ่งพาอุปกรณ์ไฮเทคเพื่อเข้าถึงโลกออนไลน์ที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของโลกยุคดิจิทัลที่มีบทบาทในสังคมไทยเป็นอย่างมากด้วย เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นบริการบนอินเทอร์เน็ตในโลกยุคดิจิทัลซึ่งผู้ใช้สามารถติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล เชื่อมโยงกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่งได้ เฟซบุ๊กถือได้ว่าเป็นเว็บไซต์ที่มีผู้ใช้บริการอย่างแพร่หลาย อาจเพราะสามารถตั้งประเด็นถามตอบในเรื่องที่สนใจ โพสต์รูปหรือวิดีโอ เขียนข้อความ สนทนาออนไลน์ (Chat) หรือแม้กระทั่งเปิดโอกาสให้พบปะสังสรรค์ระหว่างกันได้ อีกทั้งยังไม่มีการกำกับด้านเนื้อหาหรือภาษามากนัก จึงทำให้ผู้ใช้โพสต์มีอิสระมากกว่าสื่ออื่นๆ เป็นต้น ข้อความในเฟซบุ๊กนับเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งที่ผู้ใช้โพสต์หรือผู้ส่งสารสามารถแสดงออกได้อย่างเสรี โดยการดึงดูดความสนใจให้ มีผู้เข้ามาตอบคำถามในประเด็นที่ตนแสดงไว้ และจะเห็นได้ว่ามีกลุ่มผู้ใช้ เฟซบุ๊กที่สนใจเรื่องราวต่างๆ เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดการตั้งเป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจขึ้นมา ประการสำคัญ คือ เกิดปรากฏการณ์ใหม่ที่บุคคลธรรมดาทั่วไป ซึ่งไม่ได้เป็นดารา

นักแสดง หรือคนดังใดๆ แต่ได้สร้างเฟซบุ๊กแฟนเพจขึ้นเพื่อนำเสนอเรื่องราว ข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ที่ตนสนใจและผลิตเนื้อหา นำเสนอเรื่องราวด้วยความคิดสร้างสรรค์จนเป็นเอกลักษณ์และดึงดูดใจบนพื้นที่ของโซเชียลมีเดียในโลกสังคมออนไลน์ ซึ่งต่อมาได้รับความนิยมและได้รับการยอมรับจนกลายเป็นผู้มีชื่อเสียงในโลกออนไลน์ (อิริชชานตั้งอำพัน 2556: 6) จนทำให้เกิดเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมที่นำเสนอเนื้อหาหลากหลาย บางแฟนเพจนำเสนอเรื่องราวชีวิตของเจ้าของเพจเอง บางแฟนเพจนำเสนอข่าวสาร สารทั้งความบันเทิงหรือเรื่องราวทั่วไปของสังคม

เป็นที่น่าสังเกตว่าเฟซบุ๊กแฟนเพจต่างๆ ล้วนสร้างรูปแบบวิธีการและกลวิธีทางภาษาที่แปลกใหม่ เพื่อเล่าเรื่องและนำเสนอตัวตนให้ดึงดูดใจผู้คนในสังคมออนไลน์ให้ติดตามและเข้ามารวมกลุ่มกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งภาษาที่ปรากฏใช้นั้นมีกระบวนการสร้างและนำเสนอที่น่าสนใจ อีกทั้งเป็นภาษาที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์หรือในโลกยุคดิจิทัล ยุคที่สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อและแม้กระทั่งการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึก และเรื่องราวต่างๆ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า เฟซบุ๊กแฟนเพจที่ได้รับความนิยมในประเทศไทยว่า มีกลวิธีการใช้

ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเรื่องราวเนื้อหาในลักษณะอย่างไร จึงได้ดึงดูดใจและทำให้มีผู้คนติดตามเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากทราบลักษณะภาษาที่ปรากฏใช้ในเฟซบุ๊กแฟนเพจแล้ว ก็จะทำให้ทราบลักษณะของภาษาไทยในยุคปัจจุบันที่ปรากฏทางสื่ออินเทอร์เน็ตอันทำให้เห็นพลวัตทางภาษาไทยและสังคมไทยที่สะท้อนจากความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของคนในสังคมออนไลน์ ซึ่งถือเป็นการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามกระแสของ โลกยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาด้านกลวิธีการใช้ ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัย ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการต่างๆ และประมวลเป็นกรอบแนวคิดและทฤษฎีความรู้ในการศึกษา โดยข้อมูลที่ศึกษาเป็นข้อมูลปฐมภูมิ มีขอบเขตดังนี้

1. ข้อความโพสต์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย โดยเกณฑ์การเลือก เฟซบุ๊กแฟนเพจไทยยอดนิยม คือ ต้องไม่ใช่เฟซบุ๊กแฟนเพจของ ดารา นักแสดง ศิลปิน นักร้อง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือองค์กร แปรนต์สินค้าต่างๆ แต่จะต้องเป็น บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สร้างชื่อเสียงของตนเอง ส่งผลให้เกิดจำนวนผู้กดถูกใจผ่านทางในเฟซบุ๊กแฟนเพจ และต้องมียอดผู้ติดตามมากกว่า 1,000,000 คนขึ้นไป โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ เฉพาะเจาะจงและได้กลุ่มตัวอย่าง 3 แฟนเพจ ดังนี้

- เพจอีเจียบ เลียบด่วน ยอดผู้ติดตามทั้งสิ้น 2,418,513 คน (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2560)

- เพจ Drama-addict ยอดผู้ติดตามทั้งสิ้น 1,715,386 คน (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2560)

- เพจแฮมมัมโพธิ์ดำ ยอดผู้ติดตามทั้งสิ้น 1,489,089 คน (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2560)

2. ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้อมูลจากโพสต์ที่รวบรวมในช่วงเวลา 1 เดือน คือ ตั้งแต่วันที่ 1 - 31 กรกฎาคม 2560 โดยเพจอีเจียบ เลียบด่วน มีโพสต์ทั้งสิ้น 193 โพสต์ เพจ Drama-addict มีโพสต์ทั้งสิ้น 564 โพสต์ เพจแฮมมัมโพธิ์ดำ มีโพสต์ทั้งสิ้น 283 โพสต์ ผู้วิจัยจะคัดเลือกศึกษาเฉพาะโพสต์ที่มี ยอดผู้กดถูกใจมากที่สุดเรียงตามลำดับจำนวน 30 โพสต์ต่อ 1 แฟนเพจ จึงได้ข้อความโพสต์สำหรับการศึกษาวิเคราะห์เป็นจำนวนทั้งสิ้น 90 โพสต์

3. ผู้วิจัยจะใช้การสะกดการันต์ตามที่ปรากฏในข้อความนั้น ทั้งนี้เพื่อให้เห็นลักษณะของการใช้ภาษาทางอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย โดยนำข้อความโพสต์ที่มีจำนวนยอดผู้กดถูกใจมากที่สุด 30 ลำดับแรกของเพจอีเจียบ เลียบด่วน เพจ Drama-addict และเพจแฮมมัมโพธิ์ดำ รวมทั้งสิ้น 90 โพสต์ ผู้วิจัยพบว่า ข้อความโพสต์ทุกโพสต์ดังกล่าวมีลักษณะร่วมของการใช้ภาษา และการนำเสนอเนื้อหาบางประการที่น่าสนใจ และลักษณะร่วมนั้นๆ ถือเป็นจุดเด่นที่ทำให้คนเข้าไปกดถูกใจกันเป็นจำนวนมาก

โดยผู้วิจัยขอแบ่งประเด็นการนำเสนอเป็น 2 หัวข้อ คือ กลวิธีทางภาษา และกลวิธีการนำเสนอเนื้อหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีการใช้ภาษา

กลวิธีการใช้ภาษา คือ การเลือกใช้ภาษาในรูปแบบคำ ประโยค ข้อความหรือสัญลักษณ์ใดๆ ที่ผู้ส่งสารเขียนในข้อความโพสต์เพื่อถ่ายทอด

ความคิด ความเข้าใจและอารมณ์ความรู้สึกมายังผู้รับสาร จากการศึกษาข้อความโพสต์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ ผู้วิจัยพบว่า มีกลวิธีการใช้ภาษาที่ปรากฏ

ร่วมกันของทั้ง 3 เฟซบุ๊กแฟนเพจ ซึ่งกลวิธีการใช้ภาษาที่เด่นและดึงดูดสนใจเป็นพิเศษเป็นที่นิยมอย่างสูงสุด ดังจะนำเสนอผลการศึกษาวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปกลวิธีการใช้ภาษาที่ปรากฏร่วมของเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยม

ชื่อเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยม	กลวิธีการใช้ภาษาที่ปรากฏร่วม						
	คำภาษาพูด	คำหยาบ	เครื่องหมายและสัญลักษณ์	คำเต็ม	คำภาษาอังกฤษ	คำแต่งขึ้นเอง	คำผิดหลักไวยากรณ์
อีเจียบเลียบด่วน	30	20	11	11	6	12	6
Drama-addict	30	11	5	5	7	1	4
หม่อมโพธิ์ดำ	30	14	4	4	6	3	2
จำนวนรวม	90	45	20	20	19	16	12

จากผลการศึกษาที่แจกแจงเป็นตารางที่ 1 อธิบายได้ว่า ข้อความโพสต์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ 3 แฟนเพจ ซึ่งแต่ละแฟนเพจมี 30 โพสต์ รวมทั้งสิ้นเป็น 90 โพสต์ โดยในแต่ละโพสต์จะมีกลวิธีการใช้ภาษาปรากฏปนกันหลากหลายกลวิธี และแต่ละโพสต์อาจมีกลวิธีการใช้ภาษามากกว่า 1 กลวิธี ซึ่งกลวิธีที่ใช้ภาษาที่เกิตร่วมกันหรือเกิดซ้ำมากที่สุดคือ กลวิธีที่ใช้คำภาษาพูด ดังจะเห็นได้ว่าทุกข้อความโพสต์ทั้ง 90 โพสต์ที่ศึกษานั้นล้วนใช้ภาษาพูดในการนำเสนอทั้งสิ้น รองลงมา คือ กลวิธีที่ใช้คำหยาบ ซึ่งปรากฏใช้ทั้งสิ้น 45 โพสต์ ลำดับต่อมา กลวิธีที่ใช้เครื่องหมายและสัญลักษณ์ 20 โพสต์ และกลวิธีที่ใช้ภาษาอื่นๆ ต่อมา คือ กลวิธีที่ใช้คำเต็ม 20 โพสต์ กลวิธีที่ใช้คำภาษาอังกฤษ 19 โพสต์ กลวิธีที่ใช้คำที่แต่งขึ้นมาเอง 16 โพสต์ กลวิธีที่สร้างคำผิดหลักไวยากรณ์ 12 โพสต์ ตามลำดับ ดังจะนำเสนอตัวอย่างของแต่ละกลวิธีดังนี้

1.1 กลวิธีที่ใช้คำภาษาพูด ภาษาพูด

ในที่นี้ หมายถึง ภาษาที่ผู้ส่งสารใช้ในการสร้างความสนิทสนมกับผู้รับสาร โดยการใช้คำที่เป็นกันเองเสมือนกับคนรู้จักเพื่อทำให้ข้อความสามารถเข้าถึงผู้รับสารได้โดยง่าย ทั้งนี้ พบว่าการใช้คำภาษาพูดมีการปรากฏมากที่สุดในการสร้างข้อ

ความโพสต์ของแฟนเพจ อาจเนื่องมาจากผู้ส่งสารต้องการสื่อให้ผู้รับสารเข้าใจเรื่องราวได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน อีกทั้งการสื่อสารด้วยการใช้คำภาษาพูดเช่นนี้ ยังเป็นการช่วยลดช่องว่างระหว่างการสนทนาของผู้ส่งสารและผู้รับสารด้วย ผู้ส่งสารจึงใช้คำภาษาพูดที่เป็นภาษาในระดับไม่เป็นทางการเพื่อสร้างความสนิทสนมกับผู้รับสารซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่รู้จักในการสื่อสารผ่านทางข้อความ ดังจะเห็นว่าทุกข้อความโพสต์ปรากฏกลวิธีที่ใช้คำภาษาพูดครบทุกโพสต์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

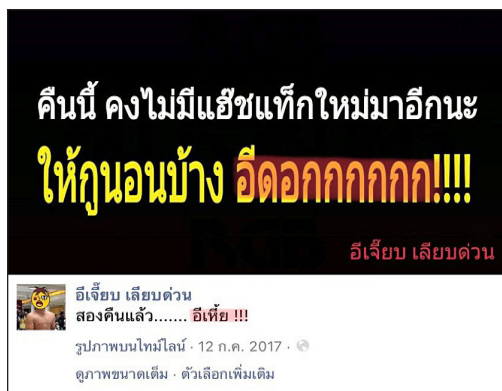

(อีเจียบ เลียบด่วน 20 กรกฎาคม 2560:ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์เพจ อีเจียบ เลียบด่วน “จริงๆ ไม่อยากให้อิช้ตอบออกสื่อแบบนี้น้เลย อยากเก็บเรื่องของเราไว้เป็นความลับ ให้พวก

ซีเลือกโฟกัสที่ผลงานมากกว่าแต่ในเมื่อไอซ์อยากเปิดเผย ผมก็ตามใจไอซ์แล้วกัน #ผมรักไอซ์นะ” เป็นกลวิธีการใช้ภาษาพูดในลักษณะของการพูดคุยกับเพื่อน โดยภาษาที่ปรากฏจะมีความเป็นกันเองแบบคนที่คุ้นเคยกัน ซึ่งมีคำหยาบปนอยู่บ้างเพื่อเพิ่มรสในการสื่อความของผู้เขียน

1.2 กลวิธีการใช้คำหยาบ คำหยาบหรือคำไม่สุภาพ หมายถึง คำที่ถือว่าต่ำกว่าภาษาพูดลงไป เป็นคำที่ไม่ควรใช้พูดกัน เพราะถ้าใช้พูดจะถือเป็นการดูหมิ่นผู้ฟัง (ปรีชา ช่างขวัญยืน 2542: 197) จากการศึกษาข้อความในโพสต์เฟซบุ๊กยอดนิยมของไทย พบว่าผู้โพสต์หรือผู้ส่งสารใช้คำหยาบเป็นจำนวนมาก โดยการใช้คำหยาบนี้ปรากฏทั้งในรูปแบบของการใช้คำสรรพนาม “กู” “มึง” โดย “กู” ซึ่งเป็นการแทนตัวของเจ้าของเพจหรือผู้ส่งสารที่นำเสนอเรื่องราวต่างๆ ส่วนสรรพนามบุรุษที่ 2 ที่ใช้แทนตัวสมาชิกที่ติดตามในเพจหรือผู้รับสารใช้คำว่า “มึง” โดยจากการสังเกตลักษณะการใช้พบว่าผู้ส่งสารจะใช้ “กู” “มึง” ซึ่งถือเป็นคำหยาบหรือคำไม่สุภาพ 2 ลักษณะ คือ ใช้เพื่อทำให้ผู้รับสารรู้สึกเหมือนคุยกับเพื่อน เพื่อแสดงความเป็นกันเอง ความสนิทสนมเหมือนกับเป็นเพื่อนสนิท และในบางครั้งก็ใช้ในกรณีที่ต้องการนำเสนอเนื้อหาที่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวหรือไม่พอใจ นอกจากนี้ยังมี การใช้คำด่าปนในเนื้อหาด้วย โดยในการสื่อสารนั้น คำด่าเป็นคำที่ไม่ควรนำมาใช้สื่อสารกันในสังคมเป็นอย่างยิ่ง แต่เมื่อผู้วิจัยศึกษาข้อความโพสต์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย ผู้วิจัยกลับพบว่ามีการใช้คำด่าเป็นจำนวนมาก โดยคำด่าที่ปรากฏบางคำมีความหยาบคายและรุนแรง หากแต่ผลในความรู้สึกกลับไม่ได้เป็นไปในทางลบ แต่กลับส่งผลให้สื่อความหมายในเชิงบวก คือ เกิดความตลกขบขัน รู้สึกสนิทสนมคุ้นเคยและตรงไปตรงมาอย่างกับคุยกับเพื่อนสนิทนั่นเอง ดังจะนำเสนอตัวอย่างต่อไปนี้

(อีเจียบ เลียบด่วน 12 กรกฎาคม 2560:ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์เฟซบุ๊กอีเจียบ เลียบด่วน พบการใช้คำหยาบ คือ “อืดอก” และ “อีเหี้ย” ซึ่งผู้ส่งสารใช้คำหยาบเหล่านี้เพื่อพูดคุยเรื่องราวกระแสวิกฤตที่ตนกับสมาชิกที่ติดตามรับรู้ร่วมกัน โดยผู้ส่งสารมุ่งให้เกิดความตลกขบขัน และนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกันเองเหมือนเพื่อนสนิทคุยเล่นกัน จะสังเกตได้ว่าคำว่า “อืดอก” มีการเติม “ก” หลายตัวและเครื่องหมาย “!” เป็น อืดอกกกกกก!!!!” เพื่อแทนลักษณะการทอดเสียงหรือเพิ่มเสียงแทนอารมณ์ และ “อีเหี้ย” ที่มีเครื่องหมาย “!” เป็น “อีเหี้ย !!!” เพื่อเน้นเสียงเน้นอารมณ์ นอกจากนี้ยังใช้คำสรรพนาม “กู” ที่ใช้แทนตนเอง คือ ผู้ส่งสารจะเห็นได้ว่าข้อความโพสต์นี้เป็นกลวิธีทางภาษาของเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมที่ใช้กันจนเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัด ซึ่งกลวิธีนี้อาจทำให้ผู้รับสารรู้สึกเหมือนคุยกับเพื่อนสนิท รู้สึกว่าผู้ส่งสารเปิดเผย จริงใจ ตรงไปตรงมานั่นเอง

1.3 กลวิธีการใช้เครื่องหมาย และสัญลักษณ์ คือการนำวจนภาษามาประกอบการสื่อความหมายในข้อความ โดย “อวจนภาษา” หมายถึง ภาษาที่ไม่ใช่เสียงพูดและไม่ใช่อักษรภาษาเขียน แต่เป็นภาษาที่สื่อความด้วยการใช้รหัส เครื่องหมาย สัญลักษณ์หรือสัญญาณต่างๆ แทน (สวินต ยมาภัย 2552: 32) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แห่มม โพร้ด้า
 17 กรกฎาคม เวลา 23:11 น. •
 ใครอาจจะมองเป็นเรื่องเล็ก แต่สำหรับครีนนี่นี่คือเรื่องใหญ่ กับฝรั่งคนนึง ที่ล้อเล่นกับวัฒนธรรมบ้านเราว่า เล่นทุกประเด็นอย่างเปิดวอรั่น **ตั้งใจดราม่า** เพื่อผลประ โยชนเรียก**เรตติ้ง**และนั่นหมายถึงเงิน

ทำถ้อย โยชนเหรียญใน 7-11 ทำคลิปตาเด็กไทย ใจอังกฤษ หลอกแม่ให้พูดคำหยาบคายต่ำสุดใส่คนอื่น สร้างดราม่าแมวลอยลูกโป่ง แมวกัดแมงป่อง แอน โปร โมทคลิปปุกรุกห้าง ไปเล่น**ไอซ์สเก็ต** จนล่าสุด บุกกรทการรถไฟ วางเหรียญบนราง เจตนาใช้เหรียญต่างชาติที่ดูแลเหมือนเหรียญสิบ

ไม่มีใบอนุญาต ห้ามทำงานนะคะ
 ทำไม่แอดออกสื่อ ว่ามี **Work Permit** จ่ายภาษีตามกฎหมาย ถอดหมวกแล้วพูดความจริงมั่งหะหะ หยดจกตาพวกกูได้แล้ว แล้วรู้สึกอย่างไร ที่ทำให้พ่อแม่เด็กไทย ต้องคอยตักเตือน แนะนำว่าสิ่งที่มึงทำในคลิป มันอันตรายและห้ามทำตามแบบทุกวัน และสนุกแคไหน ที่ก่อแต่ปัญหา จนคนเกลียดกันทั่วเมือง แบบนี้ยังเล็กน้อยอีกหะหะ **Seriously, Nate?**

(แห่มมโพร้ด้า 17 กรกฎาคม 2560: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์จากเพจแห่มมโพร้ด้าพบว่ามีการใช้คำภาษาอังกฤษปนในเนื้อหาเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่คำภาษาอังกฤษที่ใช้ก็เป็นคำที่ผู้รับสารอ่านแล้วเข้าใจร่วมกันได้ อาจมีลักษณะเป็นการเขียนคำแบบตรงตัว เช่น *“Work Permit”* *“Seriously, Nate?”* และลักษณะการทับเสียงคำ คือ ใช้อักษรภาษาไทยแทนเสียงภาษาอังกฤษ เช่น *“ดราม่า”* *“เรตติ้ง”* *“คลิปป”* *“โปรโมท”* *“ไอซ์สเก็ต”* เป็นต้น การใช้คำภาษาอังกฤษเหล่านี้เป็นการอธิบายขยายความเรื่องที่พูดคุยให้ผู้รับสารเข้าใจชัดเจน อีกทั้งยังดูทันสมัย เพราะบางคำเป็นคำใหม่ที่ถือเป็นศัพท์สแลง ซึ่งกลวิธีนี้ถือว่าดึงดูดใจและเข้าถึงสมาชิกเพจที่มีอายุช่วงวัยรุ่นและวัยทำงานได้เป็นอย่างดี เป็นต้น

1.6 กลวิธีการใช้คำที่แต่งขึ้นมาเอง คือ การนำคำหรือประโยคที่ผู้ส่งสารสร้างขึ้น แต่งขึ้นเพื่อนำเสนอความหมายเรื่องราวบางสิ่งบางอย่าง อาจสื่อความแบบตรงไปตรงมา หรืออาจต้องอาศัยการตีความจากประสบการณ์ร่วมของผู้ส่งสารและผู้รับสารด้วย บางคำเป็นการใช้เสียงพูดเป็นแนวเทียบ แล้วสร้างคำใหม่มาใช้แทน หรือบางคำสร้างขึ้นใหม่ในเชิงผิดหลักไวยากรณ์เพราะมุ่งเน้นความตลกขบขันเป็นสำคัญ ซึ่งจากการศึกษาข้อ

ความเฟซบุ๊กแฟนเพจพบว่ามีกลวิธีการใช้คำที่แต่งขึ้นมาเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อีเจ็บบ เลียบด่วน
 เห็นเพจ หมอแล็บแพนด้า เอรูปถ่ายส่วนตัวของ อีเจ็บบ เลียบด่วน ไป **Time Carles Tad Thor** ใส่หัวของหมอแล็บนั้่น ซึ่งเด็กอนุบาลก็ดูออกว่า หมอแล็บมันใช้คอมเพรสเซอร์ทำภาพ

จริงเอรูปจริง ๆ ออริจินอล มาลงให้ดูกัน

ขอให้หยุด การกระทำโดยเด็ดขาดะครับ มีอะไรในทีมทนายของเพจ จะดำเนินการตามกฎหมาย ไม่มีการยอมพามัน จนคดีถึงจุดสุดขั้วต่อไป

เรียนมาเพื่อทราบ ไม่ทราบก็เรื่องมึงจงงูเรียนไปแล้ว

ด้วยความนับถือบ๊องไม่นับถือบ้าง

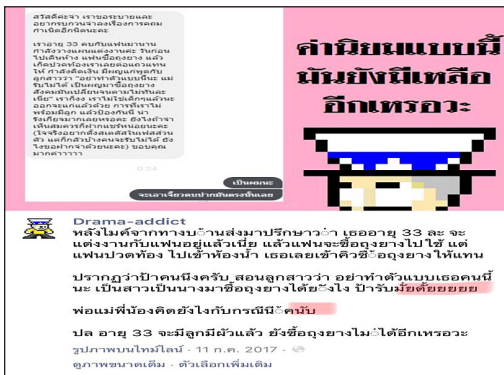
ทิมทนาย อีเจ็บบเลียบด่วน (คำทนายจ่ายเป็นบัตรทงู)

รูปภาพบนไทม์ไลน์ - 3 ก.ค. 2017 • ๑๒
 ดูภาพขนาดเต็ม • ตัวเลือกเพิ่มเติม

(อีเจ็บบ เลียบด่วน 3 กรกฎาคม 2560: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์เพจอีเจ็บบ เลียบด่วน พบกลวิธีการใช้คำที่แต่งขึ้นมาเอง คือ *“Time Carles Tad Thor”* ซึ่งเป็นการสร้างรูปแบบภาษาขึ้นมาเอง โดยวิธีการเลียนเสียงพูดภาษาไทย แล้วเทียบเสียงโดยใช้อักษรภาษาอังกฤษมานำเสนอแทน ซึ่งในที่นี้คือ *“ทำการตัดต่อ”* โดยการใช้คำลักษณะนี้เพื่อความตลกขบขัน และเพื่อดึงดูดให้ผู้รับสารติดตามและเกิดความสนุกสนานไปกับเรื่องราวที่ผู้ส่งสารสื่อความมา ดังข้อสังเกตได้ว่าลักษณะการสร้างคำรูปแบบนี้คล้ายกับการสร้างคำใหม่โดยใช้แนวเทียบที่เป็นการสร้างคำใหม่จากการนำคำเดิมที่มีอยู่แล้วมาประสมกัน แต่ในกรณีนี้เป็นการเทียบเสียงแล้วได้คำที่แตกต่างจากเดิม (มารศรี สอทิพย์ 2542: 36) จุดประสงค์หลักที่ผู้ส่งสารต้องการคือความตลกขบขัน และอรรถรสในการสื่อสารกับสมาชิกเพจ กลวิธีการใช้คำที่แต่งหรือสร้างขึ้นมานี้ถือเป็นการดึงดูดใจผู้รับสารเป็นอย่างมาก เพราะผู้รับสารจะรู้สึกสนุกสนานในการตีความ อีกทั้งยังรู้สึกว่าการผู้ส่งสารเป็นคนตลก เข้าถึงง่ายอีกด้วย

1.7 กลวิธีการสร้างคำผิดหลักไวยากรณ์ คือ การนำคำที่สร้างขึ้นโดยใช้ผิดหลักการสะกดสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ภาษาไทย โดยผู้ส่งสารอาจมีเจตนาให้ผิดไปจากเกิดเพื่อมุ่งดึงดูดความสนใจในรสทางเสียงของคำและรสของความ หรืออาจตั้งใจที่จะสะกดคำผิดเพื่อลดความรุนแรงทางความหมายของคำ หรือเพื่อมุ่งให้เกิดความตลกขบขันในการสื่อสาร เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(Drama-addict 11 กรกฎาคม 2560: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์เพจ Drama-addict พบการสร้างคำที่ผิดหลักไวยากรณ์ภาษาไทย คือ “มัยดัยยยยย” ซึ่งมาจากคำว่า “ไม่ได้” และคำ “คนับ” มาจากคำ “ครบ” จะเห็นได้ว่าทำที่ผิดหลักไวยากรณ์นี้ คำแรกเป็นการเขียน

แบบเลียนเสียงพูดและมุ่งเน้นสื่ออารมณ์ความรู้สึก ล้อเลียนและตลกขบขัน ส่วนคำที่สองเป็นคำที่เขียนผิดโดยอาจเกิดจากการพิมพ์ผิดจากแป้นพิมพ์คอมพิวเตอร์ แต่เมื่อสังเกตข้อมูลโพสต์หลายข้อความพบว่า เกิดจากการจงใจทำให้ผิดอาจเนื่องมาจากการต้องการให้ตลกขบขันก็เป็นได้

2. กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา

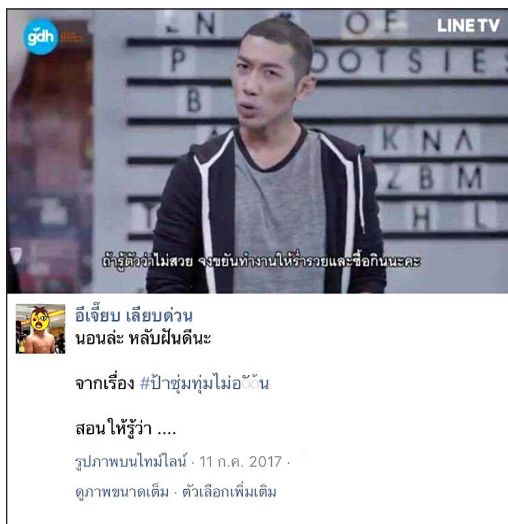
กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา คือ เทคนิควิธีการนำเสนอเรื่องราวหรือการเรียบเรียงถ้อยคำ ภาษาเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระต่างๆ ไปยังผู้อ่าน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทำให้เกิดการสื่อความเข้าใจและรับรู้เนื้อหานั้นได้ถูกต้อง ผู้เขียนแต่ละคนจะมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกันไปตามความถนัดและตามบุคลิกลักษณะของตน เช่น ผู้เขียนบางคนอาจใช้ถ้อยคำง่ายๆ ในการนำเสนอ บางคนอาจนำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นกันเอง จากการศึกษาข้อความโพสต์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ ยอดนิยม 3 แฟนเพจ จำนวนทั้งสิ้น 90 โพสต์นั้น ผู้วิจัยพบว่าเฟซบุ๊กแฟนเพจเหล่านี้ต่างมีกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายและแต่ละกลวิธีล้วนเกิดจากการเลือกสรรด้วยความพิถีพิถัน ผู้วิจัยได้สรุปกลวิธีที่ปรากฏทั้งหมดแล้ว และแจกแจงกลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏร่วมกันที่ถือเป็นลักษณะเด่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 สรุปกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏร่วมของเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยม

ชื่อเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยม	กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏร่วม						
	บอกเล่าเรื่องราวข่าวสารกระแสวิกฤต	อ้างอิงสื่อหรือเรื่องราวอื่น ๆ ประกอบเรื่อง ที่เล่า	อ้างอิงรูปภาพ	สร้างมุกตลก	บอกเล่าเรื่องราวของตัวเอง	แนะนำให้ข้อคิดหรือเตือนสติ	ประชดประชันหรือล้อเลียนสังคม
อีเจียบเลียบด่วน	28	15	13	20	15	5	5
Drama-addict	25	24	15	4	3	7	7
หม่อมโพธิ์ดำ	25	21	28	4	8	3	2
จำนวนรวม	78	60	56	28	26	15	14

จากผลการศึกษาที่แจกแจงเป็นตารางที่ 2 ข้างต้นนั้นอธิบายได้ว่า ข้อความโพสต์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ 3 แฟนเพจ รวมทั้งสิ้นเป็น 90 โพสต์ โดยในแต่ละโพสต์จะมีกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาปรากฏปนกันหลายกลวิธี และส่วนใหญ่จะมากกว่า 1 กลวิธี ซึ่งกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่เกิดขึ้นหรือเกิดซ้ำมากที่สุด คือ การบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารกระแสดังคม พบ 78 โพสต์ รองลงมา คือ การอ้างอิงสื่อหรือเรื่องราวอื่นๆ ประกอบเรื่องที่เล่า พบ 60 โพสต์ ลำดับต่อมา คือ การอ้างอิงรูปภาพ 56 โพสต์ และกลวิธีการอื่นๆ ต่อมา คือ การสร้างมุกตลก 28 โพสต์ การบอกเล่าเรื่องราวของตัวเอง 26 โพสต์ การแนะนำให้ซื้อคิดหรือเตือนสติ 15 โพสต์ การประชดประชันหรือการล้อเลียนสังคม 14 โพสต์ ตามลำดับ ตัวอย่างดังนี้

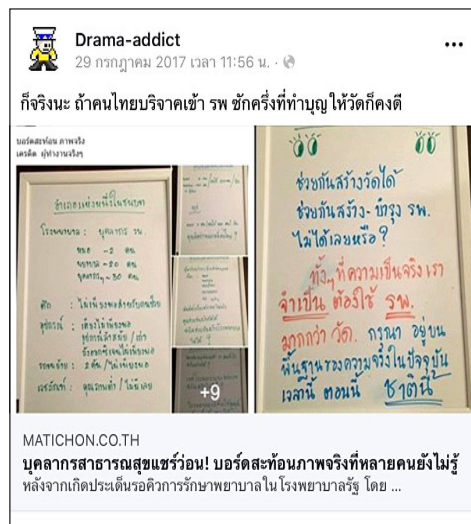
2.1 การบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารกระแสดังคม คือ กลวิธีที่นำเรื่องราวหรือข่าวในสังคมที่กำลังเป็นกระแสโด่งดังหรือเป็นที่รู้จักมานำเสนอให้เนื้อหาเพจ ซึ่งกลวิธีนี้มีลักษณะคล้ายกับการโฆษณา กล่าวคือ เพจจะโด่งดังเป็นที่นิยมได้นั้น ผู้สร้างเพจก็จำเป็นต้องเลือกสินค้าซึ่งก็คือ “เนื้อหา” ที่กำลังโด่งดังเป็นกระแสนำเสนอเพื่อดึงดูดลูกค้านั่นเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(อีเจ็บบ เลียบด่วน 11 กรกฎาคม 2560:ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์เพจ อีเจ็บบ เลียบด่วนข้างต้นนี้จัดเป็นกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาด้วยการบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารกระแสดังคม โดยมีลักษณะของการล้อเลียนบุคคลที่เป็นกระแสข่าวในเชิงตลกขบขัน ซึ่งผู้ส่งสารใช้วิธีเล่าเรื่องราวที่เป็นกระแสด้วยการแทรกภาพและใช้ข้อความบางอย่างที่คนในสังคมรับรู้ร่วมกันมากล่าวลอยๆ เพื่อดึงดูดความสนใจผู้รับสารให้คิดตาม และตีความตามเรื่องราวที่นำเสนอ

2.2 การอ้างอิงสื่อหรือเรื่องราวอื่นๆ ประกอบเรื่องที่เล่า หมายถึงกลวิธีการนำสื่อหรือเรื่องราวทั้งในรูปแบบของคลิป เว็บไซต์ ข้อเขียน หรือคำกล่าวของผู้อื่นมาอ้างอิงประกอบเรื่องที่นำเสนอ โดยกลวิธีนี้ผู้วิจัยพบว่าผู้ส่งสารต้องการนำเสนอให้นำมาเชื่อถือเพราะมีแหล่งอ้างอิงชัดเจน หรือบางครั้งก็เพื่อเป็นการเสริมและขยายความเนื้อหาของเพจให้มากขึ้นเพื่อให้เข้าใจง่าย และดึงดูดความสนใจมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาข้อความโพสต์ เฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมพบว่า กลวิธีนำเสนอเนื้อหาหลักๆ มีทั้งการอ้างอิงเว็บไซต์อื่น อ้างอิงคลิปวิดีโอ อ้างอิงคำกล่าวของคนในสังคมหรือของสมาชิกเพจบางคน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(Drama-addict 29 กรกฎาคม 2560: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์เพจ Drama-addict ข้างต้น จะเห็นว่าเป็นการใช้กลวิธี การนำเสนอเนื้อหาด้วยการอ้างอิงสื่อหรือเรื่องราว อื่นๆ ประกอบเรื่องที่เล่า โดยเป็นการนำสื่ออื่นนั้น คือ เว็บไซต์ MATICHON.CO.TH มาเชื่อมโยง อ้างอิงขณะเล่าเรื่องเกี่ยวกับการแพทย์ ซึ่งกลวิธีนี้ ทำให้ผู้รับสารเข้าใจเจตนาของผู้ส่งสารและได้รับ ทราบรายละเอียดอื่นๆ เพิ่มเติมชัดเจนมากขึ้น

2.3 การอ้างอิงรูปภาพ หมายถึง กลวิธีที่ผู้ส่งสารนำรูปภาพต่างๆ ทั้งที่สร้างขึ้นเอง หรือภาพทั่วไปมาประกอบการเล่าเรื่อง ซึ่งรูปภาพ เหล่านี้มักเป็นภาพที่เชื่อมโยงกับกระแสสังคมหรือ เรื่องราวบางอย่างที่ผู้ส่งสารสร้างขึ้นมานำเสนอ เรื่องราวเพจ และรูปภาพเหล่านี้จะมีผลช่วยให้ เนื้อหาที่นำเสนอสื่อถึงผู้รับสารได้อย่างชัดเจน กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาด้วยการอ้างอิงรูปภาพจะ ต่างกับกับกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาด้วยการอ้างอิง สื่อหรือเรื่องราวอื่นๆ ตรงการอ้างอิงรูปภาพผู้ส่ง สารจะเล่าเรื่องไปก่อนจนจบ จากนั้นจะมีรูปภาพ เป็นสิ่งเสริมเนื้อหา ส่วนการอ้างอิงสื่ออื่นหรือเรื่อง ราวอื่นๆ ผู้ส่งสารต้องการนำมาใช้เป็นเนื้อหาหลัก ที่ให้ผู้รับสารเข้าไปค้นหาหรืออ่านรายละเอียดให้ ชัดเจนจากเรื่องที่รับทราบในเพจแล้วนั้นเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แหม่ม โพธิ์ดำ
27 กรกฎาคม เวลา 23:12 น .
เมื่อตอนเย็นๆควีน โพสต์ขอรับบริจาคเลือด เลือด ควีนต้องขอขอบคุณพี่จอนี่มากเลยนะคะ ที่รับขั้บรดจากเขาใหญ่ ตั้งใจมาบริจาคเลือดให้ น้อง เพราะพี่มีเลือดกลุ่มพิเศษ ถึงแม้สุดท้าย น้องจะจากไปแบบไม่มีวันกลับ แต่ควีนจะไม่ลืม นำใจอันยิ่งใหญ่ของพี่จอนี่เลย ที่พยายาม อย่างเต็มที่เพื่อช่วย ใครสักคนที่พี่ไม่เคยพบเจอ มาก่อน พี่คือพระเอกตัวจริงคะ ควีนขอขอบคุณคุณตาม คุณสุรินทร์ และพี่ ช.เอ ณ.บางช้าง ที่ช่วยประสานงานด้วยนะคะ และขอ ให้น้องไปสู่สุคติ

(แหม่มโพธิ์ดำ 27 กรกฎาคม 2560: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์เพจแหม่ม โพธิ์ดำ พบว่าเป็นการนำเสนอเนื้อหาด้วยการ อ้างอิงรูปภาพมาเสริมเนื้อหา โดยรูปภาพประกอบ นี้เป็นภาพของบุคคลที่ปรากฏในเนื้อหาเพจที่กำลัง นำเสนอซึ่งการใช้รูปภาพมาอ้างอิงเสริมเนื้อหานี้ ช่วยให้ผู้รับสารเห็นภาพประกอบเรื่องราวนำไปสู่ การเข้าใจเนื้อหาเรื่องราวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.4 การสร้างมุกตลก คือ กลวิธีการนำ เสนอเนื้อหาโดยมีเจตนาที่จะนำเสนอความตลก ขบขันหรือบางครั้งอาจใช้วิธีนำเสนอเรื่องอื่นๆ แต่ แทรกมุกตลกที่ต้องอาศัยการตีความเข้าไปด้วย กลวิธีการสร้างมุกตลกนั้นจัดเป็นกลวิธีการนำเสนอ เนื้อหาอย่างหนึ่งที่เฟชบุ๊กแฟนเพจนิยมใช้กันมาก อาจเนื่องจากมุกตลกช่วยให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายจากความตึงเครียด ดังนั้นผู้สร้างเพจจึง ต้องการดึงดูดผู้คนโดยมุ่งเน้นมุกตลกในการนำ เสนอเป็นสำคัญ แต่ที่สำคัญของมุกตลกอีกอย่าง หนึ่งก็คือ มุกตลกช่วยลดความรุนแรงของเรื่องราว ที่นำเสนอได้ กล่าวคือ หากต้องนำเสนอเนื้อหา ข่าวดสารที่ตึงเครียด รุนแรงหรือเสี่ยงต่ออารมณ์ ความรู้สึกทางลบ กลวิธีการนำเสนอด้วยการสร้าง มุกตลกก็จะเป็นตัวช่วยบรรเทาความรุนแรงนั้นๆ ให้กลายเป็นการผ่อนคลายและการไม่คิดอะไรต่อ เรื่องเครียดให้มากไปนั่นเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(อีเจียบ เลียบด่วน 1 กรกฎาคม 2560: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์เพจ อีเจียบ เลียบด่วน พบว่ามีการใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา ด้วยการสร้างมุกตลกเกือบทุกโพสต์ โดยมุกตลกที่สร้างขึ้นอาจเป็นการนำเสนออย่างตรงไปตรงมา ด้วยรูปภาพต่างๆ หรือมุกตลกที่นำเสนออาจต้องอาศัยการตีความและต้องเข้าใจบริบททางสังคมในขณะนั้นๆ ด้วย ซึ่งตัวอย่างนี้มีข้อความว่า “เบ็คแฮม.....เข้าใจคนไทย” และมีการอ้างอิงรูปภาพ และข้อความประกอบในรูปภาพที่สร้างขึ้นมาเองว่า “หีหีหี....หวยแตกกันสิท่า เจียบกับเบ็คเลย” ซึ่งหากผู้รับสารไม่มีประสบการณ์ร่วมกับเพจก็อาจจะไม่เข้าใจ หรือไม่ตกลงขบขันใดๆ แต่หากผู้รับสารเข้าใจร่วมกันว่าผู้ส่งสารมีเจตนาล้อเลียนเชิงตลกขบขันโดยใช้วันที่ 1 กรกฎาคม ซึ่งตรงกับวันที่คนไทยเรียกกันว่า “วันหวยออก” และในช่วงนั้นตรงกับที่เบ็คแฮมหรือเดวิด เบคแคมนักฟุตบอลชื่อดังมาเที่ยวที่ประเทศไทย ถ้าผู้รับสารเข้าใจและตีความได้ก็จะรู้ได้ทันทีว่าเป็นการสร้างมุกตลกอย่างหนึ่ง

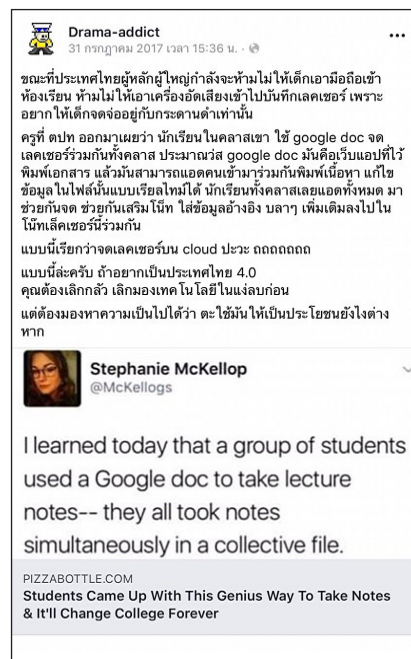
2.5 การบอกเล่าเรื่องราวของตัวเอง หมายถึง กลวิธีที่ผู้ส่งสารหรือผู้สร้างเพจนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ในเพจของตนด้วยการพูดหรือเล่าเรื่องราวของตนเองอาจมีลักษณะเหมือนการ ทักทายสมาชิกเพจหรือการพูดคุยเล่าประสบการณ์ กิจกรรมที่เกิดขึ้นกับตนให้สมาชิกรับฟัง เป็นต้น การเล่าเรื่องราวของตนเองนี้ทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของผู้ส่งสาร รู้สึกสนิทสนมเหมือนเป็นเพื่อนกัน และรู้สึกได้ว่าผู้ส่งสารเปิดเผย จริงใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(หม่อมโพธิ์ดำ 27 กรกฎาคม 2560: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์เพจหม่อมโพธิ์ดำ จะเห็นได้ว่าการใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาด้วยการบอกเล่าเรื่องราวของตัวเอง โดยผู้ส่งสารเล่าเรื่องราวว่าตนเองชอบดูคลิปหนึ่งในเวลาที่เครียด ซึ่งการนำเสนอยังมีการใช้ภาษาปาก คือ มีคำหยาบ คำสแลง เป็นต้น ปนอยู่ด้วยเพื่อแสดงให้เห็นว่าเหมือนเป็นการเล่าเรื่องของตนให้กับเพื่อนสนิทฟัง การใช้กลวิธีนี้จะส่งผลต่อจิตใจผู้รับสาร คือ ผู้รับสารจะรู้สึกเหมือนคุยกับเพื่อนสนิทที่เปิดเผยจริงใจเพราะเล่าเรื่องของตนเองอย่างสนิทสนม อีกทั้งยังผู้รับสารยังรู้สึกเหมือนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันของผู้สร้างเพจ ทำให้เกิดความชื่นชอบและติดตามกันมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

2.6 การแนะนำให้ซื้อคิดหรือเตือนสติ คือ กลวิธีที่ผู้ส่งสารนำเสนอเนื้อหาโดยหวังผลให้เกิดการแก้ไขเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมในสังคม โดยอาจนำเสนอในรูปภาพตรงไปตรงมา หรือบางครั้งอาจใช้ภาษาอ้อมๆ แต่แฝงเจตนาแนะนำหรือบางครั้งอาจตักเตือนแนะนำด้วยถ้อยคำภาษาที่รุนแรงเข้าไปด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(Drama-addict 31 กรกฎาคม 2560: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์เพจ Drama-addict ข้างต้น เป็นการใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาด้วยการการแนะนำให้ข้อคิดหรือเตือนสติ กล่าวคือ ผู้ส่งสารนำเว็บไซต์ของต่างประเทศที่กล่าวถึงระบบการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีในชั้นเรียน จากนั้นเชื่อมโยงมาสู่เรื่องที่ตนเองนำเสนอ และฝากทิ้งท้ายให้สังคมไทยปรับความคิดเรื่องการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเพื่อให้นักเรียนไทยได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งกลวิธีนี้ผู้ส่งสารมักใช้ต่อเมื่อต้องการนำเสนอประเด็นที่ต้องการให้ช่วยกันแก้ไข หรือประเด็นที่สังคมกำลังได้รับผลกระทบ เป็นต้น

2.7 การประชดประชันหรือการล้อเลียนสังคม คือ กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาเพจที่ใช้กลวิธีทางภาษาที่มีเจตนาประชดประชันเสียดสีคนหรือเรื่องราวในสังคม กลวิธีนี้อาจปรากฏในหลายลักษณะ เช่น อาจใช้ภาษาประชดประชันเสียดสีแบบตรงไปตรงมาปนด้วยภาษาในทางลบ หรือบางครั้งอาจใช้ภาษาอ้อมๆ ที่ต้องอาศัยการตีความ แต่แฝงเจตนาประชดประชันเสียดสี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(Drama-addict 8 กรกฎาคม 2560: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความโพสต์เพจ Drama-addict จะเห็นกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาด้วยการประชดประชันหรือการล้อเลียนสังคม กล่าวคือ

ผู้ส่งสารสร้างเนื้อหาในเรื่องการจ่ายหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ) ที่มีคนไทยหลายคนที่ยืมไปแล้วไม่ได้ใช้คืน แต่กลับยังใช้ชีวิตหรูหรา สุขสบาย ส่งผลให้เด็กไทยรุ่นหลังขาดเงินทุนเพื่อการศึกษา และขาดโอกาสทางการศึกษา โดยข้อความโพสต์ใช้ประโยคประชดประชันด้วยรูปภาพสุภาพที่ต้องตีความร่วมด้วยจึงเข้าใจว่า “นารักมากครับ กยศ ยัดให้หมดทุกบาททุกสตางค์เลยนะครับ” และยังได้อ้างอิงรูปภาพและข้อความประกอบรูปภาพที่สร้างขึ้นเพื่อขยายความเนื้อหาให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย พบกลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่โดดเด่นจนเป็นเอกลักษณ์ร่วมของแฟนเพจ ซึ่งกลวิธีเหล่านี้เป็นภาพสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาในยุคปัจจุบันอย่างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นตัวการหลักที่ส่งผลให้เกิดผู้ถูกใจและมีสมาชิกเพจเป็นจำนวนมาก โดยกลวิธีการใช้ภาษาพบการใช้คำภาษาพูด การใช้คำหยาบ การใช้เครื่องหมายและสัญลักษณ์ การใช้คำเติม การใช้คำภาษาอังกฤษ การใช้คำที่แต่งขึ้นมาเอง และการสร้างคำผิดหลักไวยากรณ์

กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาพบ การบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารกระแสสังคม การอ้างอิงสื่อหรือเรื่องราวอื่นๆ ประกอบเรื่องที่เล่า การอ้างอิงรูปภาพ การสร้างมุกตลก การบอกเล่าเรื่องราวของตัวเอง การแนะนำให้ข้อคิดหรือเตือนสติ และการประชดประชันหรือการล้อเลียนสังคม

ผลการวิจัยทำให้เห็นว่าเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมนั้นได้สร้างสรรค์กลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายและแต่ละกลวิธีล้วนเกิดจากการเลือกสรรถ้อยคำภาษาอย่างพิถีพิถัน แม้ภาษาที่ปรากฏจะเป็นภาษาพูดและถ้อยคำธรรมดาๆ ที่พบโดยทั่วไปในสังคม แต่

การนำเสนอภาษาและเนื้อหาที่ปรากฏกลับโดดเด่น และดึงดูดความสนใจให้เกิดผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก และสังเกตได้ว่าลักษณะภาษาที่ปรากฏมีความแตกต่างกับรูปภาษาไทยมาตรฐานอยู่พอสมควร ซึ่งถือได้ว่าการใช้ภาษาใน เฟซบุ๊กแฟนเพจนี้เป็นภาพแทนของภาษาไทยในสังคมยุคใหม่หรือเราเรียกกันว่า “โลกยุคดิจิทัล” อย่างชัดเจนที่ผู้ใช้มักไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องของหลักไวยากรณ์ทางภาษามากนัก แต่กลับมุ่งไปที่ความสะดวกรวดเร็วและการสื่อความที่เข้าใจได้ง่ายชัดเจน อีกทั้งลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่ปรากฏในเห็นในโลกออนไลน์พบว่า คนในยุคปัจจุบันต้องการพูดคุยรับรู้เรื่องราวให้ทันยุคสมัย ต้องการมีเพื่อนที่คอยรับฟังและพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน สังเกตได้จากการใช้ภาษาที่มีลักษณะภาษาพูด ภาษาปากที่โดยทั่วไปมักใช้กับคนสนิทหรือเพื่อนสนิท สอดคล้องกับที่ภาสกร จิตรไคร์ครวญ (2553: 76) ได้นำเสนอว่าการสื่อสารที่ลดระดับความเป็นทางการลง จะช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์มากขึ้น ความเป็นกันเองช่วยลดระยะห่างทางจิตวิทยา (Psychological distance) ช่วยลดความกลัวและรู้สึกใกล้ชิดกัน และจะเห็นว่ามักมีการใช้คำหยาบคายกันจนดูเป็นเรื่องปกติ ซึ่งเมื่อคนในสังคมออนไลน์ใช้ภาษาในลักษณะนี้มากขึ้นจนเคยชินและเริ่มทำตามกันจนกลายเป็นต้นแบบของพฤติกรรมการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกันก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้

จากการสังเกตตามแนวคิดของบันดูรา (Bandura 1977; Bandura, 1989; Bandura 2001; กาญจนนา แก้วเทพ 2554: 175) ทั้งนี้การที่คนในสังคมได้เห็นแบบอย่างนี้ ก็มีโอกาที่จะจดจำแล้วนำไปใช้ต่อๆ กันไปจนกลายเป็นเรื่องปกติ ลักษณะการสื่อสารแบบนี้เรามากไม่สามารทำได้ในโลกแห่งความเป็นจริง สะท้อนให้เห็นว่าคนในยุคปัจจุบันอาจต้องการหลีกเลี่ยงหนีจากเรื่องราวในชีวิตจริงที่มีทั้งสถานะทางสังคมและความตึงเครียดหลายอย่าง หรืออาจต้องการปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึกของตนโดยใช้โลกออนไลน์เป็นตัวเชื่อมเพราะไม่มีใครสามารถรู้สถานะหรือตัวตนจริงได้หรืออีกนัยยะหนึ่งคนในยุคปัจจุบันอาจเบื่อหน่ายโลกแห่งความจริงที่ผู้คนไม่เปิดเผยไม่จริงใจต่อกัน เมื่อมาสู่โลกออนไลน์ที่เพจ เฟซบุ๊กหนึ่งพูดคุยและนำเสนอตัวตนอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา ใช้ภาษาอย่างกับเพื่อนสนิทที่สุดคนหนึ่งปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นผลให้คนจำนวนมากชื่นชมและติดตาม สอดคล้องกับที่ศุภิสรา ทดลา (2542: 28) ได้เสนอว่าเพราะการอยู่ในโลกออนไลน์นั้นเราจะสามารถแสดงความเป็นปัจเจกอย่างอิสระมากกว่าในชีวิตจริง โดยที่ไม่มีบทบาททางสังคมหรือระดับชั้นทางสังคมมาขัดกั้น การแสดงออกพฤติกรรมกรรมกร เราจะไม่เห็นภาษากายและโทนเสียง รวมทั้งเราไม่สามารถเห็นคนที่เราสื่อสารด้วย ไม่รู้จักผู้ที่สื่อสาร (Anonymity) ว่าเป็นใคร มาจากไหน มีตัวตนจริงหรือไม่ นั่น ทำให้เกิดรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ดุษฎีพานิชย์. (2555). *การนำเสนอเนื้อหาทางเฟซบุ๊กแฟนเพจประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต. สาขาธุรกิจการกีฬาและการบันเทิง, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์; และจันทิมา เอี่ยมานนท์. (2549). *พลวัตของภาษาไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนนา แก้วเทพ. (2554). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

- กาญจนา แก้วเทพ; และนิคม ชัยขุนพล. (2555). *คู่มือสื่อใหม่ศึกษา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์. กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2547). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จำรอง เงินดี. (2551). *จิตวิทยาสังคม (Social Psychology)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ภาสกร จิตรไคร์ครวญ. (2553). *เทคโนโลยีของสื่อใหม่และการนำเสนอตัวตนต่อสังคมกับพฤติกรรม การสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มารศรี สอทิพย์. (2542). *ลีลาเสียดสีในวรรณกรรมของลาว คำหอม*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์ จำกัด.
- อริษฐาน ตั้งอำพัน. (2556). *กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความมีชื่อเสียงของตนเองผ่านเครือข่ายสังคม ออนไลน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาโทศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรทัย ชินอักษรพงศ์. (2557). *การศึกษาคำค่าในภาษาไทยตามแนววรรณคดีชาติพันธุ์และวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์* วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเรศวร.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1989). *Social Cognitive Theory*. *Annals of Child Development*, 6, 1-60.
- Bandura, A. (2001). *Social Cognitive Theory of Mass Communications*. In J. Bryant, & D. Zillman (Eds.). *Media effects: Advances in Theory and Research* (2nd ed., 121-153). Hillsdale, NJ: Lawrence

ครูในศตวรรษที่ 21

Teachers in the 21st Century

ประสาธ เนืองเฉลิม¹

Prasart Nuangchalerm¹

Received: 18 October 2019

Revised: 15 November 2019

Accepted: 13 January 2020

บทคัดย่อ

การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ได้รับอิทธิพลจากวิทยาการที่หลากหลายและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความไวต่อข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลง ครูในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับความคิด เปลี่ยนแปลงวิธีการ และประเมินการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สนองต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคของการแข่งขันที่ศักยภาพผู้เรียน การเรียนการสอนแบบเดิมอาจไม่ตอบโจทย์ของบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป บทความนี้มุ่งนำเสนอแนวคิดและทางปฏิบัติในการพัฒนาตนเองของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครูจะต้องพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่ร่วมสมัย รู้จักใช้เทคโนโลยีผนวกเข้ากับเนื้อหาและวิธีสอนอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : การพัฒนาตนเอง, ศตวรรษที่ 21, การพัฒนาครู, หลักคิดแห่งการพัฒนา

Abstract

Teaching and learning in the 21st century is heavily influenced by the diverse disciplines and advancements of information technology. It is the nature of learners to be sensitive to information and change. Teachers in the 21st century need to adjust their educational ideas. They should change their mindset, and the practices they use, as well as assess learning to respond to the development of educational quality in the age of competition. The traditional ways of teaching may not answer the modern contexts. This article aims to present the concept of teacher self-development that can be applied to enhance teacher quality. Teachers in the 21st century must develop innovative teaching by incorporating technology into appropriate contents and instruction.

Keywords: self-development, 21st century, teacher development, concept of development

¹ รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

บทนำ

การดำรงชีวิตและการทำงานล้วนมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การทำงานยุคใหม่ต้องรู้กว้างและรู้ลึก เพื่อให้งานนั้นสำเร็จราบรื่นโดยบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน และก่อให้เกิดความสร้างสรรค์ทางสังคมจนนำไปสู่นวัตกรรมที่เหมาะสมกับแต่ละบริบท ซึ่งความก้าวหน้าทางวิทยาการมีมากมายและแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งผลของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารต่างๆ จนทำให้ความรู้ในยุคปัจจุบันจึงเปลี่ยนแปลงเร็ว มีการผลิตและเกิดขึ้นของความรู้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันความรู้ก็เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปเร็วกว่าจากอดีตผู้คนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ อีกทั้งยังต้องมีสติในการดำรงชีวิตให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น (สิริรัตน์ นาคิน, 2562; Waters and others, 2016)

การดำรงชีวิตและการทำงานที่มีความสุขนั้นต้องได้รับการปูพื้นฐานผ่านกระบวนการทางการศึกษา การเรียนการสอนในยุคใหม่ต้องเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมการเรียนรู้ ครูเป็นหัวใจสำคัญในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ครูยุคใหม่จึงเป็นกลไกในการพัฒนาสังคมทั้งปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นครูยุคใหม่ต้องเข้าใจหลักการเรียนการสอน ตระหนักว่าโลกเชื่อมโยงถึงกันและไม่สามารถจำแนกความรู้ให้ตั้งเดี่ยวได้ (Xu & Chen, 2016) การเรียนการสอนแบบท่องจำอาจมีความสำคัญในบางเนื้อหา แต่บางเนื้อหาอาจเน้นทักษะและกระบวนการ บางเนื้อหาอาจเน้นการบ่มเพาะคุณลักษณะ บางประการ การเรียนรู้ในยุคใหม่อาจเน้นที่ความรู้น้อยลง ซึ่งเกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าการท่องจำเป็นอุปสรรคของการเรียนรู้ ความรู้มีความคงทนน้อยลงกว่าอดีตเนื่องมาจากความไวของข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ (Leonardi & Meyer, 2015)

แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลสารสนเทศอาจมีทั้งส่วนที่เป็นประโยชน์มากและมีประโยชน์น้อยขึ้นกับความน่าเชื่อถือของข้อมูล การคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในการนำข้อมูลไปใช้ย่อมส่งผลต่อพัฒนาการของสังคมโดยรวมได้ ความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลแต่เวลาในการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษายังเท่าเดิม จึงก่อให้เกิดคำถามที่ท้าทายต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ว่าจะจัดการเรียนการสอนอย่างไรเพื่อตอบสนองต่อธรรมชาติการเรียนรู้ รวมทั้งสิ่งต้องกำหนดเนื้อหาสาระต่างๆ ไว้ในหลักสูตร การเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ดูเป็นเรื่องที่ง่ายและจับใจ แต่การเรียนการสอนในยุคใหม่เน้นที่การมอบเครื่องมือและวิธีการเรียนรู้เป็นสำคัญ ครั้งหนึ่งผู้เขียนเคยไปนิเทศการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ขณะที่จัดการเรียนการสอนมีนักเรียนที่นั่งหลังชั้นเรียนยกมือขึ้นถามนิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่า “ครูครับทำไมสิ่งที่สอนไม่เหมือนกับที่ Google บอกไว้ครับ” เหตุการณ์นี้สะท้อนว่าการเรียนรู้ในยุคใหม่การเข้าถึงความรู้อาจเท่าทันผู้สอน บางครั้งก็เป็นดาบสองคมแก่ผู้เรียนเพราะไม่รู้ว่าจะสิ่งใดถูกต้องสิ่งใดผิดหลักวิชาการ ผู้เขียนจึงถามนักเรียนคนนั้นแทนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไปว่า “แล้วรู้ได้อย่างไรว่าสิ่งที่ปรากฏใน Google ถูกต้องหรือมีคำอธิบายที่น่าเชื่อถือได้มากกว่าครู” ซึ่งนักเรียนก็ตอบว่า “ผมก็ไม่รู้ครับ เพราะว่าขณะที่ครูสอน ผมก็ป้อนคำที่ต้องการอยากรู้ลงไปในอินเทอร์เน็ตเท่านั้นเองครับ” นั่นแสดงว่า ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและพยายามเท่าทันการเรียนการสอนของครู แต่ถ้าหากครูไม่ให้หลักคิดหรือวิธีการที่ถูกต้อง ก็ย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจบางประการที่คลาดเคลื่อนได้

ผู้เรียนสามารถเข้าความรู้ใหม่ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือได้ แต่ในขณะที่การเรียนการสอนในชั้นเรียนยังเน้นเรื่องของการท่องจำเนื้อหา การสอบวัดความรู้ผู้เรียนในทฤษฎีและหลักการร่วมสมัย ผู้เรียนยุคใหม่อาจต้องการความรู้ที่นำไปใช้แต่อาจ

ไม่เห็นภาคทฤษฎีมากนัก ดังนั้น การเรียนการสอนจึงมักตั้งคำถามว่าจะทำอย่างไรให้ความต้องการของผู้เรียนและครูมาบรรจบกันอย่างสมดุลและลงตัวที่สุด แต่ท้ายที่สุดแล้วไม่ว่าเทคโนโลยีจะดีขนาดไหน การเรียนการสอนจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างไร แต่ครูก็คือหัวใจของความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูคือนักออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียน (ประสาธน์ เองเฉลิม, 2550; ประสาธน์ เองเฉลิม, 2561) บทความนี้มุ่งนำเสนอแนวคิดและทางปฏิบัติในการพัฒนาตนเองของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครูจะต้องพัฒนาตนเองในหลากหลายรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

ครูกับการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว

สิ่งที่หลายคนกำลังเป็นกังวลคือบริบทการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของคนยุคใหม่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เราเข้าสู่ยุคของความก้าวหน้าและการแพร่ขยายของข้อมูลสารสนเทศผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ที่ช่วยให้การคำนวณและประมวลผลของข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและแม่นยำ การพึ่งพาเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ก็ช่วยเติมเต็มศักยภาพการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างมหาศาล เจกเช่นเดียวกัน ก็ลดทอนความสามารถบางประการในการทำงานและเรียนรู้ เช่น การจดจำบางเนื้อหา สูตร สมการ การคำนวณ การใส่ใจในรายละเอียดของงาน ซึ่งสิ่งใดที่เกิดจากการใช้ประสาทสัมผัสและมีการปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งเราที่อยู่ภายใต้ขอบเขตนั้นจะช่วยให้เรารู้สึกและเข้าใจในความประณีต เรียนรู้ที่จะใส่ใจในรายละเอียด สร้างเป็นประสบการณ์ตรงของตนเอง (Baeten & Simons, 2016)

มนุษย์มีความสามารถในการปรับตัว ทำงานในลักษณะที่ยืดหยุ่นได้มากกว่าเทคโนโลยีหรือการทำงานผ่านคอมพิวเตอร์ แต่มนุษย์มีข้อจำกัดเรื่อง

อารมณ์ ความอ่อนไหวทางอารมณ์ ความเห็น้อย ความอ่อนล้า และปัจจัยอื่นๆ ในทางจิตวิทยาของการทำงาน ดังนั้น งานบางอย่างบางประการก็ควรให้มนุษย์ได้ใช้ความสามารถ นอกจากนี้ งานที่ต้องใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ก็ล้วนเกิดจากการทำงานของมนุษย์ที่ต้องเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม และวิเคราะห์ในสถานการณ์ใหม่เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์ รวมไปถึงการออกแบบและผลิตนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติและเป็นพลโลกที่สร้างสรรค์ ครูยุคใหม่จึงต้องเรียนรู้กับการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสารและวิทยาการทางด้านเทคโนโลยีช่วยการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องเป็นผู้ใช้งานที่ฉลาดรู้และสามารถบูรณาการเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้าสู่ชั้นเรียนรวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความหมายและคุณค่าต่อชีวิต (Haddix, 2015)

การปรับตัวในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ช่วยให้ครูยุคใหม่ต้องก้าวทันและก้าวตามวิทยาการใหม่ๆ รวมทั้งการสร้างทักษะการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งการมีทักษะการเรียนรู้จะช่วยปรับเปลี่ยนและยกระดับศักยภาพของครูให้มีความแกร่งในทั้งวิชาการและวิชาชีพ (นารีรัตน์ รักรวิจิตรกุล, 2560) ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงใดๆ ก็ย่อมเกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัต แต่เหนือสิ่งอื่นใดครูยุคใหม่ต้องเตรียมรับมือกับความการเปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทัน การทำความเข้าใจในศาสตร์การสอนหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 การประเมินการเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองสภาพจริง การเป็นผู้ใช้และสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีร่วมสมัย สิ่งเหล่านี้เองจะกระตุ้นให้ครูยุคใหม่ไม่ปล่อยพาตัวเองไปตามกระแสเดิมหรือกระแสการเรียนรู้ที่ตกยุค

การเรียนรู้ยุคนี้เน้นพลังความเชื่อในศักยภาพการเรียนรู้ของตนเอง มีปรัชญาและแนวคิดการ

ศึกษาร่วมสมัย สามารถนำพาผู้เรียนบรรลุความสำเร็จได้ โดยครูต้องนำเครื่องมือและกระบวนการที่จำเป็นมาใช้ สร้างแรงบันดาลใจในการทำงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และสร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่ผู้เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย เสริมศักยภาพผู้เรียนด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Kajamaa and

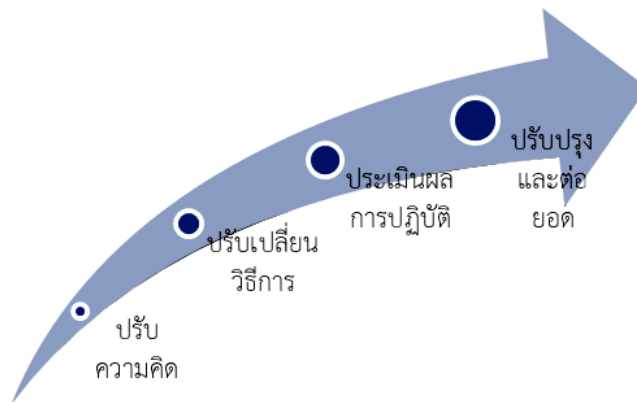
others, 2018) แนะนำแหล่งเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเสริมเติมต่อความรู้ แหล่งเรียนรู้นั้นอาจเป็นทั้งออนไลน์และเทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย สามารถนำมาบูรณาการและปรับใช้ในการดำรงชีวิต การทำงาน และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ครูต้องทำความเข้าใจในธรรมชาติการเรียนรู้รวมทั้งวิธีการเข้าถึงความรู้ของผู้เรียน ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดและปรับตัวให้เท่าทันกับวิทยาการร่วมสมัย ต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้เท่าทันกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ที่สำคัญครูต้องปรับความคิด เปลี่ยนแปลงวิธีการ ประเมินผลการปฏิบัติ และปรับปรุงต่อยอด (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 แนวคิด 4ป เพื่อเป็นครูยุคใหม่

ลักษณะสำคัญของครูในศตวรรษที่ 21

ครูที่ดีต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวอย่างสม่ำเสมอ หากขาดการพัฒนาตนเอง ไม่ค้นคว้าหาความรู้ที่ปรับเปลี่ยน ไม่แสวงหาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันกับยุคสมัย ก็จะทำให้ครูตกยุคของเรียนรู้ได้ ครูในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับตัวเร็วและยืดหยุ่นกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งครูควรมีการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ (ไพฑูริย์สินลาวัณย์, 2557; ประสาท เนิ่งเฉลิม, 2559; Gudmundsdottir & Hatlevik, 2018; Uerz and others, 2018) ดังนี้

1. **การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องเรียนเป็นศูนย์กลาง** ผู้เรียนทุกคนล้วนมีความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างกัน การเรียนการสอนจึงไม่ใช่เป็นไปตามความต้องการของครูเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วม สร้างเสริมบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย เอื้อประโยชน์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน

2. **ผู้เรียนคือผู้ผลิตความรู้ด้วยตนเอง** เมื่อสังคมก้าวผ่านสู่การเรียนรู้ในยุคใหม่โดยใช้ความรู้ที่สั่งสมในยุคที่ผ่านมาเพื่อพัฒนานวัตกรรมและนำไปสู่การสร้างคุณค่าต่อการดำรงชีวิต เทคโนโลยีสารสนเทศกลายเป็นแหล่งเรียนรู้อันมหาศาลที่สามารถเข้าถึงได้แบบไม่จำกัดกาลจำกัดสถานที่ ดังนั้น การติดต่อสื่อสารและการเชื่อมโยงข้อมูลสะดวก ประหยัด รวดเร็ว ความรู้จึงไม่ควรเป็นการเรียนเพื่อสอบและประเมินผล การเรียน แต่หากเป็นการประเมินการเรียนรู้ที่เป็นไปตามศักยภาพ รู้จักนำข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลายมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าต่อการตัดสินใจในการสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิต

3. **บูรณาการความรู้ต่างๆ ที่มีมาใช้ในการสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่** ความรู้มีอย่างมหาศาล แต่การนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการทำงานจำเป็นต้องมีวิธีการนำมาใช้อย่างฉลาดรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุคที่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ความรู้ต่างๆ ล้วนได้รับการพัฒนาและต่อยอดจากผลงานวิจัยที่มาก่อน และผ่านการยอมรับโดยแวดวงทางวิชาการ การนำความรู้มาบูรณาการจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบข้ามศาสตร์ จนนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างหลากหลายรูปแบบ อาทิ การข้ามศาสตร์ระหว่างดนตรีศึกษากับฟิสิกส์ ซึ่งเป็นศาสตร์ของมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์กับวิทยาศาสตร์ การเล่นดนตรีต้องมีความรู้เรื่องเสียง ความถี่ รูปทรง รูปร่าง การออกแบบเครื่องดนตรี ในขณะที่ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เกี่ยวพันกับสุนทรียะ วัฒนธรรม การจรรโลงใจ การเชื่อมโยงความเป็นชุมชน หากครูทำความเข้าใจข้ามศาสตร์ก็จะสร้างมูลค่าทางความคิดและเกิดคุณค่าในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

4. **แบบอย่างทางสังคม มีจรรยาบรรณคุณธรรม จริยธรรม** ครูก็เปรียบดังผู้ที่ออกแบบสังคมในโลกปัจจุบันและอนาคต สามารถชี้นำความคิดและวิธีการดำรงชีวิตของคนในสังคมโดยใช้กระบวนการทางการศึกษาเป็นเครื่องมือ นำพาผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การเป็นแบบอย่างที่ดีโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ตะเป็นหนทางนำไปสู่การสร้างตัวแบบที่ดี ในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข รวมทั้งการเป็นต้นแบบในจริยวัตรการครองตน ครองคน ครองงาน มีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งการเป็นต้นแบบที่ดีก็จะสร้างสังคมคุณภาพ ในการเป็นตัวแบบนั้นต้องเป็นผู้ที่มี

ลักษณะของการเป็นนักคิด นักแก้ปัญหา นักปฏิบัติ และลงมือทำอย่างมุ่งมั่นเพื่อก่อให้เกิดผลผลิตของงานอย่างสร้างสรรค์ ครูต้องสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ให้แก่ผู้เรียน โดยนับที่ครูเป็นต้นแบบทางการเรียนรู้ (Learning idol) ที่ผู้เรียนสามารถยึดมั่นและนำไปเป็นกรอบแนวคิดในการเรียนเรียนการทำงาน และการดำรงชีวิตได้

5. พัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง การคิดเป็นหัวใจสำคัญของการเริ่มต้นที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง หากวิธีการคิดนั้นผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนย่อมนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การมีทักษะการคิดขั้นสูงสามารถทำได้หลากหลายวิธี ทั้งนี้ ขึ้นกับสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การคิดตัดสินใจในอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่อยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย

6. ส่งเสริมการเรียนรู้ตามวัยและเต็มตามศักยภาพ การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการคิดและดำรงชีวิต ผู้ที่เรียนรู้ตลอดเวลาย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สามารถปรับตัวและดำรงชีพอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข สามารถพัฒนาศักยภาพตนเองได้อย่างเต็มที่ การอ่านหนังสือหรือค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวิจัย การค้นคว้าวิชาการใหม่ในประเด็นที่ร่วมสมัยย่อมสร้างมูลค่าทางวิชาการแก่ตัวครู การเข้าร่วมเวทีประชุมวิชาการ การทำวิจัยในชั้นเรียน และการเผยแพร่ผลการวิจัยย่อมช่วยให้ครูสร้างชุมชนวิชาชีพและชุมชนวิชาการได้อย่างดี ครูจะค้นพบศักยภาพแห่งตนได้อย่างไม่น่าเชื่อ เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง พร้อมทั้งจะเรียนรู้และรับสิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาตนเองได้อย่างมีความสุข อาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ในยุคใหม่นั้นมีหลากหลายรูปแบบและวิธีการ ซึ่งครูจะต้องเข้าร่วมชุมชนทางวิชาการและชุมชนวิชาชีพที่จะดึงศักยภาพของ

ตนเองให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในบริบทต่างๆ ได้ การปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำงานและประเมินตนเองในการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ก็จะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนด้วย

7. มีวิสัยทัศน์และตักผลึกทางความคิด การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ การกำหนดวิสัยทัศน์เป็นการสร้างแรงจูงใจที่จะบรรลุความสำเร็จตามที่คาดหวัง แต่การจะบรรลุซึ่งวิสัยทัศน์นั้น ครูต้องเรียนรู้ ยอมรับ และเข้าใจในบางมิติของการทำงาน รู้จักวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์บนพื้นฐานของการทำงานอย่างสร้างสรรค์ การเป็นนักคิดก็จะช่วยให้มองโลกอย่างรอบด้าน ไม่มีอคติต่อบุคคลหรือระบบการทำงาน หากแต่มองไปที่เป้าหมายว่าจะทำอะไรให้ผู้เรียนบรรลุศักยภาพในการเรียนรู้ อย่างแท้จริง การเรียนรู้ที่จะช่วยสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ก็ย่อมเกิดจากแรงบันดาลใจที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในจิตใจ และแสวงหาวิธีการที่จะแก้ปัญหาหรือทำให้งานนั้นบรรลุซึ่งความสำเร็จ ทั้งนี้ก็ต้องมีหลักคุณธรรม จริยธรรม ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจและกรอบนำทางที่จะให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ ครูทำงานอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของหลักคิดที่เหมาะสม

8. ฉลาดรู้ในการใช้เทคโนโลยี โลกแห่งข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าของวิทยาการสารสนเทศได้เชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ที่หลากหลายไว้ด้วยกัน การรับรู้และตอบสนองต่อข้อมูลที่นาเชื่อถือจนสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีการทำความเข้าใจ ครูควรพัฒนาตนเองโดยการค้นคว้าต่อยอดความรู้ต่างๆ จากแหล่งเรียนรู้ เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้งรู้จักนำเทคโนโลยี สื่อ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มาบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอน

9. มองโลกแบบองค์รวม ความรู้ต่างๆ ในชีวิตไม่ได้แยกส่วน หากแต่ระบบการศึกษาต่างหากที่แยกความรู้เป็นส่วนๆ เพื่อให้ง่ายและสะดวก

ต่อการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การเรียนในสถานศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าใจทฤษฎีที่เหมาะสม แต่ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่แยกย่อยสู่องค์รวมในการนำไปใช้แก้ปัญหาและดำรงชีวิต ครูยุคใหม่จึงพยายามเหนี่ยวนำให้ผู้เรียนได้มองเห็นภาพของการทำงานและดำรงชีวิตในลักษณะองค์รวม รู้จักบูรณาการความรู้ รู้จักทำความเข้าใจในศาสตร์อื่นๆ ทำความเข้าใจในความคิดเห็นที่แตกต่างกันว่ามีมุมมองของความรู้มีหลายมิติในการนำไปใช้ ทั้งนี้ขึ้นกับบริบทและสภาพแวดล้อมในช่วงเวลานั้น

10. ปฏิรูปตนเองอย่างสม่ำเสมอ ครูที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลาคือครูที่มีชีวิต หากหยุดการเรียนรู้และรูปหล่อให้ตนเองลอยไปกระแสของความรู้ ย่อมอาจไม่ดีแน่ เนื่องจากวิทยาการต่างๆ มีพลวัตและขับเคลื่อนส่งคอมอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนก็มีพัฒนาการร่วมกับความทันสมัยของเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับการผลิตจากทั่วโลก ความรู้ทุกวันนี้สามารถเชื่อมโยงถึงกันอย่างฉับไวและสะดวกต่อการนำความรู้มาต่อยอด ครูจึงต้องปฏิรูปตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อที่จะได้ปรับตัวให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงและเป็นต้นแบบที่ดีในการเรียนรู้ ปรับบทบาทในการทำงานได้อย่างยืดหยุ่น มีทักษะชีวิตและทักษะในการทำงาน

ครูต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ที่ปรึกษาในการพัฒนาตนเอง ต้นแบบของการดำรงชีวิต นักคิด ออกแบบการเรียนรู้และการประเมินการเรียนรู้ นักสร้างแรงบันดาลใจ และเป็นนักเรียน โดยที่แต่ละบทบาทนั้นล้วนใช้หลักการเรียนการสอนผนวกเทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้แต่ละบทบาทของครูนั้นมีประสิทธิภาพในการทำงานและสร้างสรรค์นวัตกรรมสู่สังคมได้

ครูในศตวรรษที่ 21 กับการพัฒนาตนเอง

ครูที่ดีสร้างผู้เรียนที่ยิ่งใหญ่ได้ (Good teacher makes great students) ครูที่ดีจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาตนเอง ซึ่งควรมีลักษณะอย่างน้อย 10 ประการ ได้แก่ มีความรู้ เนื้อหาสาระที่ทันสมัย ถูกต้อง และครบถ้วน (Content) สามารถใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนได้ (Computer & ICT) มีความสามารถทางการคำนวณ (Computing) ในการคาดคะเนที่นำไปสู่การพยากรณ์ได้ ยึดมั่นในอาชีพและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครู (Career) ซึ่งเป็นรากฐานที่มั่นคงในการครองตน ครองคน และครองงาน สามารถ ติดต่อสื่อสาร (Communication) ประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างเครือข่าย (Connection) การทำงานทั้งในและนอกสถาบันได้ และเรียนรู้ร่วมกันผ่านเครือข่ายออนไลน์ (Collaboration) ได้อย่างเท่าทัน การสร้างสรรค์ (Creativity) นวัตกรรมทางความคิด และต่อยอดสู่การพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมตามธรรมชาติและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ขณะเดียวกันต้องทำงานอย่างมีวิจักษณ์ญาณ ใซ้สติ มีความภูมิใจด้านทางทางความคิด ซึ่งการมีสติย่อมเกิดจากจิตวิพากษ์วิจารณ์ รู้จักไตร่ตรองมองสภาพปัญหาอย่างลึกซึ้ง (Critical mind) จนนำไปสู่ปัญญาในการทำงานอย่างมีความสุข (Contemplation) โดยแนวคิดหลัก 10 ประการ หรือ 10C จะช่วยพัฒนาทักษะของการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างปกติสุข พร้อมทั้งจะปฏิรูปตนเองสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตามลำดับ การพัฒนาตนเองนั้นมีแก่นสำคัญที่จะช่วยเติมเต็มให้เป็นครูมืออาชีพ ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดการพัฒนาตนเองของครูในศตวรรษที่ 21 ดังปรากฏในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แนวคิดการพัฒนาตนเองของครู

การพัฒนาลักษณะดังกล่าวข้างต้น ครูควรเชื่อมโยงทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยต้องปรับความคิดเสียใหม่ว่าการเป็นครูยุคศตวรรษที่ 21 ต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองมากกว่าอดีต เนื่องจากความรู้มีมหาศาลและหลากหลายวิธีการ ผู้เขียนจึงนำเสนอแนวทางการพัฒนาตนเองของครูในศตวรรษที่ 21 ว่าต้องปรับเปลี่ยนทั้งวิธีคิด วิธีปฏิบัติ ประเมินตนเอง และปรับปรุงต่อยอด ดังนี้

- มีเป้าหมายในการทำงาน มีหลักคิด มีปรัชญาชีวิตและการทำงาน (Aims & philosophy)
- สร้างความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในเชิงบวก (Building mindset)
- พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เป็นผู้สร้างทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ (Constructive skills)
- ออกแบบวิธีการคิดที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (Design thinking)
- จัดการเรียนการสอนตามที่ได้ออกแบบมาให้เกิดประสิทธิภาพ (Effective instruction)
- แบ่งปันประสบการณ์ในการทำงานและพัฒนาผู้เรียน (Fields sharing)
- มีเครือข่ายการทำงานและการเรียนรู้ที่ดี (Good network)

- นำเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบและวิธีการมาช่วยในการพัฒนาตนเอง (Have learning tools)

- สื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเพื่อนร่วมงาน และผู้บริหาร (Interactive learning)

- ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (Judgment learners)

- พัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งของตนเองและของผู้เรียน (K-P-A enhancement)

- รู้จักสรุปและถอดบทเรียนในการทำงานและการเรียนรู้ (Lesson learned)

การพัฒนาตนเองของครูอาจทำได้หลากหลายวิธีขึ้นกับการมองเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-efficacy) หากตัวครูมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถยกระดับความสามารถทางการเรียนรู้ได้ ก็ย่อมทำให้พัฒนาศักยภาพตามวิถีทางที่ตนสนใจและถนัด ซึ่งจะเป็นคำตอบให้กับตัวครูเองว่าพร้อมที่รับมือกับการเปลี่ยนแปลงและยินดีปรับตัวเข้ากับโลกที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ครูก็มีความสุขในการทำงานและดำรงชีวิตมากขึ้น เพราะครูได้บรรลุซึ่งคุณค่าของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ด้วย

ตนเอง เมื่อความคิดเปลี่ยนแปลงไปก็ย่อมส่งผลต่อทางปฏิบัติที่ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้เรียน ซึ่งจะเป็นการประเมินทั้งแนวคิดและการปฏิบัติว่าได้บรรลุตามปรัชญาการศึกษาของโลกยุคใหม่หรือไม่ อย่างไรก็ตามหากพบว่าการพัฒนาการเรียนการสอนยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย ก็ต้องทำวิจัยและพัฒนา คิดค้นหาวิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนเกิดจุดสมดุลระหว่างหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล และท้ายที่สุดครูจะพบคุณค่าของการเรียนรู้ที่เป็นเครื่องมืออาชีพอย่างมีความหมาย

บทสรุป

ศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและวิทยาการต่างๆ อย่างรวดเร็ว ครูจึงต้องปรับความคิด เปลี่ยนแปลงวิธีการ

และประเมินการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามบริบทของห้องเรียน ผู้เขียนหวังว่าแนวคิดและทางปฏิบัติในการพัฒนาตนเองของครูในศตวรรษที่ 21 นี้ จะช่วยให้ครูได้เข้าใจในวิถีของการเปลี่ยนแปลงทั้งความรู้ รูปแบบ วิธีการ แต่เหนือสิ่งอื่นใดครูต้องบรรลุซึ่งศักยภาพแห่งตน (Self-actualization) ว่ามีความรู้ความสามารถ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ก่อนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุศักยภาพของตนเองเช่นกัน เมื่อครูเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เท่าทันแล้วย่อมมุ่งเพาะให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้จักนำเครื่องมือ วิธีการ และทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นมาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

เอกสารอ้างอิง

- นาริรัตน์ รักรวิจิตรกุล. (2560). การพัฒนาวิชาชีพครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(1), 21-33.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2550). การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design). *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 26(2), 82-88.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2559). การปฏิรูปตนเองสู่ความเป็นครูมืออาชีพ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 7(1), 66-74.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2561). *หลักการศึกษาระดับต้น*. ขอนแก่น : คลังน่านาวิทยา.
- ไพฑูริย์สินลาร์รัตน์. (2557). *สัตตลักษณะของครูผู้ดี*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- สิริรัตน์ นาคิน. (2562). ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(3), 273-282.
- Baeten, M., & Simons, M. (2016). Innovative field experiences in teacher education: Student-teachers and mentors as partners in teaching. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 28(1), 38-51.
- Gudmundsdottir, G. B., & Hatlevik, O. E. (2018). Newly qualified teachers' professional digital competence: implications for teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 41(2), 214-231.
- Haddix, M. M. (2015). *Cultivating racial and linguistic diversity in literacy teacher education: Teachers like me*. Routledge.

- Kajamaa, A., Kumpulainen, K., & Rajala, A. (2018). A digital learning environment mediating students' funds of knowledge and knowledge creation. *Studia paedagogica*, 23(4), 49-66.
- Leonardi, P. M., & Meyer, S. R. (2015). Social media as social lubricant: How ambient awareness eases knowledge transfer. *American Behavioral Scientist*, 59(1), 10-34.
- Uerz, D., Volman, M., & Kral, M. (2018). Teacher educators' competences in fostering student teachers' proficiency in teaching and learning with technology: An overview of relevant research literature. *Teaching and Teacher Education*, 70, 12-23.
- Waters, L., Barsky, A., Ridd, A., & Allen, K. (2015). Contemplative education: A systematic, evidence-based review of the effect of meditation interventions in schools. *Educational Psychology Review*, 27(1), 103-134.
- Xu, A., & Chen, G. (2016). A study on the effects of teachers' information literacy on information technology integrated instruction and teaching effectiveness. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 12(2), 335-346.

การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับภาคเอกชน ภายใต้โครงการ Talent Mobility ของนักวิจัยในมหาวิทยาลัย

University Researchers' Self-Efficacy for Working with Private Sector in Talent Mobility Program

วัลลพ ล้อมตะคุ¹, มัลลิกา สังข์สนิท²

Wanlop Lomtaku¹, Mullika Sungsanit²

Received: 5 October 2019

Revised: 9 December 2019

Accepted: 13 January 2020

บทคัดย่อ

โครงการ Talent Mobility ริเริ่มขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาจากสถาบันวิจัยของรัฐและมหาวิทยาลัยไปทำงานยังบริษัทเอกชน เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชน แต่ปัจจุบันมีนักวิจัยจากภาครัฐเข้าร่วมโครงการไม่มากนัก ทั้งๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ได้ส่งเสริมปัจจัยจูงใจภายนอกให้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หากส่งเสริมปัจจัยจูงใจภายใน เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเอง จะช่วยให้นักวิจัยในมหาวิทยาลัยเข้าร่วมโครงการ Talent Mobility มากขึ้นหรือไม่ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักวิจัยในมหาวิทยาลัย ในการทำงานร่วมกับภาคเอกชนภายใต้โครงการ Talent Mobility ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง คือ นักวิจัยในมหาวิทยาลัย จำนวน 30 คน ทั้งที่เคยเข้าร่วมและไม่เคยเข้าร่วมโครงการ Talent Mobility และวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ตามวิธีของ Johnson & LaMontagne (1993)

ผลการวิจัย พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับภาคเอกชน ชุมชน ภายใต้โครงการ Talent Mobility แบ่งได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการให้ภาคเอกชน ชุมชน 2) ด้านการหา และหรือ การสร้างเครือข่ายกับภาคเอกชน ชุมชน 3) ด้านการนำความรู้/ผลงานวิจัยเชิงพื้นฐานไปประยุกต์ใช้ และพัฒนาต่อยอดในเชิงพาณิชย์ 4) ด้านการมีความรู้ ความเชี่ยวชาญเพียงพอ ในการแก้ปัญหา/ทำงานวิจัย ให้กับภาคเอกชน ชุมชนได้ และ 5) ด้านการบริหารจัดการงานและเวลา เพื่อให้สามารถเข้าร่วมโครงการ Talent Mobility ได้โดยนักวิจัยที่เคยเข้าร่วมโครงการ Talent Mobility จะมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับภาคเอกชน ชุมชน สูงกว่า นักวิจัยที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการ Talent Mobility

คำสำคัญ : การรับรู้ความสามารถของตนเอง, นักวิจัยมหาวิทยาลัย, โครงการ Talent Mobility

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

² สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

¹ Doctoral student, School of Management Technology, Institute of Social Technology, Suranaree University of Technology

² School of Management Technology, Institute of Social Technology, Suranaree University of Technology

Abstract

A Talent Mobility program has been initiated to facilitate the mobilization of research and development (R&D) personnel from public research institutes and universities to private companies. The move should help alleviate the shortage of such personnel in the private sector. However, only a few researchers have joined the program. The National Science Technology and Innovation Policy Office (STI) has promoted many extrinsic motivational factors, but the effort has not been sufficient. If the STI promotes intrinsic motivational factors such as Self-Efficacy, it will help encourage more university researchers to participate in the Talent Mobility program. The purpose of this research was to study university researchers' self-efficacy and determine whether or not it is suitable for working with the private sector in the Talent Mobility program. The data collected in this study included in-depth interviews with researchers, who had participated in the Talent Mobility program, and those who had not. The data were analyzed using content analysis following Johnson & LaMontagne (1993). The results indicated that the Self-Efficacy for working with private sector could be divided into five areas: 1) communications and transfer of knowledge to the private sector, 2) finding and building networks with the private sector, 3) applying basic knowledge from research results for development and commercialization, 4) having sufficient knowledge and expertise to research and solve problems with the private sector, and 5) management of work and time to collaborate with the private sector. The researchers who had participated in the Talent Mobility program had a higher Self-Efficacy to work with the private sector than the researchers who had not participated.

Keywords: self-efficacy, Talent Mobility program, university researcher

Introduction

The Talent Mobility program was initiated by the National Science Technology and Innovation Policy Office (STI). The program has facilitated the mobilization of R&D personnel from public research institutes and universities to work with private companies in order to reduce the shortage of research and development personnel in the private sector. The program was launched in 2015, and STI has explored numerous external environmental factors and incentives to encourage researchers to join the

program. For example, STI set up a federal agency that helps facilitate the coordination between researchers in universities and enterprises, encourages the adaptation of regulations that enable researchers to work with the private sector, provides compensation to universities hiring researchers to work with the private sector, and provides compensation for researchers and research assistants, etc. However, despite all efforts, it was found that only a few researchers joined the program (Lomtaku & Sungsanit, 2017). From 2013 to 2017, only 549 researchers from the public

sector participated in the Talent Mobility program, which accounted for only 1.49 percent of the 36,749 science, technology and innovation personnel in Thailand (STI., 2017).

Self-efficacy applied in this research is based on the Self-Efficacy Theory (SET) presented by Bandura (1977). An organization's personnel will seek to meet demand and choose activities that are a challenge to their internal motivation (Eccies, 2002). This intrinsic motivation exists when individuals feel that they have the ability and the freedom to set their own activity. This corresponds to the definition of self-efficacy (Bandura, 1986), which is the assessment of personnel's ability to create and manage their desired actions in order to accomplish sets of tasks. Self-efficacy is the most important variable leading to a change in the behavior of people, and behavior is heavily influenced by a belief in personnel's ability to be able to practice that behavior (Bandura, Adams, Hardy & Howells, 1980).

The problem of having only a few researchers participating in the Talent Mobility program has not yet been solved. Self-efficacy seems to be the intrinsic motivational factor that most influences participation / non-participation in the Talent Mobility program.

Objective

To study university researchers' self-efficacy and determine whether it is suitable for working with the private sector in the Talent Mobility program.

Methodology

This study uses qualitative research by using in-depth interview technique to explore university researchers' self-efficacy in working with the private sector under the Talent Mobility program. The concept of self-efficacy proposed by Bandura (1986) is the self-assessment of personnel about their ability to create and manage desired actions in order to accomplish a set of tasks. The researchers applied this self-efficacy concept as its operational definition to assess their own capabilities about working with the private sector and to achieve the stated goal of applying their professional expertise in the private sector.

Population and Sampling: The key informants in this study were 30 university researchers in science technology and innovation. They were divided into two groups: a group of 18 who had previously participated in the program, and a second group of 12 who had worked in the same or related faculties with researchers who had participated in the Talent Mobility program. Sampling was accomplished by using the quota Sampling method and determining that the proportion of sample in both groups was similar.

Measurement: The researcher developed a Semi-Structured interview that included open-ended questions about the university researchers' self-efficacy in working with the private sector under the Talent Mobility program, which followed the Self-Efficacy theory (Bandura, 1986).

Data Analysis: Data analysis used content analysis by Johnson and LaMontagne

(1993): Six steps were involved in the analysis: (1) Data preparation, (2) Familiarity with the data, (3) Identification of the unit of analysis, (4) Tentative categories, (5) Refined categories, and (6) Category integrity.

Results

Thirty individuals were interviewed; most were male (80%). The sample population was divided into 18 people who had participated in the Talent Mobility program and 12 people who had not participated in the program.

The results show that the samples had self-efficacy for working with the private sector under the Talent Mobility program. This conclusion can be reached after evaluating the following 5 categories: 1) Communications and the transfer of knowledge to the private sector, 2) Finding and building networks with the private sector, 3) Applying basic knowledge / research results for development and commercialization, 4) Having sufficient knowledge and expertise to research and solve problems with the private sector, and 5) Management of work and time to collaborate with the private sector.

Table 1 shows the number of times each category was mentioned (*f*) and the number of informants who mentioned each category (*n*). This sampling enabled a comparison between self-efficacy of university researchers', who had participated in the Talent Mobility program, and those who had not. (*n* = 30).

(Categories)	the number of times the information was mentioned (<i>f</i>)		the number of informants who mentioned it (<i>n</i>)	
	Participated (<i>N</i> =18)	Not participated (<i>N</i> =12)	Participated (<i>N</i> =18)	Not participated (<i>N</i> =12)
	1. Communications and the transfer of knowledge to the private sector	12	2	5
2. Finding and building networks with the private sector	24	29	15	8
3. Applying basic knowledge / research results for development and commercialization	31	8	14	4
4. Having sufficient knowledge and expertise to research and solve problems with the private sector	30	14	14	9
5. Management of work and time to collaborate with the private sector	14	20	11	8

Table 1 shows that the samples in the group, who had participated in the Talent Mobility program, talked mostly about self-efficacy in applying basic knowledge/ research results for development and commer-

cialization (*f* = 31, *n* = 14). Next, Table 1 shows self-efficacy in having sufficient knowledge and expertise to research and solve problems with the private sector (*f* = 30, *n* = 14). Then the Table shows self-efficacy in finding and building

networks with the private sector (f = 24, n = 15), self-efficacy in management of work and time to collaborate with the private sector (f = 14, n = 11). Finally the samples that talked the least about self-efficacy in communications and transfer of knowledge to the private sector (f = 12, n = 5). are shown. The samples in the group who had not participated in the Talent Mobility program talked mostly about self-efficacy in finding and building networks with the private sector (f = 29, n = 8). Next was self-efficacy in management of work and having time to collaborate with the private sector (f = 20, n = 8), self-efficacy in having sufficient knowledge and expertise to research and solve problems with the private sector (f = 14, n = 9), and self-efficacy in applying basic knowledge / research results for development and commercialization (f = 8, n = 4). These samples spoke the least about self-efficacy in communications and transfer of knowledge to the private sector (f = 2, n = 2).

A comparative analysis of university researchers' self-efficacy for working with the private sector under the Talent Mobility program among researchers who had participated and those who had not is summarized below.

Communications and transfer of knowledge to the private sector.

The samples in the group who participated in the Talent Mobility program discussed this dimension the least. The samples mentioned this category just 12 times out of 111 times the category was mentioned, representing just 10.81 percent. Also, only 5 out of 18 people (27.78%) discussed this dimension. Researchers who have high self-efficacy in communications,

and transfer of knowledge to the private sector, said this skill is difficult. Especially challenging is communicating with employees or people in the private sector who have limited knowledge of the topic of their expertise. However, most samples thought it possible to communicate and transfer knowledge. Examples of what the researchers said include: "Researchers talk with workers to develop their skills because they are not engineers; they do not have technical knowledge. Researchers need to make the workers understand the researcher's goal of 'wanting to do it correctly'. Some company owners do not have a high level of education and using the correct vocabulary became a problem.

The sample group that did not participate in the Talent Mobility program discussed the communications and transfer of knowledge factor the least. They only mentioned it two times out of 73 times the categories were mentioned (2.74%). Only 2 out of 12 people mentioned this dimension, representing just 16.67 percent of university researchers' self-efficacy. This dimension of self-efficacy is relatively low for this group and these individuals indicated that it was difficult and they didn't want to communicate and transfer knowledge to the private sector. Examples of the researchers' words included: "the company owners would expect me to solve it, but they did not provide much information. Only the worker's manager would cooperate with me. The workers did not cooperate, so I did not participate with the private sector."

Finding and building networks with the private sector.

The group who participated in the Talent Mobility program discussed this dimension 24 times (21.62%) and 15 individuals (83.33%) mentioned this topic. Most researchers in this group have high self-efficacy in this dimension, which is finding and building networks with the private sector. These researchers found it not difficult because they already have a strong network including organization networks, private sector alumni, and community networks. Examples of the words of the researchers include: "There are companies interested in working with me, they will find a researcher. If the companies fix the problem themselves, the research and development costs are relatively high (small company). I wanted to find a grant from the government to help the company to ease the burden on the budget."... "I have a connection already, I looked into several industries especially small and medium enterprise, I want them to develop their products, but they do not have enough money and I see this project, which has a budget, can help them."

The group of researchers who had not participated in the Talent Mobility program discussed this dimension more than the other dimensions. The samples mentioned this dimension 29 times (39.73%) with 8 individuals mentioning it (66.67%). Most researchers in this group had low self-efficacy in this dimension. They had the perception that it was difficult to find and build networks with the private sector. Only 8.33% of the researchers in this group

were able to find or build a network with the private sector. The researchers said: "To find a company in the Talent Mobility program is quite difficult. I was not formally introduced to each company, so asking them if they had any problems drew limited response. In a project involving the Department of Industrial Promotion, some companies had already told researchers that they wanted researchers to help resolve any issues." Their comments were "Researchers in Bangkok are closer and easier to access than researchers in the provinces, they had fewer opportunities to meet with the private sector "

Applying basic knowledge / research results for development and commercialization

The group who participated in the Talent Mobility program discussed this dimension 31 times (27.93%), and 14 of the individual samples (77.78%) mentioned this dimension. Most researchers in this group have high self-efficacy in this dimension. They thought that applying basic knowledge / research results for development and commercialization are not difficult because they already do these in their research work. A few researchers were good at basic research work, but were unable to get involved in teams in which the professors had already done application research. Example words of the researchers included: "Most of the researchers collaborate with experts in other disciplines. Normally, researchers do not research with the private sector in applied research, The researchers use basic research to solve problems, and the company has many

problems, and some problems cannot be solved, but I find ways to solve them” In contrast, the group who had not participated in the Talent Mobility program mentioned this dimension just eight times (10.96%), and only 4 people (33.33%) of the individuals mentioned this aspect. Most researchers in this group have low self-efficacy in this dimension. These researchers tend not to see how their knowledge and basic research can be applied and further developed to be commercially viable. Some good researchers thought that their research results were not useful for commercialization. Some regarded research work for commercialization rather cumbersome. Several researchers also said they enjoyed working on basic research. Examples of what these researchers said include: “I feel that my own research project was not ready to participate with the Talent Mobility program because it must engage well with industry. My research has not reached the stage where it is possible because it was still only preliminary research in lab scale unlikely to reach the so-called commercial or commercial prototype for all.”... “I think that the private sector needs more research benefits. The research output will reveal a secret. There are many difficulties”

Having sufficient knowledge and expertise to research and solve problems with the private sector.

The group who participated in the Talent Mobility program discussed this dimension 30 times (27.03%) and 14 individual researchers (77.78%) mentioned this dimension. Most researchers in this group have high self-efficacy

in this dimension. Most of these researchers ensure that they have sufficient knowledge and expertise and that they can solve problems and do research with the private sector. Some researchers in this group primarily talk and work with the private sector and they have the skills to do it. Examples of these researchers’ words include: “The problems in private companies are complex and an appraisal by STI is strict, but the researchers were not pressured because they had to work like this before. Researchers viewed it as a challenge; it was another stage that the researchers could show when working with the private sector.”.... “Researchers do research in the Talent Mobility program just like the company itself. Some company owners trust researchers. The researchers can build confidence by their actions following an agreement with them.”....“ I make a decision to operate on the potential that I have. We need to understand the company’s needs if they expect us to help them.”

The group who had not participated in the Talent Mobility program mentioned this dimension 14 times (19.18%) and 9 researchers (75%) mentioned this dimension. Most researchers in this group have low self-efficacy in this dimension. They tend to view the private sector as having high expectations. They are not comfortable with the high expectations of a private company. To do this work, the researchers needed help from a student or research assistant. Researchers will seek solutions that meet their own expertise. The types of things the researchers said in this group include:

“To do the Talent Mobility program, the companies expect a substantial contribution. The private sector wants to see the establishment of a clear and concrete output.”.... “Working with companies comes with high expectations from the companies”... “If it is involved research, it requires a team to help. It needs students to help and it takes more time”

Management of work and time to collaborate with the private sector.

The group who participated in the Talent Mobility program discussed this dimension 14 times (12.61%) and 11 researchers (61.11 %) mentioned this dimension. Most of the researchers in this group had high self-efficacy in this dimension. Their ability to manage work and time allows them to frequently participate in the Talent Mobility program, and they have flexible schedules. These researchers said things such as the following: “In the Talent Mobility program, there is a date that we can manage.”... “My jobs have already been reduced, I have the time to do this project and I can do my basic research for publication too, but I focus on application to solve the real problems.”

The group who had not participated in the Talent Mobility program mentioned this dimension 20 times (27.40%). Most researchers in this group had low self-efficacy in this dimension. Most of them were unable to attend to the Talent Mobility program because of workload, research, personnel, or family burdens. Samples of what these researchers said were: “I am not afraid, but actually in the practical sense, it has hindered me in many different ways. The data used for doing

research comes from the private sector. To gain insight from industry, researchers must often go to the job site. Travelling is a barrier for me because I cannot go very often”... “Moving researchers in our university is relatively difficult because they have a heavy workload.”

Conclusion

In the discussion, the university researchers were divided on how to assess self-efficacy for working with the private sector. Their discussions centered on using those who had attended the Talent Mobility program and those who had not as a guideline.

Self-efficacy for communications and transfer of knowledge to the private sector.

The researchers who participated in the Talent Mobility program had high self-efficacy in the field of communications and transfer of knowledge to the private sector. Communications and transfer of knowledge to the private sector are difficult. These researchers thought that it was possible to communicate with the private sector employees or community members who don't have expertise in the researchers' field, Contrarily, the researchers who never participated in the Talent Mobility program had relatively low self-efficacy in this dimension. They thought that communication and transfer of knowledge to the private sector was difficult and they did not want to communicate and transfer knowledge to the private sector. The Talent Mobility program is a project that requires the ability to communicate and transfer knowledge to the private sector at large. Therefore, researchers who have high self-efficacy in this field will participate in the

Talent Mobility program, while the researchers who have low self-efficacy in this field will not join the Talent Mobility program. Consistent with the concept of Bandura (1997), people tend to avoid difficult circumstances that exceed their ability. They will choose activities that will benefit from their abilities.

Self-efficacy for finding and building networks with the private sector. The researchers who participated in the Talent Mobility program have high self-efficacy in finding and building networks with the private sector. They thought that finding and building networks with the private sector was not difficult. They tended to already have formed networks including organizational networks, private sector alumni networks, and community networks. On the other hand, the researchers, who never participated in the Talent Mobility program, had relatively low self-efficacy in this dimension. They thought that it was hard to find and build private sector and community networks. Only 8.33 percent of these researchers are able to find and build a network with the private sector and the local community. The researchers who had already found a network with the private sector have a high self-efficacy in this area and, they tend to participate in the Talent Mobility program. The researchers who have not affiliated with the private sector and the community tend to have low self-efficacy in this dimension and they tend not to participate in the Talent Mobility program. Consistent with the concept of Bandura (1997), direct experience affects self-efficacy. People who have self-efficacy recognized that they have ability and skills

useful in practice and the ability to achieve the desired goal.

Self-efficacy for applying basic knowledge / research results for development and commercialization.

The researchers, who participated in the Talent Mobility program, have high self-efficacy in the field of applying basic knowledge / research results for development and commercialization. They have the ability to transfer knowledge and basic research results towards application and further development for commercialization. Since most of these researchers have integrated application-oriented research work already, some of them are good at basic research, but they are able to assist application research teams. In contrast, the researchers who never participated in the Talent Mobility program have low self-efficacy in this dimension. Most of these researchers are not sure how their knowledge and basic research can be applied and further developed commercially. Some good researchers thought application and commercial research was cumbersome and are happy to work in basic research. This research found that researchers who had participated in applied and integrative research already had a high self-efficacy in this dimension and tended to participate in the Talent Mobility program. In contrast, researchers, who do not frequently work in application-oriented research, have low self-efficacy in this area and they tend not to participate in the Talent Mobility program. Consistent with the concept of Bandura (1997) one's direct experience affects their self-efficacy

in this area. People who have self-efficacy recognized that they have the ability and skills useful for practice and know they can achieve the desired goal.

Self-efficacy for having sufficient knowledge and expertise to research and solve problems with the private sector.

The researchers who participated in the Talent Mobility program also have high self-efficacy in the field of having sufficient knowledge and expertise to research and solve problems with the private sector. Most of these researchers are confident that they have sufficient knowledge and expertise in problem solving and that they can successfully do research for the private sector. Researchers who primarily talk and work with the private sector have sufficient skills. In contrast, the researchers, who never participated in the Talent Mobility program, have low self-efficacy in this dimension. They think that the private sector has high expectations and that they may not meet the expectations of the private sector. The researchers are able to do this when they have students or research assistants who desire to solve these problems and have the proper expertise. The Talent Mobility program is a project that requires researchers to have adequate knowledge and problem-solving expertise to do research with the private sector and the local community. Therefore, researchers who have high self-efficacy in this field, tend to participate in the Talent Mobility program. In contrast, researchers who have low self-efficacy will not join the Talent Mobility program.

Consistent with the concept of Bandura (1997), people tend to avoid difficult circumstances that exceed their ability. Individuals will choose their own activities and make sure that they have the ability to be successful in their work.

Self-efficacy for the management of work and time in collaborating with the private sector.

The researchers, who participated in the Talent Mobility program, have relatively high self-efficacy in managing their work and time in collaborating with the private sector. They can manage their time in order to be able to participate in the Talent Mobility program and they are able to manage a flexible schedule. Researchers, who never participated in the Talent Mobility program, have relatively low self-efficacy in this dimension. The main reasons that these researchers were unable to participate in the Talent Mobility program is that they had trouble balancing their teaching and research workload or they had family burdens. The researchers who have high self-efficacy are able to manage work and time to collaborate with the private sector and thus they will participate in the Talent Mobility program. In contrast, the researchers who have relatively low self-efficacy in the management of work and time for collaborating with the private sector will not join the Talent Mobility program. Consistent with the concept of Bandura (1997), people tend to avoid difficult circumstances that exceeded their ability. Individuals will choose their own activities to make sure that they have the ability to work successfully.

Application

This research found that researchers who participate in the Talent Mobility program are mostly people who have high self-efficacy in five aspects: 1) communications and transfer of knowledge to the private sector, 2) finding and building networks with the private sector, 3) applying basic knowledge / research results for development and commercialization, 4) having sufficient knowledge and expertise to research and solve problems with the private sector, and 5) management of work and time for collaborating with the private sector. Most researchers who do not participate in the Talent Mobility program are people who have low self-efficacy in some or all of these five areas.

This research focuses on the development and promotion of university researchers to have greater self-efficacy in working with the private sector and the local community. This greater self-efficacy will increase the number of researchers that participate in the Talent Mobility program, which will help solve the problem of a shortage of researchers in the private sector and local communities and boost the innovation-driven economy of the country.

Suggestion

Researchers who have low self-efficacy and work with the private sector need encouragement and mentoring to participate in the Talent Mobility program. This can be achieved by encouraging researchers who have experience working with the private sector to

persuade non-experienced researchers to work together on research teams. By working in teams the researchers will gain experience and skills in working with the private sector such as 1) developing communication skills, 2) developing their ability to transfer knowledge to the private sector and the local community, 3) building a network with the private sector and the local community, 4) bringing more knowledge / research results into applications and further commercialization on their own, 5) gaining experience in problem solving and doing research with the private sector and the community, and 6) learning to better manage time and work.

There should be a study of other intrinsic motivational factors that affect participation in the Talent Mobility program by university researchers such as growth mindset, the need for competence, need for autonomy or need for relatedness.

There should be a comparative study of university researchers' self-efficacy for working with private sector between before and after participation in the Talent Mobility program.

Acknowledgement

This paper is supported under the Research Program on capacity building and development of young researchers according to the strategic direction of research and innovation graduate type from the National Research Council for the year 2019.

References

- Bandura, A. (1977). "Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change". *Psychological Review*. 84 (2): 191.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: a social cognitive theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Bandura, A., Adams, N. E., Hardy, A. B., and Howells, G. N. (1980). Tests of the generality of self-efficacy theory. *Cognitive Therapy and Research*, 4(1), 39-66.
- Eccies, J. S., (2003). "Annual Review of Psychology: Motivational Beliefs," *Values and Goals*, no. Retrieved December 17, 2008.
- Johnson, L.J., & LaMontagne, M.J. (1993). Research methods using content analysis to examine the verbal or written communication of stakeholders within early intervention, *Journal of Early Intervention*. 17(1): 73-79.
- Lomtaku, W., Sungsanit, M., (2017). Why do University' Researchers join the Talent Mobility program in Thailand?. In *Proceeding of the 5th PSU- USM International Conference on Arts and Sciences 2017*. pp 45-46). Phuket, Thailand: Prince of Songkla University.
- National Science Technology and Innovation Policy Office. (2017). *Talent Mobility progress report 2017*. Available from: <https://drive.google.com/file/d/1Avn2rjJRJcCVkaWad-cxvsP60Y7ZZ3dd/view?usp=drivesdk>.

แนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนขับร้องของสถาบันดนตรีเอกชน
ในประเทศไทย ในรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต
วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

**Guidelines for the Application of Vocal Teaching Techniques at Private
Music Schools in Thailand: A Vocal Course for Bachelor of Music at
College of Music, Mahasarakham University**

สุธาสิณี ธีระพันธ์¹, กาญจน์ณภัทร วรรณสินธุ์²

Suthasinee Theerapan¹, Kannaphat Wannasin²

Received: 23 August 2019

Revised: 9 December 2019

Accepted: 13 January 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเทคนิค/วิธีการสอนขับร้องของครูผู้สอนในสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทย และนำเสนอเทคนิค/วิธีการสอนขับร้องที่ประยุกต์ใช้ในการสอนรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตการสอนของคุณครูผู้สอนขับร้องในสถาบันดนตรีเอกชน จำนวน 3 ท่าน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และสรุปสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนขับร้องของสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทย ในรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามนั้นควรใช้การวางแผนการสอนที่คำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นหลัก เน้นพัฒนาจากพื้นฐานการขับร้องของผู้เรียนด้วยความเหมาะสมและเป็นธรรมชาติ ควรแบ่งเนื้อหาการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการขับร้องอย่างครอบคลุม โดยใช้การอธิบายด้วยภาษาที่ผู้เรียนเข้าใจง่าย สังเกตทักษะการขับร้องของผู้เรียนอยู่เสมอและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนในแต่ละชั่วโมงให้ไปตามความสามารถของผู้เรียน อีกทั้งควรสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน สร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียนและสร้างกำลังใจให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการขับร้อง

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้, เทคนิค/วิธีการสอนขับร้อง, สถาบันดนตรีเอกชน, สถาบันอุดมศึกษา, วิทยาลัยดุริยางคศิลป์

¹ อาจารย์ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, College of Music, Mahasarakham University

² General Administration Officer, Mahasarakham University

Abstract

This research was conducted for the purpose of observing vocal teaching techniques employed by three instructors in private music schools in Thailand. The observed music teaching techniques would then be introduced to the music course instructions at the College of Music, Mahasarakham University. The qualitative research methodology and content analysis were used as frameworks for data interpretation.

In order to introduce the music teaching techniques obtained from the private music schools it was advised that all ideas promote the learner-centered method to help foster the development of a natural singing foundation. The music teaching techniques should involve dividing the course contents into different sections. Dividing the course contents into sections would ensure: thorough practice among learners, an understanding of easily comprehensible language, benefits from monitoring individual progress, exposure to different teaching styles and techniques. A supportive learning atmosphere and a friendly teaching style would improve the overall learning process and outcome.

Keywords: application, techniques/singing instruction, private music schools, higher education institutes, college of music

บทนำ

การขับร้องเป็นดนตรีชนิดแรกของมนุษย์ โดยนำเสียงและวิธีการร้องจะมีผลกระทบต่อจิตใจผู้ฟังให้เกิดอรรถรสต่างๆ กล่าวคือ มนุษย์ใช้ร่างกายทำให้เกิดเสียงดนตรี เสียงมนุษย์เกิดจากการนำเอาอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายมาใช้ในการผลิตเสียง ดังนั้นศิลปะการขับร้องเป็นศาสตร์ที่ใช้หลักการของวิทยาศาสตร์และศาสตร์ของการใช้เสียง ซึ่งมีกระบวนการที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อน (ดวงใจ ทิวทอง, 2560: 29-37)

การสอนขับร้อง เป็นการสอนที่มุ่งพัฒนาทักษะปฏิบัติที่ใช้ทักษะทางด้านร่างกายเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งการสอนขับร้องเป็นการสอนทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำความเข้าใจกล้ามเนื้อต่างๆ ภายในร่างกายเพื่อควบคุมการขับร้องของตนเอง ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนในด้านปฏิบัติทักษะนี้ก็มีขั้นตอนคล้ายกับการสอนทั่วไป เช่น ขั้นตอนวางแผน ขั้นฝึกฝน และขั้นประเมินผล เป็นต้น ชญานิศ โนมะยา ฟลอซี (2556: 14-161) ได้กล่าว

ถึงวิธีการสอนขับร้องว่า ผู้สอนขับร้องควรแบ่งเนื้อหาการฝึกฝนให้ครอบคลุม ได้แก่ การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การวางท่าทาง การเตรียมลมหายใจ การวอร์มเสียง สอนเทคนิคการขับร้องที่ใช้ในบทเพลง และการนำเทคนิคเข้าสู่บทเพลง ควรฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ไม่หักโหมมากเกินไป เพราะอาจทำให้กล้ามเนื้อเหนื่อยล้าและไม่ได้ประโยชน์อะไร อีกทั้งควรสรุปเนื้อหาของบทเพลงว่าต้องการสื่อสารเรื่องใด เช่น ความเสียใจ ความดีใจ ความท้อแท้ การให้กำลังใจ การให้อภัย และการประชดประชัน เป็นต้น

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นวิทยาลัยทางด้านดนตรีที่เป็นที่นิยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสามารถทางดนตรีเข้ามาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และในรายวิชาทักษะการขับร้องในหลักสูตรนั้น เป็นรายวิชาหนึ่งที่อยู่หมวดรายวิชาเอกเลือก โดยมีความมุ่งหมายในรายวิชา เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ทฤษฎีที่ใช้ในการขับร้อง ได้ฝึกปฏิบัติ

บันไดเสียง ได้ฝึกปฏิบัติขับร้องเพลงในรูปแบบ ตะวันตกในขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง ซึ่งกล่าวได้ว่าอาจารย์ผู้สอนนั้นจะต้องวางแผนการสอน เพื่อเร่งพัฒนาทักษะการขับร้องของนิสิตให้มีทักษะขั้นสูง ในบางครั้ง จึงทำให้นิสิตเกิดความเครียดในการเรียน และส่งผลให้อัตราการย้ายคณะและการลาออกเพิ่มขึ้น (วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2562)

การสอนทักษะปฏิบัติดนตรีนั้น เป็นสิ่งที่ผู้สอนดนตรีทุกคนควรตระหนักในเรื่องการเตรียมการสอน ขั้นตอนและวิธีการสอน ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสอนทักษะปฏิบัติดนตรีนั้นๆ รวมทั้งเรื่องราวทางจิตวิทยาการสอนดนตรีเพื่อช่วยให้การสอนทักษะปฏิบัติดนตรีได้ดำเนินไปเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน อีกทั้งผู้สอนควรปรับปรุงและพัฒนาการวิธีการจัดการเรียนการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรักและเกิดความขยันในการเรียนรู้ต้องการจะฝึกซ้อม (ธนุรักษ์ สุทธิจิตต์, 2555)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของวิธีการสอนขับร้องและเทคนิคต่างๆ เกี่ยวกับการสอนขับร้อง ที่จะสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งครูผู้สอนแต่ละคนนั้น มีวิธีการสอนและเทคนิคที่มีความแตกต่างกัน ที่จะสามารถพัฒนาทักษะการขับร้องของผู้เรียนให้มีพัฒนาที่ดียิ่งๆ ขึ้นไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการสอนขับร้อง ของครูผู้สอนในสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทย เพื่อนำเอาแนวคิด วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่เป็นประโยชน์มาวิเคราะห์ และนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนในรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการสอนขับร้อง ของครูผู้สอนในสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทย
2. เพื่อนำเสนอเทคนิคและวิธีการสอนขับร้อง ที่ประยุกต์ใช้ในการสอนรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการสอนขับร้องของสถาบันดนตรีเอกชน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) และสังเกตการสอน (Observation) เพื่อนำข้อมูลมาจำแนกเนื้อหา วิเคราะห์เนื้อหา และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นลำดับ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปสรุปแนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนขับร้องของสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทย ในรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกบุคลากรผู้ให้ข้อมูล โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกครูผู้สอนที่มีผลงานส่งนักเรียนเข้าแข่งขันและได้รับรางวัลในรายการ Yamaha Music Thailand Festival ประเภท Singing with Backing Track ในปี 2018-2019 จำนวน 3 คน ดังนี้

1. คุณครูสันต์ เกตุแก้ว สังกัด โรงเรียนดนตรียามาฮ่าอนุชฎา สีลม
2. คุณครูภัทราณิษฐ์ จำปาแก้ว สังกัด โรงเรียนดนตรียามาฮ่าอนุชฎา สีลม
3. คุณครูฉัตรชัย แซ่หลิม สังกัด โรงเรียนดนตรียามาฮ่า บิ๊กซี ภูเก็ต

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกตการสอนและแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structure Interview) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์และข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้นผ่านการประเมินความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และเมื่อนำแบบสังเกตการสอนและแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จำแนกเนื้อหาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสรุปสังเคราะห์เนื้อหาเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนขับร้องของสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทย ในรายวิชาทักษะการขับร้องของหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลการศึกษา

ในการนำเสนอผลการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาตามลำดับ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.1 ด้านประวัติความเป็นมาของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2551 ซึ่งเป็นส่วนงานภายในของสถาบันอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการบริหารส่วนงานภายในของสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2550 โดยเปิดสอน

หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต ซึ่งรายวิชาทักษะปฏิบัติขับร้องดนตรีตะวันตกนั้นเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตร และได้เริ่มจัดการเรียนการสอนขับร้องตะวันตกในปี พ.ศ. 2555

1.2 อาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลัก ในรายวิชาทักษะการขับร้อง ของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ อาจารย์สุธาสิณี ธีระพันธ์ และ Mr. Chang Yanxi เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้อง

1.3 รายละเอียดของรายวิชาทักษะการขับร้อง (Course Specification)

วิชาทักษะการขับร้อง มีชื่อตามหลักสูตรว่า รายวิชาทักษะดนตรีตะวันตก (Western Music Skills) จำนวน 2 หน่วยกิต 2(0-4-2) และมีจำนวนรายวิชาตลอดหลักสูตรทั้งหมด 8 รายวิชา โดยมีจุดมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความสำคัญ ทฤษฎีที่ใช้ในการขับร้องแบบตะวันตก ฝึกปฏิบัติแบบฝึกหัดบันไดเสียง ขับร้องบทเพลงแบบตะวันตกและนำเสนอการแสดงขับร้อง

1.4 แผนการสอน

ในการวางแผนการสอนในรายวิชานั้น ผู้สอนมีการประชุมวางแผนการสอนและเกณฑ์การผ่านรายวิชาร่วมกันในทุกปีการศึกษา เพื่อหารือถึงแนวทางการสอน ปรับปรุงแผนการสอนและปรับเกณฑ์การผ่านรายวิชาให้เหมาะสม ซึ่งแผนการสอนมีเนื้อหาที่เน้นไปที่การสอนปฏิบัติขับร้องเพื่อพัฒนาด้านการขับร้องเป็นรายบุคคล และแบบฝึกหัดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แบบฝึกหัดในการขับร้องและการวิเคราะห์บทเพลง เป็นต้น

1.5 วิธีการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนนั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของดนตรีตะวันตก ทฤษฎีที่ใช้ในการขับร้อง ฝึกปฏิบัติบันไดเสียง ฝึกปฏิบัติขับร้องตะวันตกในชั้นพื้นฐาน ชั้นกลาง และชั้นสูง กล่าวคือ เป็นการ

จัดการเรียนการสอนที่อาจารย์ผู้สอนต้องเร่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการขับร้องจนถึงขั้นสูง ให้มีความรู้ความสามารถเพื่อพร้อมที่จะนำไปประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษา ซึ่งในซึ่งอาจารย์ผู้สอนจะใช้วิธีการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการขับร้องด้วยตนเองและเรียนรู้เทคนิคเพิ่มเติมกับอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนจัดการแสดงภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านการแสดงให้กับผู้เรียน

1.6 ด้านสื่อ/แหล่งการเรียนรู้

ผู้สอนได้ใช้หนังสือ Standard vocal literature, 28 Italian song and Aria และแบบฝึกหัด Concone op.9 fifty lesson, Concone the school of sight singing อีกทั้งใช้หนังสืออรรถบทการขับร้องของ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ ทิวทอง และหนังสือหลักการพื้นฐานสำหรับการขับร้องของผู้ช่วยศาสตราจารย์ชญาธิศ โนมะยา พลอสส์ซีเพื่อเป็นแนวทางในการสอนอีกด้วย

1.7 ด้านการวัดและประเมินผล

ในการวัดผลประเมินผลนั้น ผู้สอนได้ใช้เกณฑ์การประเมินในการผ่านรายวิชา ซึ่งประกอบด้วย การเข้าชั้นเรียน (Attend Class) 10% แบบฝึกหัด (Vocal Exercise) 30% สอบกลางภาค (Midterm Test) 30% และสอบปลายภาค (Final Test) 30%

1.8 ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะการขับร้องได้พบปัญหาในการสอน คือ นิสิตในชั้นปีเดียวกันมีทักษะการขับร้องที่แตกต่างกัน และการเร่งพัฒนาทักษะกับนิสิตที่มีทักษะอ่อนเพื่อให้พัฒนาไปสู่ทักษะขั้นสูง ทำให้นิสิตเกิดความเครียดและส่งผลให้อัตราการย้ายคณะและการลาออกเพิ่มขึ้น

ตอนที่ 2 เทคนิค/วิธีการสอนขับร้อง ของครูผู้สอนในสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทย

2.1 ด้านประวัติความเป็นมาของสถาบันดนตรีเอกชนที่ทำการวิจัย

สถาบันดนตรียามาฮ่าแห่งแรกในประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2509 โดยมี ดร.ถาวร พรประภา คุณหญิงสุนทร พงษ์โสภณ และอาจารย์แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ เป็นผู้ร่วมก่อตั้ง ต่อมาในปี พ.ศ.2532 ฝ่ายดนตรียามาฮ่าและโรงเรียนดนตรียามาฮ่าได้ทำการจดทะเบียนก่อตั้งบริษัทอย่างเป็นทางการ ในนาม บริษัท สยามดนตรียามาฮ่า จนกระทั่งถึงปัจจุบันเป็นสถาบันดนตรีเอกชนที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปถึงมาตรฐานของสินค้าทางด้านดนตรีภายใต้เครื่องหมาย การค้ายามาฮ่าประเทศญี่ปุ่น และได้พัฒนาสังคมด้วยการเสริมสร้างให้เยาวชนได้มีพื้นฐานทางด้านความรู้เกี่ยวกับดนตรีอย่างถูกต้องเป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยการเปิดเวทีเพื่อแสดงความสามารถทางด้านดนตรี จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดโครงการต่างๆ มากมาย เช่น Yamaha Thailand Music Festival, การประกวดวงโยธวาทิตนักเรียน นักศึกษา ซึ่งถ้วยพระราชทานฯ เป็นต้น

2.2 เทคนิค/วิธีการสอนขับร้อง ของครูผู้สอนในโรงเรียนดนตรีเอกชน

2.2.1 คุณครูวสันต์ เกตุแก้ว

1) ประวัติและผลงานของคุณครูวสันต์ เกตุแก้ว

ภาพประกอบที่ 1 คุณครูวสันต์ เกตุแก้ว
ที่มา: สุธาสินี ธีระพันธ์ (28 พฤษภาคม 2562)

คุณครูวสันต์ เกตุแก้ว อายุ 46 ปี จบการศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาดนตรีสากล วิชาเอกขับร้อง (เกียรตินิยมอันดับ 1 เหรียญทอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 20 ปี ปัจจุบันทำงานสอนขับร้องที่โรงเรียนดนตรียามาฮ่าอนุชฎา สีลม โรงเรียนดนตรียามาฮ่าเซ็นทรัลลาดพร้าว สถาบันสอนขับร้อง ศิลปะการใช้เสียงและลีลา WK Academy โรงเรียนแสงอรุณการดนตรี (สาทร) และเปิดสอนขับร้องที่บ้าน ซึ่งคุณครูวสันต์ เกตุแก้ว เป็นผู้สอนขับร้องให้กับลิเดีย ศรีณย์รัชต์ ในการแข่งขันรายการ The Mask Singer 2

2) แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

เป็นการสอนขับร้องที่เน้นพัฒนาตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคล เลือกรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และปรับเปลี่ยนไปตามความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นการสอนที่เริ่มจากพื้นฐาน เช่น การหายใจ การใช้ลม การเก็บลมหายใจ การใช้เสียง การวางท่าทางในการขับร้อง และการจับไมโครโฟน เป็นต้น

3) ความมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการขับร้องที่ดี มีความเหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้ของตนเองที่สามารถเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม

4) เทคนิคและวิธีการสอนขับร้อง

4.1) ชั้นเตรียมการสอน

ครูผู้สอนได้มีการทดสอบผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนขับร้องเพลงให้ฟังเพื่อประเมินทักษะการขับร้องก่อนเรียน และพูดคุยถึงความมุ่งหมายในการเรียนขับร้องของผู้เรียน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล

4.2) ชั้นสอน

ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนที่เน้นไปที่ตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคล และเลือกรูปแบบการสอน

ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และปรับเปลี่ยนไปตามความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนจะใช้วิธีการสอนโดยอธิบายและให้ผู้เรียนปฏิบัติเอง แต่ถ้าหากผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ ผู้สอนจึงจะสาธิตการขับร้องให้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นเป็นรูปธรรม และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนโดยเน้นย้ำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความมุ่งหมายของผู้เรียน อีกทั้งแนะนำการดูแลรักษาเสียงให้กับผู้เรียนโดยห้ามตะโกน ให้ดื่มน้ำให้มาก ซึ่งการสอนสำหรับผู้เรียนที่ต้องการไปแข่งขันขับร้อง ผู้สอนจะฝึกฝนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันขับร้องให้กับผู้เรียน โดยควบคุมการฝึกซ้อมอย่างเข้มงวด

ภาพประกอบที่ 2 แบบฝึกการวอร์มการสั่นเสียง (Vibrate) ของคุณครูวสันต์ เกตุแก้ว
ที่มา: สุชาสินี ธีระพันธ์ (26 มิถุนายน 2562)

ภาพประกอบที่ 3 แบบฝึกการใช้ลมยาวในการขับร้อง คุณครูวสันต์ เกตุแก้ว
ที่มา: สุชาสินี ธีระพันธ์ (26 มิถุนายน 2562)

ภาพประกอบที่ 4 บรรยากาศในการเรียนการสอนขับร้องของคุณครูวสันต์ เกตุแก้ว
ที่มา: สุชาสินี ธีระพันธ์ (28 พฤษภาคม 2562)

4.3) ชั้นประเมินผล

ผู้สอนไม่มีการบันทึกหลังการสอน แต่ใช้วิธีการทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียนก่อนเริ่มเรียนทุกครั้ง และใช้วิธีการประเมินโดยให้นักเรียนแสดงในเวทีต่างๆ และเข้าร่วมการแข่งขันขับร้องในรายการต่างๆ เช่น Yamaha Thailand Music Festival, The Voice, ร้อง เล่น เต้นยกครีว และไมค์ทองคำ เป็นต้น เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ด้านการแสดงออกหน้าเวที และประเมินภาพรวมทักษะการขับร้องที่เรียนมาทั้งหมด

5) หนังสือ ตำรา และสื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน

ผู้สอนได้ศึกษาหนังสือของอาจารย์ดุष्ฎิ พนมยงค์ คุณหม่อม วิชุดา หนังสือเกี่ยวกับการขับร้องและการสอนขับร้องต่างๆ และศึกษาการสอนขับร้องจากเว็บไซต์ Youtube เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2.2.2 คุณครูภัทรานิษฐ์ จำปาแก้ว

1) ประวัติและผลงานของคุณครูภัทรานิษฐ์ จำปาแก้ว

ภาพประกอบที่ 5 คุณครูภัทรานิษฐ์ จำปาแก้ว
ที่มา: สุธาสินี ธีระพันธ์ (28 พฤษภาคม 2562)

คุณครูภัทรานิษฐ์ จำปาแก้ว อายุ 24 ปี ปัจจุบันเป็นคุณครูสอนขับร้องที่โรงเรียนดนตรียามาฮ่าอนุชญา สีลม และเปิดสอนขับร้องที่บ้าน ผลงานที่โดดเด่นทางด้าน การขับร้อง คือ

ได้เข้าร่วมการแข่งขันขับร้อง เช่น The winner Est, Master key เวทีแจ๊สเกิด และรายการแข่งขันขับร้องอื่นๆ อีกมากมาย และได้ส่งนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันการประกวดขับร้องและได้รับรางวัลเป็นจำนวนมาก เคยเรียนขับร้องกับครูรุ่งโรจน์ ดุลลาพันธ์ และครูวสันต์ เกตุแก้วและได้ร่วมงานกับศิลปินอื่นๆ อีกจำนวนมาก

2) แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

เป็นการสอนขับร้องที่เน้นพัฒนาการขับร้องให้เป็นไปตามธรรมชาติของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเพลงที่ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นความสนใจให้กับผู้เรียน โดยผู้สอนเชื่อว่าเมื่อผู้เรียนได้ทำในสิ่งที่รักจะทำให้ผู้เรียนมีกระตือรือร้นและมีความสนใจได้นานยิ่งขึ้น

3) ความมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนการขับร้องด้วยความเข้าใจและได้เรียนรู้ ฝึกฝนการขับร้องในบรรยากาศที่มีความสุข

4) เทคนิคและวิธีการสอนขับร้อง

4.1) ชั้นเตรียมการสอน

ผู้สอนได้พูดคุยถึงความมุ่งหมายในการเรียนขับร้องของผู้เรียนและพูดคุยถึงเป้าหมายและข้อตกลงในการเรียนกับผู้เรียนในชั่วโมงแรก เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในวางแผนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และก่อนการเรียนนั้น ผู้สอนจะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเพลงที่ใช้ในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

4.2) ชั้นสอน

ครูผู้สอนได้แบ่งเนื้อหาการสอนใน 1 ชั่วโมง ประกอบด้วย การอบอุ่นเสียงประมาณ 15 นาที และนำเทคนิคเข้าสู่บทเพลง 45 นาที โดยใช้วิธีการอบอุ่นเสียงให้กับผู้เรียนซึ่งคำนึงถึงกล้ามเนื้อต่างๆ ที่ใช้ในการขับร้องอย่าง

เป็นการสอนขับร้องที่เน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามช่วงวัยของผู้เรียน โดยใช้วิธีการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทฤษฎีดนตรีและทักษะการขับร้องไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งเน้นการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านการแสดงหน้าเวทีอย่างสม่ำเสมอ

3) ความมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการขับร้องที่เป็นไปตามช่วงวัยของผู้เรียน และขับร้องได้เป็นธรรมชาติของตนเองมากที่สุด

4) เทคนิคและวิธีการสอนขับร้อง

4.1) ชั้นเตรียมการสอน

ผู้สอนได้ทดสอบทักษะของผู้เรียนก่อนเรียนว่าร้องเพี้ยนเสียงหรือไม่ และสามารถพัฒนาไปต่อได้หรือไม่ และพูดคุยถึงความมุ่งหมายในการเรียนขับร้องของผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในวางแผนในการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล เช่น สำหรับผู้เรียนที่อายุระหว่าง 5-11 ปี จะเน้นการพัฒนาการใช้คำร้อง การเปิดปาก การหายใจ และสำหรับผู้เรียนที่อายุ 12-18 ปี จะเน้นการพัฒนาการใช้เสียงที่ถูกต้องและพัฒนาอารมณ์เพลง และสำหรับผู้ใหญ่ จะเน้นการสอนขับร้องให้ตรงจังหวะ เป็นต้น

4.2) ชั้นสอน

การสอนขับร้องที่โรงเรียนดนตรียามาฮาเกิดขึ้น มีทั้งการเรียนในรูปแบบกลุ่มและการเรียนเดี่ยวแบบตัวต่อตัว และหลักสูตรการเรียนขับร้องของโรงเรียนดนตรียามาฮาที่เป็นการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการร้องโน้ตและการอ่านโน้ต ร่วมกับการเตรียมความพร้อมร่างกายสำหรับการขับร้อง ได้แก่ การหายใจ การอบอุ่นเสียง ขับร้องบทเพลง และให้คำแนะนำเกี่ยวกับบทเพลง ซึ่งเทคนิคที่ผู้สอนได้เน้นในการสอน ได้แก่ การหายใจที่ถูกต้อง การโฟกัสเสียง (Focusing) การใช้เสียง และการสั่นเสียง (Vibrate) เป็นต้น ในการสอนขับร้องทุกครั้ง ผู้สอนจะสาธิตการขับร้อง

แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม อีกทั้งนำวิธีการรักษาเสียง ให้ผู้เรียนดูแลเรื่องการทานอาหารของตนเอง การกิน โดยงดอาหารที่มีความเย็น งดอาหารมันหรือทอด และให้พักผ่อนให้เพียงพอ

ภาพประกอบที่ 9 บรรยากาศในชั้นเรียนของคุณครูจักรชัย แซ่ลิ้ม ที่มา: สุษาสินี ธีระพันธ์ (29 มิถุนายน 2562)

ภาพประกอบที่ 10 การสอนขับร้องของคุณครูจักรชัย แซ่ลิ้ม ที่มา: สุษาสินี ธีระพันธ์ (29 มิถุนายน 2562)

4.3) ชั้นประเมินผล

ในการสอนทุกครั้ง ผู้สอนมีการบันทึกหลังการสอน และบันทึกวิดีโอของนักเรียนในครั้งแรกที่ร้อง เพื่อสะท้อนถึงพัฒนาการทางการขับร้องให้ผู้เรียนทราบ และมีการสะท้อนผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง เพื่อให้ผู้ปกครองช่วยเหลือกำชับการฝึกซ้อมของนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้าน อีกทั้งผู้สอนได้จัดการแสดงการขับร้องร่วมกับสถาบัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนประสบการณ์การแสดงบนเวที

ตอนที่ 3 แนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนขับร้องของสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทย ในรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.1 เทคนิคและวิธีการสอนขับร้องที่นำมาประยุกต์ใช้

3.1.1 เทคนิคและวิธีการสอน

เนื่องด้วยการสอนขับร้องในมหาวิทยาลัยจะเน้นการสอนทฤษฎี และฝึกปฏิบัติค่อนข้างมาก และอาจารย์ผู้สอนต้องเร่งพัฒนาทักษะผู้เรียนให้ถึงขั้นสูง จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด และขาดความสุขในการเรียน ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และสังเกตการสอนของสถาบันดนตรีเอกชนแล้วนั้น พบว่าสถาบันดนตรีเอกชนมีขั้นตอนและวิธีการฝึกฝนการขับร้องให้กับผู้เรียนคล้ายกับการสอนขับร้องในมหาวิทยาลัย ซึ่งเน้นในการสอน คือ การหายใจที่ถูกต้อง การวางตำแหน่งเสียง การใช้เสียง และการสั่นเสียง (Vibrate) เป็นต้น ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนขับร้องในรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หรืออาจารย์ผู้สอนขับร้องในมหาวิทยาลัยอื่นๆ ควรนำแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอนขับร้องของสถาบันดนตรีเอกชนไปประยุกต์ใช้ คือ จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนขับร้องด้วยความเข้าใจในบรรยากาศที่มีความสุข ใช้การวางแผนการสอนที่คำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นหลัก เน้นพัฒนาจากพื้นฐานการขับร้องของผู้เรียนด้วยความเหมาะสมและเป็นธรรมชาติโดยไม่เร่งรัดจนเกินไป ใช้การอธิบายด้วยภาษาที่ผู้เรียนเข้าใจง่าย หมั่นสังเกตทักษะการขับร้องของผู้เรียนอยู่เสมอและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนในแต่ละชั่วโมงให้ไปตามความสามารถของผู้เรียน อีกทั้งควรสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน สร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียนและสร้างกำลังใจให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการขับร้อง

ประกอบกับสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมหรือเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากความต้องการของตนเองและได้พัฒนาทักษะการขับร้องอย่างค่อยเป็นค่อยไป ช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับผู้เรียน โดยเชื่อว่าเมื่อผู้เรียนได้ทำในสิ่งที่รักจะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและความสนใจได้นานยิ่งขึ้น ประกอบกับการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อเพื่อเข้าเรียนขับร้องในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ควรคัดเลือกนักเรียนที่มีทักษะการขับร้องที่ดี มีสไตล์ทักษะที่ดีที่ผู้สอนพิจารณาแล้วว่าสามารถพัฒนาทักษะการขับร้องถึงขั้นสูงได้

3.1.2 การเตรียมความพร้อมก่อนการขับร้อง

วิธีการในการอบอุ่นเสียงก่อนการขับร้องนั้นอาจารย์ผู้สอนควรนำมาประยุกต์ใช้ คือ การอบอุ่นเสียง โดยคำนึงถึงกล้ามเนื้อต่างๆ ที่ใช้ในการขับร้องอย่างไม่ตึงเกร็ง ให้มีสมาธิในการเรียนขับร้อง

3.1.3 การเตรียมตัวเพื่อเข้าแข่งขันขับร้อง

วิธีการเตรียมตัวเพื่อเข้าแข่งขันขับร้องที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ คือ การวางแผนการฝึกซ้อมให้สม่ำเสมอ ฝึกซ้อมทั้งหมดประมาณ 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งในการดำเนินการฝึกซ้อมควรอยู่ในการควบคุมของครูผู้สอน โดยเน้นการฝึกฝนการขับร้องไม่ให้เพี้ยนเสียง ฝึกฝนอารมณ์เพลง ลีลา และท่าทางในการขับร้อง เพื่อสร้างเสน่ห์ในการขับร้องของตนเอง

3.1.4 การดูแลรักษาเสียง

วิธีการรักษาเสียงที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ คือ อาจารย์ผู้สอนควรแนะนำให้ผู้เรียนดูแลเรื่องการทานอาหาร โดยงดอาหารที่มีความเย็นจัด งดอาหารมันหรือทอด พักผ่อนให้เพียงพอ ห้ามตะโกน ดื่มน้ำให้มาก และงดการหลับก่อนการมาเรียน

3.2 การวัดและประเมินผล

อาจารย์ผู้สอนควรบันทึกหลังการสอน และประเมินการเรียนรู้ในทุกท้ายชั่วโมงเรียนโดยให้ผู้เรียนขบร่องให้ฟัง มีการอธิบายประเมินผลการฝึกฝนในทุกท้ายชั่วโมง และติดตามการฝึกซ้อมของผู้เรียนในระหว่างสัปดาห์ด้วยวิธีการให้ผู้เรียนส่งการบ้านผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Line อีกทั้งใช้วิธีการอัปเดตไอก่อนและหลังเรียนสะท้อนพัฒนาการทางด้านการขบร่องของผู้เรียน และฝึกฝนการแสดงออกหน้าเวทีและสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับผู้เรียนอยู่เสมอ และเมื่อสิ้นสุดการแข่งขันหรือการแสดงในทุกครั้ง ผู้สอนจะพูดคุยถึงผลการแสดงให้ผู้เรียนได้ทราบถึงข้อดี และข้อด้อยของตนเอง เพื่อนำไปปรับปรุงการสอนและให้ผู้เรียนได้นำไปปรับปรุงตนเอง

3.3 หนังสือ ตำรา และสื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน

อาจารย์ผู้สอนควรมีการพัฒนาการสอนขบร่องของตนเองอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงวิธีการสอนให้ทันสมัย โดยศึกษาหนังสือ ตำรา ที่เกี่ยวกับการสอนขบร่อง และศึกษาการสอนขบร่องจากเว็บไซต์ Youtube เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้วิธีการสอนขบร่องของคุณครูผู้สอนขบร่องของสถาบันดนตรีเอกชนในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะการขบร่อง หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามนั้นเป็นการจัดการเรียนการสอนที่อาจารย์ผู้สอนต้อง

พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการขบร่องจนถึงขั้นสูง ให้มีความรู้ความสามารถเพื่อพร้อมที่จะนำไปประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร มีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของดนตรีตะวันตก ทฤษฎีที่ใช้ในการขบร่อง ฝึกปฏิบัติบันไดเสียง ฝึกปฏิบัติขบร่องตะวันตกในชั้นพื้นฐาน ชั้นกลาง และขั้นสูง อาจารย์ผู้สอนจะใช้วิธีการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการขบร่องด้วยตนเองและเรียนรู้เทคนิคเพิ่มเติมกับอาจารย์ผู้สอน และผู้เรียนจัดการแสดงภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านการแสดงให้กับผู้เรียน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ พงศ์พันธ์ ศรีสวัสดิ์ (2556: 24-38) ได้สรุปเกี่ยวกับแนวความคิดการเรียนการสอนดนตรีว่า การสอน คือ กระบวนการหรือสภาพการณ์ต่างๆ ที่ผู้สอนได้จัดขึ้นโดยมีเป้าหมายที่คาดหวังไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์จากกระบวนการหรือสภาพการณ์นั้นๆ และยังคงสอดคล้องกับจันทนา คชประเสริฐ (2557: 281-287) ได้กล่าวถึงสภาพการสอนขบร่องในสถาบันอุดมศึกษาว่า การจัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษานั้น คำนี้ถึงประสบการณ์ดนตรีเป็นหลัก เพื่อนำไปสู่พัฒนาการทางด้านดนตรีที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เทคนิค/วิธีการสอนขบร่องของคุณครูผู้สอนในสถาบันดนตรีเอกชน พบว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน เช่น เพื่อฝึกฝนให้เป็นความสามารถพิเศษของตนเอง เพื่อผ่อนคลายความเครียด เพื่อฝึกฝนดนตรีสร้างสมาธิให้กับตนเอง เพื่อใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ หรือเพื่อฝึกฝนเตรียมสอบเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยทางดนตรี เป็นต้น ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นการสอนขบร่องที่เน้นพัฒนาตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และปรับไปตามความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นการสอนที่เริ่มจากพื้นฐาน เช่น

การหายใจ การใช้ลม การเก็บลมหายใจ การใช้เสียง การวางท่าทางในการขับร้อง และการจับไมโครโฟน เป็นต้น อีกทั้งเน้นวิธีการขับร้องให้เป็นธรรมชาติ เน้นให้ผู้เรียนมีสมาธิในการสังเกตการขับร้องของตนเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจด้วยตนเอง ปลุกฝังทัศนคติให้ผู้เรียนมีความรักในการขับร้อง มีใจใฝ่เรียนใฝ่รู้ และหมั่นฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ ใช้วิธีสอนที่เน้นปฏิบัติและสอนด้วยคำพูดที่เข้าใจง่าย ใช้วิธีสังเกตทักษะการขับร้องของผู้เรียนอยู่เสมอ เพื่อปรับการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิชญา ราพิงกิจ (2557) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนดนตรีในโรงเรียนดนตรีเอกชนของคณาจารย์ในกรุงเทพมหานครว่า ปัจจัยยังมีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนดนตรีในโรงเรียนดนตรีเอกชน คือ หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน เหมาะสมกับวัยและความสนใจเฉพาะบุคคล แต่ยังคงมีความถูกต้องตามหลักทฤษฎีดนตรี และหลักสูตรสามารถนำไปใช้งานได้จริงตามความต้องการ ที่เป็นแรงจูงใจคือเล่นดนตรีเป็นงานอดิเรก ทำให้มีความสุขเพลิดเพลินและผ่อนคลายความตึงเครียด และยังสอดคล้องกับ กรวิวรรณ์ ศรีพันธุ์ (2559) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีผลต่อสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนดนตรียามาฮา ในเขตกรุงเทพมหานครว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน คือ การจัดอาคารสถานที่ที่ตั้ง ห้องเรียน เครื่องดนตรีและสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนดนตรียามาฮาที่มีความเหมาะสม และครูผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถจริง

3. แนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนขับร้องของสถาบันดนตรีเอกชนในประเทศไทย ในรายวิชาทักษะการขับร้อง หลักสูตรดุริยางคศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นการนำเอาแนวคิดในการจัดการเรียนการสอน เทคนิคและวิธีการสอนขับร้อง โดย

มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนขับร้องด้วยความเข้าใจในบรรยากาศที่มีความสุข ใช้การวางแผนการสอนที่คำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นหลัก เน้นพัฒนาจากพื้นฐานการขับร้องของผู้เรียนด้วยความเหมาะสมและเป็นธรรมชาติ ควรแบ่งเนื้อหาการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการขับร้องอย่างครอบคลุม โดยใช้การอธิบายด้วยภาษาที่ผู้เรียนเข้าใจง่าย หมั่นสังเกตทักษะการขับร้องของผู้เรียนอยู่เสมอและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนในแต่ละชั่วโมงให้ไปตามความสามารถของผู้เรียน

อีกทั้งควรสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน สร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียนและหมั่นสร้างกำลังใจให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการขับร้อง การเตรียมความพร้อมก่อนการขับร้อง การเตรียมตัวเพื่อเข้าแข่งขันขับร้อง การดูแลรักษาเสียง อีกทั้งวิธีการวัดประเมินผล พร้อมทั้งหนังสือ ตำรา และสื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์และพะเยาว์ ยินดีสุข (2558: 43-70) ได้กล่าวถึงวิธีการสอน ในหนังสือการจัดการเรียนรู้อุทิศศตวรรษที่ 21 ว่า ครูผู้สอนควรปรับเปลี่ยนการใช้วิธีการสอนให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เนื่องจากการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง เน้นวิธีการเรียนรู้โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนหรือเป็นพี่เลี้ยง คอยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและค้นพบความสามารถที่สมบูรณ์ด้วยตนเอง และยังคงสอดคล้องกับ ฌรุทธ์ สุทธจิตต์ (2555 : 235-243) ได้สรุปถึงความสำคัญการสอนทักษะปฏิบัติดนตรีไว้ว่า การสอนทักษะปฏิบัติดนตรีเป็นสิ่งที่ผู้สอนดนตรีทุกคนควรตระหนักอย่างยิ่งในเรื่องขั้นตอนหรือวิธีเบื้องต้น รวมทั้งเรื่องราวทางจิตวิทยาการเรียนดนตรีเพื่อช่วยให้การสอนทักษะปฏิบัติดนตรีดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องสัมพันธ์กันโดยตลอด ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือ การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทักษะปฏิบัติดนตรี

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่สละเวลาในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวิจัย และพิจารณาความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ ที่มอบทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนา

องค์กรและพัฒนาบุคลากร ประจำปีงบประมาณ 2562 ตลอดจนผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิจัยที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและความปรารถนาดีของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณและขอบคุณไว้ในโอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรวิวรรณ ศรีพันธุ์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีผลต่อสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนดนตรียามาฮา ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 6(2), 79-85.
- จันทนา คชประเสริฐ. (2557). *กลวิธีการสอนขับร้องเพลงไทยของครูสอนขับร้องเพลงไทยระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉัตรชัย แซ่ลิ่ม. (29 มิถุนายน 2562). สัมภาษณ์. บุคลากรผู้ให้ข้อมูล. โรงเรียนดนตรียามาฮาบี๊กซี ภูเก็ต.
- ณรุทธ์ สุทนต์จิตต์. (2555). *ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงใจ ทิวทอง. (2560). *อรรถบทการขับร้อง กระบวนแบบและนวัตกรรมการขับร้อง*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิศคอมเซ็นเตอร์.
- ชฎานิศ โนมะยา ฟลอยี. (2560). *หลักการพื้นฐานสำหรับการขับร้อง*. ร้อยเอ็ด: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- ประวัติความเป็นมาวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (Online). ได้จาก: <https://music.msu.ac.th/mod/book/view.php?id=23&chapterid=1> [สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562].
- ประวัติความเป็นมาโรงเรียนดนตรียามาฮา. (Online). ได้จาก: https://th.yamaha.com/th/about_yamaha/corporate/index.html [สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2562].
- พงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์. (2556). *การศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรานิชฐ์ จำปาแก้ว. (28 พฤษภาคม 2562). สัมภาษณ์. บุคลากรผู้ให้ข้อมูล. โรงเรียนดนตรียามาฮานุชฎา สีลม.
- วสันต์ เกตุแก้ว. (28 พฤษภาคม 2562). สัมภาษณ์. บุคลากรผู้ให้ข้อมูล. โรงเรียนดนตรียามาฮานุชฎา สีลม.
- สิทธิเวช เพ็ญนวลละออง และคณะ. (2556). *ศึกษาสภาพการเรียนการสอนดนตรี โรงเรียนดนตรีมีฟ้าหาดใหญ่*. *วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 2(2), 123-138.
- สุวิญญา ราพิงกิจ. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนดนตรีในโรงเรียนดนตรีเอกชนของคนทำงานในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เพลงพื้นบ้านลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโหด จังหวัดปราจีนบุรี

Puan Folk Song in Khok Pip Sub-district, Si Mahosot District, Prachin Buri Province

สราวุธ โรจนศิริ¹

Sarawut Rotchanasiri¹

Received: 18 August 2019

Revised: 9 December 2019

Accepted: 13 January 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงลำพวนตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโหด จังหวัดปราจีนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านลำพวนในวัฒนธรรมไทพวน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้กระบวนการศึกษาทางมานุษยวิทยาในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ตำบลโคกปี่ เป็นพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านในลักษณะวัฒนธรรมไทพวน หรือลาวพวน มีการขับร้องเพลงพื้นบ้านในแบบฉบับของตนเองเรียกว่า “ลำพวน หรือ ขับพวน” คือ เพลงพื้นบ้านของชาวไทพวน มีทั้งแบบขับร้องเดี่ยวและขับร้องโต้ตอบกันในลักษณะหยอกล้อกันระหว่างเพศเดียวกัน หรือเกี่ยวพาราสีกันระหว่างชายกับหญิงในลักษณะร้อยเนื้อหนึ่งทำนอง โดยใช้เครื่องดนตรีประกอบ ได้แก่ แคน หรือไม่ใช่เครื่องดนตรีประกอบก็ได้ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านลำพวน ได้แก่ ประเพณี บุญกฐิน ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี มีการจัดแสดงลำพวนเป็นกิจกรรมหลักสำหรับการฉลองกฐิน มีแม่เพลง และมีผู้ร่วมฟังบางท่านสลับกันขึ้นมาขับร้องลำพวนบ้างเพื่อโต้ตอบหรือหยอกล้อกัน การเริ่มต้นลำพวน เพลงแรกเรียกว่า “บทไหว้ครู” เป็นการสักการบูชาครูเพื่อแสดงความเคารพและระลึกถึงพระคุณ ลำดับต่อมาเป็นการลำพวนในลักษณะการเล่าเรื่อง เรียกว่า “ลำเรื่อง” คือ การกำหนดเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาของเพลงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ลำดับต่อมาเรียกว่า “ลำด้น” คือ การขับร้องลำพวนในลักษณะการร้องแบบคิดเนื้อร้องหรือถ้อยคำร้องขึ้นสดในขณะนั้น โดยใช้ภาษาซึ่งมีการผสมผสานกันระหว่างภาษาไทพวนกับภาษาไทย ภาคกลางและอีสานบ้างตามลักษณะการพูดของคนในท้องถิ่น เมื่อจบการขับร้องลำพวนในแต่ละท่อนเพลง ผู้ฟังตอบรับด้วยการส่งเสียงว่า “ฮือ” เพื่อสร้างความสนุกสนานเป็นรูปแบบนี้ไปจนจบ ลำพวนถือเป็นการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชาวพวน ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี สำเนียงศัพท์ภาษาและท่วงทำนองเพลง ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกัน และใช้เป็นเครื่องมือในการบอกเล่าเรื่องราวของกลุ่มชน

คำสำคัญ : เพลงพื้นบ้าน, ลำพวน, โคกปี่

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชาดนตรีสากล, รองคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์

¹ Asst. Prof. Department of Western Music, Associate Dean, Faculty of Humanities and Social sciences, Rajabhat Rajanagarindra University

Abstract

This study aimed to examine the role of Puan folk songs in Khok Pip Sub-district, Si Mahosot District, Prachin Buri Province. In order to gather and analyze the data, the researcher used the qualitative method with an ethnomusicology approach. Khok Pip Sub-district has a culture of folk music that expresses Tai Puan or Lao Phuan culture. There is a unique folk singing style called "Lam Puan" or "Kub Puan" that originated from Thai Puan folk songs. It is a style of singing that could be performed solo or as a group. For group performances, it could be sung in the form of teasing interaction among friends or flirting interaction among male and female. The style of song is usually variations on the same theme either with the "Kaen" performing or without any musical instruments. Lam Puan folk songs are related to Thai traditional rituals such as the Kathin Ceremony which is held annually. A Lam Puan performance is the main activity at the ceremony. Sometimes, the head of the band and some of the audience alternately sing Lam Puan folk songs in order to interact and tease each other. The beginning part of Lam Puan performance is called Wai Khru. It is the part for paying homage and showing respect to the teachers. Next is the part called "Lam Ruang" which is the story-telling singing style, followed by the part called "Lam Don", the Lam Puan singing with extemporaneous rhyme mixing between the local languages of Thai Puan, Central Thai and North-Eastern Thai. At the end of each phrase of Lam Puan, the audience is supposed to respond by saying "Hew" as part of the entertainment. Lam Puan is an expression of the identity of the Thai Puan in their traditions, vocabulary, language and melodies. To help create a sense of belonging, Lam Puan is also used as a tool to tell the story of a particular group.

Keywords: Folk Songs, Puan Folk Songs, Khok Pip Sub-district

บทนำ

วัฒนธรรมไทยคือสิ่งที่ยืนยันความเป็นสังคมไทย หากขาดการอนุรักษ์ส่งเสริมให้ดำรงอยู่ในท่ายที่สุดความเป็นเอกลักษณ์ทางสังคมไทยจะสูญหายไป ศิลปวัฒนธรรมไทยบางอย่างดำรงอยู่และบางอย่างสูญหายไป อาทิ ศิลปวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของไทยที่มีการสืบสานกันมาในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ปัจจุบันกลับไม่ได้รับความสนใจจากผู้คนในสังคมไทยเท่าที่ควร ทั้งๆ ที่ศิลปวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของไทยถือเป็นภูมิปัญญาของคนไทยและเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของสังคมไทยที่ไม่มีชนชาติใด

เสมอเหมือน ดังนั้น ศิลปวัฒนธรรมของไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมเพื่อสร้างสังคมไทยให้มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

ดนตรีเปรียบเสมือนสื่อที่สามารถทำให้มนุษย์เข้าใจกันแม้จะต่างวัฒนธรรมกันก็ตาม การศึกษาดนตรีของมนุษย์ในชาติพันธุ์ต่างๆ ถือเป็นการศึกษาวัฒนธรรมของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของมนุษย์โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อในการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างกันของมนุษยชาติ และเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ทางด้านดนตรีเพื่อเผยแพร่สู่ประชาชนเป็นการ

สร้างสรรค์สังคมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในด้านของการศึกษาดนตรีชาติพันธุ์วิทยาในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทยยังคงได้รับความสนใจจากผู้คนในสังคมไทยน้อยมาก จึงต้องมุ่งศึกษาดนตรีของไทยอย่างจริงจังเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านดนตรีของไทยให้เพิ่มขึ้น ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับดนตรีอีกด้วย

เพลงพื้นบ้านจัดเป็นส่วนหนึ่งของคติชาวบ้านที่สะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อในท้องถิ่นนั้นๆ เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของการบันเทิงที่มีอยู่ในสังคมไทยมานานและมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนไทย (พรรณราย คำโสภา, 2542: 43) ลักษณะเด่นของเพลงพื้นบ้าน คือ ความเรียบง่ายและมีความเป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ความเรียบง่ายนั้นปรากฏอยู่ในรูปแบบของภาษา คำกลอน ทำนองร้อง ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูดธรรมดาหรือเป็นคำกลอนง่ายๆ แฝงคติแ่คิดหรือเป็นคำคมใช้ได้คารมกันระหว่างหญิงชาย (ปราณี วงษ์เทศ, 2525: 76) เพลงพื้นบ้านใช้ร้องเล่นกันในโอกาสต่างๆ อาทิ งานบุญทางศาสนาหรือการร่วมกันทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น เกี่ยวข้าว เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมแบบมุขปาฐะซึ่งเกิดขึ้นจากการแต่งถ้อยคำของกลุ่มชาวบ้าน เพื่อถ่ายทอดและสื่ออารมณ์ความรู้สึก นิยมร้องถ่ายทอดแบบปากเปล่ามากกว่าการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร มีการจัดวางถ้อยคำและจังหวะ ทำให้เกิดเป็นรูปแบบร้อยกรองง่ายๆ การร้องเพลงพื้นบ้านของไทยมีปรากฏแพร่หลายและสืบทอดต่อกันมาในกลุ่มชาวบ้านเกือบทุกภูมิภาคของประเทศไทย ลักษณะของเพลงพื้นบ้านส่วนมากมักเป็นลักษณะการเกี่ยวพาราสีหรือการซักถามโต้ตอบกัน ความโดดเด่นของเพลงพื้นบ้านอยู่ที่ความไพเราะในถ้อยคำง่ายๆ แต่มีความหมายลึกซึ้ง ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการ

ร้องโต้ตอบกัน เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีเนื้อร้องและมีทำนองง่ายๆ ร้องเล่นได้ไม่ยาก ฟังไม่นานก็สามารถร้องเล่นตามได้ การร้องเพลงพื้นบ้านมักขับร้องตามลานบ้าน วัด ท้องนา ลำน้ำ แล้วแต่โอกาสในการเล่นเพลง เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้องมักเป็นเพียงเครื่องประกอบจังหวะ อาทิ ฉิ่ง กรับ กลอง หรือเครื่องดนตรี ที่ประดิษฐ์ขึ้นเองหรืออาจไม่มีเลยใช้การปรบมือประกอบจังหวะ สิ่งสำคัญในการร้องเพลง ชาวบ้านอีกประการ คือ ลูกคู่ที่ร้องรับ ร้องกระทุ้ง หรือร้องสอดเพลง เพื่อให้บทเพลงน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

พื้นที่ตำบลโคกบึง อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี เป็นพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน ในลักษณะวัฒนธรรมไทพวนหรือลาวพวน ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งในประเทศไทย มีการขับร้องเพลงพื้นบ้านในแบบฉบับของตนเองเรียกว่า “ลำพวน” หรือ “ขับพวน” ในลักษณะการนั่งขับร้องกลอนโต้ตอบกันหรือขับร้องบรรยายเรื่องราวต่างๆ โดยใช้ภาษาท้องถิ่น (ภาษาพวน) ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางดนตรีของชาวไทพวนที่ปัจจุบันได้ขาดการสืบทอดต่อทางวัฒนธรรมมีเพียงผู้สูงอายุในชุมชนเท่านั้นที่สามารถขับร้องลำพวนได้ ดังนั้นเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านดนตรีของไทยให้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับดนตรี เกิดองค์ความรู้ด้านสังคมวัฒนธรรมและเพลงพื้นบ้านอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงขอเลือกศึกษาเพลงพื้นบ้านโดยกำหนดหัวข้อเรื่องที่ศึกษา คือ “เพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงลำพวนตำบลโคกบึง อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี” เพื่อทำการศึกษาประวัติความเป็นมาและบริบทของเพลงพื้นบ้าน ลำพวน ศึกษาบทบาทและวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีของเพลงพื้นบ้าน ลำพวน ในวัฒนธรรมไทพวน โดยใช้กรณีศึกษาตำบลโคกบึง อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงลำพวนตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี” ผู้วิจัยขอเสนอบทความวิจัยในวัตถุประสงค์เดียว คือ เพื่อศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้าน ลำพวน ในวัฒนธรรมไทพวน

วิธีการศึกษา

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “เพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงลำพวนตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามวิธีการทางมานุษยวิทยา (Ethnomusicology Research) วิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลหลักที่ได้จากการศึกษาเป็นข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม (Field Work) เป็นสำคัญ ในพื้นที่ทำการวิจัย คือ ตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี กำหนดดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 โดยดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเตรียมการศึกษา

ขั้นเตรียมการศึกษา คือ ขั้นตอนในการหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องราว สถานที่และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน ลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี โดยสำรวจข้อมูลในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความและวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัย ได้แก่

- 1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา
- 1.2 ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน ลำพวน

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นบ้าน ลำพวน

2. สำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยเข้าพื้นที่สนามวิจัยเพื่อติดต่อประสานงานกับบุคคลที่ให้ข้อมูลต่างๆ ได้แก่

2.1 นักร้องเพลงพื้นบ้าน ลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

2.2 กลุ่มบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านลำพวนและผู้เข้าร่วมพิธีกรรม ตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

ขั้นตอนการศึกษา

ขั้นตอนการศึกษา คือ ขั้นตอนการเก็บข้อมูลทางภาคสนาม ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้จากการศึกษาพฤติกรรมและผลผลิตที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์จากสภาพแวดล้อมทางสังคมตามความเป็นจริง โดยทำการศึกษา “เพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษา เพลงลำพวนตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี” เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 โดยดำเนินการศึกษาตามแผนงานที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากบุคคลข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัย เพื่อเก็บประวัติส่วนตัวและข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาข้อมูลของเพลงพื้นบ้าน ลำพวน รวมทั้งศึกษาริบทที่เกี่ยวกับ ดังนี้

2.1 การสังเกต (Observation) คือ การเฝ้าดูอย่างเป็นระบบ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยได้เข้าร่วมในการขับร้องเพลงพื้นบ้าน ลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อศึกษาถึงบทบาท ความหมาย สังคม วัฒนธรรม

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) คือ การสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นบุคคลสำคัญ ได้แก่ นักขับร้องลำพวน (ขับร้องหลัก 1 ท่าน และขับร้องสมทบ 2 ท่าน) ประเด็นสัมภาษณ์หลัก คือ การขับร้องลำพวนและลำดับขั้นตอนการขับร้อง ส่วนการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ คือ การสนทนาทั่วไปในประเด็นต่างๆ

ที่ต้องการศึกษาข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องในพิธีกรรม และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกประมาณ 10 ท่าน ประเด็นสัมภาษณ์หลัก คือ การประกอบพิธีกรรม และการมีส่วนร่วม

3. การใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ การเก็บข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ด้วยอุปกรณ์การบันทึกต่างๆ ดังนี้

3.1 เครื่องมือในการจดบันทึกข้อมูลในรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน ลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโหนด จังหวัดปราจีนบุรี คือ สมุดจดบันทึกข้อมูล (Book Record) หรือคอมพิวเตอร์ (Laptop Computer) จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ในข้อมูลทั่วไป

3.2 เครื่องมือในการบันทึกข้อมูลเสียงสำหรับบันทึกการสัมภาษณ์และการบันทึกเพลงพื้นบ้าน ลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโหนด จังหวัดปราจีนบุรี คือ เครื่องบันทึกเสียงชนิดต่างๆ

3.3 เครื่องมือในการบันทึกข้อมูลภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว เพื่อบันทึกภาพบุคคลและการขับร้องเพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโหนด จังหวัดปราจีนบุรี คือ กล้องถ่ายภาพนิ่งและกล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจระบบข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนตั้งแต่การวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดวิธีการให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง กำหนดวิธีบันทึกข้อมูล มีการอบรมวิธีการเก็บข้อมูลสำหรับผู้ร่วมวิจัยในการเก็บข้อมูลให้มีความรู้ ความเข้าใจและชำนาญเท่าเทียมกัน จากนั้นจึงเก็บข้อมูลตามที่วางแผนไว้ เมื่อได้ข้อมูลกลับมามีการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามมาจำแนก จัดระเบียบ จัดประเภทของข้อมูล จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์

บทเพลงต่างๆ โดยเขียนเป็นโน้ตแบบดนตรีตะวันตก (Transcriptions) และกำหนดหัวข้อของการวิเคราะห์ ได้แก่ วิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้าน ลำพวน

ขั้นนำเสนอผลงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงลำพวนตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโหนด จังหวัดปราจีนบุรี” ผู้วิจัยกำหนดกระบวนการนำเสนอผลงานวิจัยตามแผนงาน ดังนี้

1. จัดทำงานวิจัยในรูปแบบของรายงานการวิจัยเรื่อง เพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโหนด จังหวัดปราจีนบุรี
 2. จัดทำบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการหรือวิจัยในเรื่อง เพลงพื้นบ้าน ลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโหนด จังหวัดปราจีนบุรี
 3. นำผลการวิจัยมาคืนข้อมูลสู่ตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโหนด จังหวัดปราจีนบุรี
 4. นำผลการวิจัยมาบูรณาการกับการเรียนการสอนในหลักสูตรดนตรีสากล ระดับอุดมศึกษา รายวิชามานุษยวิทยาทางดนตรี
- นำเสนอผลการวิจัย ณ มหาวิทยาลัยที่จัดงานประชุมวิชาการหรืองานวิจัยระดับชาติหรือระดับนานาชาติ

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “เพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงลำพวนตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโหนด จังหวัดปราจีนบุรี” ผู้วิจัยขอเสนอบทความวิจัยในวัตถุประสงค์เดียว คือ เพื่อศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้าน ลำพวน ในวัฒนธรรมไทพวน ดังนี้

ชาวไทพวนมีศาสนาหลักที่นับถือเหมือนกับชาวไทยทั่วไป คือ ศาสนาพุทธ มีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี มีวัฒนธรรม มีภาษา มีความผูกพันในระบบเครือญาติ เผ่าพันธุ์ เป็นเอกลักษณ์ของตนเองมาช้านาน ชาวไทพวน

พูดได้ทั้งภาษาไทยกลาง และภาษาไทยวน โดยใช้ภาษาไทยกลางพูดกับผู้คนต่างถิ่น แต่พูดภาษาไทยวนกับกลุ่มชนเดียวกัน

ประเพณีของชาวไทพวน ชาวพวนนอกจากนับถือและยึดมั่นในศาสนาพุทธแล้ว ชาวพวนยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของตนมาแต่โบราณ ชาวไทพวนเคร่งครัดต่อขนบธรรมเนียมและประเพณีของตนมาก ซึ่งได้ถือปฏิบัติมาตามแบบอย่างบรรพบุรุษในรอบปีหนึ่งประเพณีของชาวพวนที่ยึดถือและปฏิบัติกัน ได้แก่ เดือนอ้ายบุญข้าวจี เดือนยี่บุญข้าวหลาม เดือนสามบุญกำฟ้า เดือนห้าบุญสงกรานต์ เดือนหกบุญหมู่บ้าน เดือนแปดบุญเข้าพรรษา เดือนเก้าบุญห่อข้าวยามดิน เดือนสิบเอ็ดบุญกฐิน เดือนสิบสองใส่กระจาด นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติอีกหลายอย่าง เช่น การแห่บั้งไฟ การแข่งนางแมว การลากกระดาน (กองข้าว) การสู้ขวัญข้าว ประเพณีกำเกียง ฯลฯ ในปัจจุบันประเพณีต่างๆ ของชาวไทพวนส่วนมากยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่แต่บางประเพณีก็ได้เลิกไปแล้ว บางประเพณีทำแบบไม่ต่อเนื่องกันกระทำเป็นบางครั้งคราว บางประเพณีมีปฏิบัติกันในเพียงบางจังหวัดเท่านั้น ประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญของชาวไทพวน ได้แก่ บุญกำฟ้า, บุญห่อข้าวยามดิน, ใส่กระจาด, ทานข้าวสะ, ลงช่วง, งานบวช บุญกฐิน และขึ้นบ้านใหม่

พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านลำพวน ตำบลโคกปิบ อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี จากการศึกษาวิจัย พบว่าชาวไทพวนในพื้นที่แห่งนี้มีประเพณีที่ประกอบพิธีกรรมโดยมีการขับร้องลำพวนร่วมด้วยอยู่เสมอไม่มากนัก มีการกำหนดหรือเป็นที่เข้าใจกันในชุมชนอย่างชัดเจนว่าประเพณีใดที่ต้องมีการขับร้องลำพวนร่วมด้วย อีกทั้งผู้ขับร้องลำพวนได้ในพื้นที่มีอยู่ไม่มากนัก ประมาณไม่เกิน 10 คน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ขับร้องลำพวนเป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น โดยผู้ฟังหรือผู้ที่เข้าร่วมอยู่ใน

พิธีกรรมก็เป็นผู้สูงอายุในหมู่บ้านเช่นเดียวกับผู้ขับร้องลำพวน ประเพณีที่มีการประกอบพิธีกรรมโดยมีการขับร้องลำพวนร่วมด้วยสำหรับชาวไทพวนในตำบลโคกปิบ ได้แก่ ประเพณีการทอดกฐินหรือบุญกฐินตามการเรียกของคนท้องถิ่น ซึ่งชาวไทพวนในพื้นที่แห่งนี้จัดประกอบพิธีกรรมเป็นประจำทุกๆ ปี จากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า การทอดกฐินหรือพิธีกรรมบุญกฐินของชาวไทพวนตำบลโคกปิบ อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี จัดขึ้นตั้งแต่วันเสาร์ที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ณ วัดสระมะเขือ เริ่มเวลา 20.00 น. เป็นการฉลองกฐิน ส่วนพิธีทอดกฐินจัดเริ่มขึ้นในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น คือ วันอาทิตย์ที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2560 เวลา 8.00 น. โดยพิธีทอดกฐินจัดเหมือนกับชาวไทยพุทธทั่วไป

การฉลองกฐินของคนในหมู่บ้านสระมะเขือ มีการจองกฐินสำหรับผู้คนในหมู่บ้านตั้งแต่เริ่มเข้าพรรษาที่วัดสระมะเขือ ขึ้นอยู่กับจิตศรัทธาว่าจะร่วมทำบุญกฐินเป็นเจ้าภาพจำนวนกี่กองหรือตามแต่กำลังทรัพย์ของแต่ละคน ซึ่งการจองกฐินนี้มีเฉพาะคนในหมู่บ้านสระมะเขือเท่านั้น โดยส่วนใหญ่มีชาติพันธุ์เป็นชาวไทพวน ไม่มีคนนอกนับเป็นเจ้าภาพกฐินเนื่องจากเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กไม่มีคนนอกพื้นที่เข้ามา การฉลองกฐินของชาวไทพวนในหมู่บ้านสระมะเขือนี้ เริ่มเตรียมการตั้งแต่วางยันสามารถกำหนดการได้ ดังนี้

15.00 น. ตั้งองค์กฐิน บริวารกฐินและเครื่องไทยธรรม ณ ศาลาวัดสระมะเขือ

18.00 น. ชาวบ้านพร้อมกันบริเวณศาลาวัดสระมะเขือ เพื่อจัดเตรียมอาหาร

19.00 น. หมอลำ หมอแคน มาถึงพร้อมกันเพื่อเตรียมลำพวนฉลองกฐิน

20.00 น. เริ่มลำพวน เพื่อฉลองบุญกฐินของหมู่บ้าน

21.00 น. เสร็จพิธีการฉลองกฐิน รับประทานอาหารร่วมกัน

พิธีฉลองกฐินของชาวไทพวนในหมู่บ้านสระมะเขือ ตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโพน จังหวัดปราจีนบุรี เป็นงานพิธีที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไทพวนที่ชัดเจน เนื่องจากการจัดแสดงลำพวนที่ถือเป็นกิจกรรมหลักของพิธีกรรม เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมลำพวนของชาวไทพวนในพื้นที่นี้ การลำพวนเริ่มขึ้นเวลา 20.00 น. เมื่อผู้เข้าร่วมพิธีฉลองกฐินทุกคนมาพร้อมกันในบริเวณศาลา วัดสระมะเขือแล้ว ทั้งหมดล่า หมอแคน และผู้ชมผู้ฟังทุกคน ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านสระมะเขือและเป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น มีคนหนุ่มสาวบ้างแต่เพียงมารับส่งญาติผู้สูงอายุของตนเท่านั้นโดยยืนอยู่บริเวณรอบๆ ศาลาวัดจำนวนไม่มาก การลำพวนของชาวไทพวนในหมู่บ้านสระมะเขือ ตำบลโคกปี่นี้ มีแม่เพลงหลักอยู่ 1 ท่าน คือ นางไข หาเลิศ ส่วนหมอแคนนั้นมาจากพื้นที่อื่น โดยมีผู้ร่วมฟังบางท่านสลับผลัดเปลี่ยนกันขึ้นมาขับร้องลำพวนบ้าง เพื่อตอบโต้หรือหยอกล้อกันให้เกิดความสนุกสนานมากขึ้น

การลำพวนของชาวไทพวนในหมู่บ้านสระมะเขือ ตำบลโคกปี่ มีลำดับขั้นตอนสรุปดังนี้

1. ไหว้ครู (แม่เพลงร้องเดี่ยว)
2. ลำเรื่อง (แม่เพลงร้องเดี่ยว)
3. ลำด้น (แม่เพลงร้องเดี่ยวหรือร้องสลับ

ผู้คนในหมู่บ้าน)

การลำพวนแบบลำด้น มีหมอแคนร่วมเป่าแคนประกอบด้วยเพื่อเพิ่มความสนุกสนาน และมีกิจกรรมราวประจบการลำพวนของคนในหมู่บ้านด้วย

การเริ่มต้นลำพวนใช้บทเพลงแรกเรียกว่า “บทไหว้ครู” สำหรับการลำพวนของชาวไทพวน การไหว้ครูถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเริ่มต้นการขับร้องลำพวนเป็นการทำพิธีสักการบูชาครูบาอาจารย์เพื่อแสดงความเคารพ และระลึกถึงพระคุณ เมื่อขับร้องลำพวนบทไหว้ครูแล้ว ลำดับต่อมาเป็นการลำพวนในลักษณะการเล่าเรื่อง เรียกว่า “ลำเรื่อง” คือ การกำหนดเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาของ

เพลงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในที่นี้กำหนดเป็นลำเรื่องบทถวาย ร. 9 เพื่อรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่มีต่อปวงชนชาวไทยทุกคนและชาวไทพวนในตำบลโคกปี่ อำเภอสริมโพน จังหวัดปราจีนบุรีด้วย เนื่องด้วยเป็นช่วงที่ตรงกับกาลเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงมีการเพิ่มเติมลำพวนบทถวาย ร. 9 นี้ เพิ่มต่อจากบทไหว้ครูด้วย ขับร้องโดยแม่เพลง คือ นางไข หาเลิศ

การขับร้องลำพวนทั้งบทลำไหว้ครูและลำเรื่องถวาย ร.9 ทั้ง 2 บทนี้ เป็นการขับร้องในลักษณะที่มีการเตรียมการมาก่อน คือ มีการประพันธ์คำร้องมาก่อนเพื่อความถูกต้องของเนื้อหาและถ้อยคำร้องที่ใช้ในการลำพวนทั้ง 2 บทนี้ ถือเป็นปกติของการลำไหว้ครูและการลำเรื่อง เพราะบทไหว้ครูที่ใช้ขับร้องลำพวนนี้เป็นบทไหว้ครูที่ใช้มาแต่เดิม มีถ้อยคำแสดงความสักการะในพระพุทธรเจ้า บิดามารดา ครูอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ดังนั้น เนื้อร้องที่ใช้ในบทไหว้ครูจึงต้องมีการเรียงร้อยอย่างประณีตและใช้ถ้อยคำที่แสดงออกถึงความเคารพบูชา ตัวอย่าง

“ถวายบูชาต่างประทีป

มือสิบนิ้วแทนเทียนทอง ขอถวายบูชา

พระยอดคุณไฉนแก้ว ทั้งเหล่าขอนอบน้อม”

คำร้องในบทไหว้ครูนี้จึงเป็นคำร้องที่แต่งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์การบูชาสิ่งต่างๆ ที่ชาวไทพวนเคารพนับถือ นอกจากนี้ยังเป็นการขอพรต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยบันดาลให้การร้องหรือผู้ขับลำพวนสามารถขับร้องลำพวนได้อย่างไพเราะ คิดค้นทำนองร้องออกได้สอดคล้องประสานกันตั้งวงดนตรีบรรเลง ตัวอย่าง

“ขอให้สับสนนะเพียง กลมเกลียวกลมกัน

เป็นตั้งพิณพาทย์ฆ้อง ซอ ขลุ่ย แคนระบำ”

ลำพวน: บทไหว้ครู

๙ = ๘๘ บันทึกโดย ผศ.สราวุธ โรจนศิริ

สิท - สิ ทา - ภิ - ละ น้อม ก้ม เกศ กร อ-ววย ยก กระ พนม มือ กราบ พระ คุณ ไคร ไคว
 คน คร่า ข้า ขอขอบพระ ไทร รัตน ขอ ได้ เป็น ดั่ง บิด ลีฬห คำ ที่ ๘ ทรง พุทธ โธ เจ้า
 ตา สอง ก่า อ-ววย บู - ขา ค่าง ประ ทัพ มือ สิบ นิ้ว แพน ที่ เสริน ทรง
 ขอ อววย บู ขา พระยอดคุณพระ ไคร ไคว ทั้งเหล่าขอ นอบ น้อม คุณ แห่ง ครู บา
 กับ ตั้ง ถิ ตา ได้ มารดา กับ แม คุณ เสริน เสริน ได้ ไผ่ ฐู
 ข้า ขอ นอบ น้อม บู ฐู ฐู เสริน อิทธิพรหม กับ ที่ อยู่ มา-ตา ฐู ฐู ฐู กิ่ง ข้า ขอ อ-สิท-ฐู
 น้อม คุณ ได้ ที่ แพน ขอ พระคุณ จง มา บู คำ นำ กลอน ผู้ ส่ง แด่ พ่อน

ตัวอย่างเพลงลำพวน บทไหว้ครู
ตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

การลำเรื่อง คือ การลำพวนในลักษณะการขับร้องในเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งตามแต่ตั้งขึ้นหรือนำเอาเนื้อหามาจากเรื่องราวหรือนิทาน คำสอนต่างๆ ตามที่ผู้ขับร้องลำพวนเลือกมา ดังนั้นการลำพวนแบบการลำเรื่องนี้ ต้องมีการกำหนดหรือประพันธ์เนื้อร้องมาก่อนเช่นเดียวกับบทไหว้ครู เหตุที่ต้องมีการประพันธ์หรือเขียนเนื้อร้องมาก่อนเนื่องจากการลำเรื่องต้องกำหนดเนื้อหาของการขับร้องหรือการลำ ให้อยู่ในกรอบของเรื่องราวที่กำหนดไว้ให้ได้เนื้อหาที่ดำเนินไปตามความของเรื่องอย่างครบถ้วน โดยการลำเรื่องของไทยพวนในครั้งนี้ เป็นการลำเรื่องถวาย ร. 9 เพื่อรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่มีต่อปวงชนชาวไทยทุกคนและชาวไทยพวนในตำบลโคกปี่ เนื่องด้วยเป็นช่วงที่ตรงกับกาลเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อพิจารณาถ้อยสำนวนของเนื้อเพลงที่ใช้ในการลำเรื่องแล้ว การลำเรื่องจะใช้ถ้อยคำที่มีความสลับซับซ้อน

น้อยกว่าการลำพวนบทไหว้ครู ดังลำเรื่องถวาย ร. 9 ตัวอย่าง

“โอโฮหน้อ ทุกคนเกิดมาเป็นลูก ร. 9
อย่าหลงทำชั่วมีวมา อย่าเห็นแก่ตน
หันเข้าหากัน เฮาสามัคคิกันไว้”

ภาพบรรยากาศลำพวน
ตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดย ผศ.สราวุธ โรจนศิริ
วันที่ 14 ตุลาคม 2560

ลำดับต่อมาเป็นการขับร้องลำพวน เรียกว่า “ลำตัน” คือ การขับร้องลำพวนในลักษณะการร้องแบบคิดเนื้อร้องหรือถ้อยคำร้องขึ้นใหม่ในขณะนั้น ภาคกลางเรียกว่า “ตัน” พบวิธีการขับร้องแบบตันนี้ในบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประเภทเพลงลำตัด เพลงฉ่อย เพลงแหล่ โดยการลำตันของชาวไทยพวนนี้เป็นการคิดคำร้องโดยใช้ภาษาไทยพวน ซึ่งมีการผสมผสานกันระหว่างภาษาไทยพวนกับภาษาไทยอีสานบ้างตามลักษณะการพูดของคนในท้องถิ่น การลำพวนแบบลำตันของชาวไทยพวนในหมู่บ้านสระมะเขือ ตำบลโคกปี่ ขับร้องโดยแม่เพลง คือ นางไข หาเลิศ การลำพวนแบบลำตันมีทั้งการขับร้องลำตันแบบคนเดียว และการขับร้องลำตันแบบโต้ตอบระหว่างกันหรือสลับกัน หากเป็นการลำตันแบบคนเดียว เนื้อหาที่นำมาขับร้องมักเป็นการเล่าเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตตามที่ผู้ขับร้องคิดขึ้นหรืออาจ

เตรียมเนื้อร้องมาก็ได้คล้ายลำเรื่อง หากแต่ศัพท์สำนวนและเนื้อหาอาจไม่ต่อเนื่องเหมือนลำเรื่อง โดยอาจมีการปรับเนื้อหาใหม่จากเดิม หรืออาจเปลี่ยนไปเป็นเรื่องอื่นๆ ตามแต่ผู้ขับร้องคิดนึกขึ้น ในขณะที่ขับร้อง เมื่อจบการขับร้องลำพวนในแต่ละท่อนของทุกถ้อยคำร้อง (จบเรื่องราวที่ขับร้อง) ผู้ฟังจะตอบรับด้วยการส่งเสียงว่า “ฮิ้ว” ยาวๆ เป็นรูปแบบนี้ต่อเนื่องไปจนจบ

การลำต้นแบบหลายคน เป็นการลำพวนที่สร้างความสนุกสนานให้กับชาวไทพวนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับร้องลำพวน การลำพวนแบบร้องหลายคนนี้ดำเนินการขับร้องต่อจากการขับร้องเดี่ยวของแม่เพลง โดยแม่เพลง (นางไข หาลิศ) เมื่อขับร้องเดี่ยวเสร็จในตอนต้นของการลำพวนแบบลำต้นแล้ว แม่เพลงจะเรียกผู้ฟังที่สามารถลำพวนได้ให้เข้ามามีส่วนร่วมขับร้องด้วยกัน ซึ่งการขับร้องลำพวนแบบลำต้นนี้จำเป็นต้องใช้ผู้ขับร้องหลายคนเพื่อสร้างการโต้ตอบกันในถ้อยคำร้องต่างๆ ที่คิดขึ้น โดยขับร้องสลับกันไปทีละคน ไม่มีการจัดลำดับของการขับร้อง เป็นไปตามความต้องการของผู้ขับร้องแต่ละคนจะคิดถ้อยคำร้องได้ และขับร้องโต้ตอบออกไปในขณะนั้น เนื้อหาที่นำมาขับร้องลำพวนในลักษณะของการโต้ตอบกันมีทั้งการเล่าเรื่องราวต่างในชีวิตเหมือนการลำต้นแบบเดี่ยว และการโต้ตอบกันในเชิงกี่ยวพาหรือหยอกล้อกันระหว่างชายกับหญิงหรือเพศเดียวกัน สลับกันไปแบบนี้จนจบโดยมีการตอบรับในแต่ละถ้อยคำร้องด้วยการส่งเสียงว่า “ฮิ้ว” ยาวๆ จากผู้ฟัง เช่นเดียวกับการขับร้องเดี่ยว การลำพวนแบบลำต้น (โต้ตอบกัน)

ลำพวนเป็นขับร้องเพลงพื้นบ้านของชาวไทพวน มีความสนุกสนานในการร่วมกันขับร้องเพลงทั้งแบบร้องเดี่ยวและร้องโต้ตอบกัน ในการขับร้องเพื่อให้เกิดความบันเทิงแก่ผู้ร่วมงานมักมีการร้องประกอบการลำพวนของชาวไทพวนรวมอยู่ด้วยเสมอ โดยเฉพาะการลำพวนแบบร้องโต้ตอบกันมักมีการเร่งจังหวะของการขับร้องให้เร็วขึ้นเล็ก

น้อยแต่ไม่เร็วเท่าหมอลำทางภาคอีสาน พอจะทำให้เกิดความคึกคักมากขึ้นกว่าการลำพวนแบบขับร้องเดี่ยว จึงทำให้ผู้ฟังรู้สึกอย่างมีส่วนร่วมในการลำพวนโดยการเข้ามามีส่วนร่วมร้องประกอบการขับร้องลำพวน และในขณะที่ร้องก็มีการร้องตอบรับกับผู้ขับร้องเป็นระยะเมื่อจบแต่ละถ้อยคำร้อง โดยการร้องว่า “ฮิ้ว” สร้างความสนุกสนานให้กับผู้เข้าร่วมงานทุกคน

บทบาทของเพลงพื้นบ้านลำพวนในวัฒนธรรมไทพวน อยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่าตราบใดที่วัฒนธรรมเรื่องหนึ่งเรื่องใดยังคงมีการปฏิบัติสืบทอดกันอยู่ แสดงว่าวัฒนธรรมนั้นยังเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อสังคม ลำพวนถือเป็นการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชาวไทพวน ทั้งด้านขนบธรรมเนียมประเพณี สำเนียงศัพท์ภาษาและท่วงทำนองการขับร้องลำพวน จากการศึกษางานบุญกฐินในการวิจัยนี้ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกันของชาวไทพวน ที่มีรูปแบบวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชัดเจนในกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนด้วยกัน โดยแสดงออกจากการขับร้องลำพวน อีกทั้งเพลงพื้นบ้านลำพวนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของกลุ่มชน จาก การลำเรื่องและการลำต้น ที่มีมีการกล่าวถึงประวัติความเป็นมาทางสังคม หรือเหตุการณ์ต่างๆ ของชาวไทพวนเอง ในด้านการสร้างค่านิยมทางศาสนา คุณธรรมในการดำเนินชีวิตและการประกอบพิธีกรรม

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องเพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงลำพวนตำบลโคกปี่ อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. ศัพท์ภาษาเพลงลำพวน บทเพลงพื้นบ้านลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี มีการผสมผสานทั้งภาษาไทย

ภาคกลาง ภาษาไทพวน ภาษาไทยทั้งภาคอีสาน และภาคเหนือ โดยการขับร้องลำพวนมักใช้ศัพท์ ภาษาตามความเคยชินในการพูดของชาวไทพวน เอง สามารถแยกเป็นภาษาต่างๆ ตามเนื้อเพลง ต่างๆ ได้ดังนี้

ภาษาไทยภาคกลาง มีเป็นส่วนมากในการ ขับร้องลำพวนโดยเฉพาะในบทคำร้องที่มีการจัด เตรียมมาก่อน เช่น ลำพวนบทไหว้ครู ลำเรื่อง เป็นต้น ซึ่งผู้ฟังทั่วไปที่ไม่ใช่ชาวไทพวนสามารถ เข้าใจได้ในคำศัพท์ภาษาต่างๆ ในบทเพลง ตัวอย่าง เช่น ลำพวนบทไหว้ครู

“ถวายบูชาต่างประทีป
มือสืบนิ้วแทนที่เทียนทอง
ขอถวายบูชา พระยอดคุณไตรแก้ว
ทิ้งเหล่าขोनอบน้อม”

จากตัวอย่างเนื้อร้องลำพวนที่เป็นภาษาไทย ภาคกลาง หมายถึงการกราบไหว้เพื่อบูชา พระรัตนตรัยของเหล่าไทพวน

ภาษาไทยพวน ถูกใช้งานสลับกับภาษาไทย ภาคกลางและอีสาน ในทุกๆ บทเพลงร้องลำพวน ในลักษณะของถ้อยคำที่คล้ายๆ กับภาษาอีสาน หากแต่ต่างกันที่การออกเสียงสำเนียงที่ไม่เหมือน กัน ตัวอย่าง

“ขอให้เป็นที่ตั้งบัลลังก์คำ
ที่ ๕ ทรงพุทธโรเจ้า ตาสองกำ
ให้เจ้าสุชินันสมอมันเครือเก่า
ให้เจ้าสุขอยู่ล้วนขบวนเจ้า
คู่ทุกก้องเด้อเจ้าเอ๊ย”

จากตัวอย่างเนื้อร้องลำพวนที่เป็นภาษาไทย พวน หมายถึงขอให้สองตาของข้าเป็นที่ตั้งทองคำ ชูพระพุทธรูปศาสนา ให้พวกเรามีความสุขกันทั่ว ทุกๆ คน

ภาษาไทยภาคอีสาน มีการผสมอยู่ใน บทเพลงลำพวนตลอดเวลา ส่วนมากใช้ในทางร้อง แบบลำตันทั้งลำพวนแบบลำตันเดี่ยว และลำพวน

แบบลำตันโต้ตอบกัน เพราะเป็นการคิดเนื้อร้อง ลำพวนขึ้นสดจึงมักใช้ภาษาพูดมาแต่งเป็นเนื้อร้อง จึงมักมีคำศัพท์ภาษาทางภาคอีสานผสมอยู่ เช่น คำว่า บแมน, ไปไล, เซ็ดชู เป็นต้น ตัวอย่าง ลำพวน แบบลำตันเดี่ยว

“ถึงเจ้าทำบุญไว้ ไผ่บแมนไปไล
บุญจะมาเซ็ดชู ผู้ที่ทำการเงินไว้
ให้เส้าชะแม่ชาบเต้อแม่บ้ำ
ผ้าป่าทั้งกฐิน หลามลงคุณความขลัง
กระดิ่งทรมานเฮานั้น”

จากตัวอย่างเนื้อร้องลำพวนที่เป็นภาษาไทย ภาคอีสาน หมายถึงบุญที่ได้ทำกฐินไว้จะกลับมาสู่ ผู้ที่ทำการเงินไว้ให้รับรู้กันและส่งผลความเจริญให้ ทั้งครอบครัวและตัวผู้ทำกฐินเอง

การขับร้องลำพวนไม่ได้ใช้เป็นภาษาพวน โดยเฉพาะและไม่ได้เป็นภาษาไทยหรืออีสานโดย เฉพาะเช่นกัน หากแต่เป็นการผสมผสานทาง วัฒนธรรมและเป็นการถ่ายโยงอัตลักษณ์ด้านภาษา ร่วมกันสำหรับชาวไทพวนเอง การขับร้องลำพวน ในบางประโยคมีสำเนียงศัพท์ภาษาของทางภาค เหนือร่วมด้วย ซึ่งไม่แปลก เพราะพื้นที่เดิมของ ชาวพวนในเขียงขวางอยู่ใกล้กับทางภาคเหนือของ ประเทศไทย จึงทำให้มีสำเนียงศัพท์ใกล้เคียงกัน ตัวอย่าง

“ป่วยว่าเธอช่าง ช่างว่ากันแน่มอง
กลิ่นว่าด้วยคิดฮอดเจ้า
ช่างซึ้งหลายคิดถึงฮอดบ้ายมอ
เจ้าลงมา อย่าเมิดใจ คิดถึงพ่อแม่เจ้า”

จากตัวอย่างเนื้อร้องลำพวนนี้เป็นการผสม ผสานในการใช้ศัพท์ภาษาไทยที่มีทั้งภาคเหนือ เช่นคำว่า “ด้วยคิดฮอด” และภาคอีสานรวมกัน เช่น คำว่า “ช่างว่า” โดยท่อนเพลงนี้หมายถึง หากใคร มาจีบ อย่าใจอ่อน คิดจะทำอะไร ให้นึกถึงพ่อแม่ไว้

2. การเอื้อนของลำพวน การขับร้อง ลำพวนของไทพวน ตำบลโลกปิบ อำเภอศรีมโหสถ

จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการขับร้องโดยใช้ทำนองเดียวแต่หลายเนื้อร้อง (Strophic Form) คล้ายรูปแบบของการขับร้องลิเก, เพลงฉ่อยหรือลำตัดในภาคกลาง ต่างกันที่สำเนียงภาษาที่เป็นของชาวไทพวนเอง โดยนำพาให้ทั้งทำนองมีการปรับแปรตามสำเนียงเสียงร้องบ้างในแต่ละท่อนเพลง เนื่องจากลำพวนเป็นวัฒนธรรมแบบมุขปาฐะ (Oral Tradition) จึงไม่มีความแน่นอนในเรื่องของการสร้างทำนองโดยจะแปรไปตามคำร้องมากกว่าการยึดทำนองไว้ ประกอบกับการเอื้อนในบางช่วงของเพลงที่เป็นลักษณะการใช้ปฏิภาณ (Improvise) ในการสร้างทำนองเอื้อน จึงทำให้ลำพวนมีความไม่แน่นอนในการกำหนดทำนองให้คงที่ได้ แต่สิ่งที่มักใช้งานคล้ายๆ กันสำหรับลำพวน คือ การขึ้นและการลงจบในแต่ละท่อนเพลงที่ใช้เหมือนๆ กันและเป็นที่รู้จักเฉพาะกลุ่มไทพวน (Emic) ในการขับร้องลำพวน ดังนี้

การขึ้นต้นท่อนเพลงลำพวน มักใช้การเอื้อนด้วยคำว่า “แม่นทว่าไอ้...” หรือ “ทว่าไอ้น้อ...” โดยเอื้อนในคำสุดท้ายของคำ เช่น คำว่า “ไอ้” หรือ “น้อ” เป็นต้น เป็นการเริ่มต้นของประโยคเพลงลำพวนหรือเนื้อหาใหม่ๆ ในการลำพวน

การลงท้ายประโยค เพื่อแสดงให้เห็นทราบว่าการขับร้องได้จบท่อนหรือจบประโยคเพลงนั้นๆ แล้ว มักใช้การลงท้ายด้วยคำว่า “เด้อ” ส่วนการจบเพลงหรือจบเนื้อหาของบทเพลงจะลงท้ายด้วยคำว่า “เอ๋ย” และร้องรับด้วยคำว่า “ฮิ้ว” ของผู้ฟัง

ตัวอย่าง การขึ้นต้นและการลงท้ายประโยคเพลง (Period) ของลำพวน

การขึ้นต้น “แม่นทว่าไอ้... คนเฮาเกิดมาในแผ่นดินไทเด้อ ทั้งน้อยทั้งใหญ่ เทิดทูลนายหลวงเด้อ”

การขึ้นต้น “ทว่าไอ้น้อ... ชื่อของไทพวนเอ๋ย จะค่อยฟังคำเค้า นี้ก่อนอ้อ เอ๋ย”

การลงจบ “อย่าให้ขัดทางกลอน ซ่อยดลทางตัน แค้เด้อพี่น้องเอ๋ย...” (ร้องรับ “ฮิ้ว”)

การลงจบ “ให้เจ้าสุขอยู่ล้วนขบวนเจ้า คู่ทุกกองเด้อเจ้าเอ๋ย...” (ร้องรับ “ฮิ้ว”)

3. ลำพวนแบบร่าวง เป็นการนำเอาการขับร้องในลักษณะเพลงพื้นบ้านลำพวนทางภาคอีสานมาขับร้องในภาษาของชาวไทพวน ซึ่งบทเพลงลำพวนของอีสานนี้เป็นบทเพลงในจังหวะเร็วและคึกคักมากกว่าลำพวนปกติของชาวไทพวน จึงมีการร่าวงประกอบของผู้ร่วมฟังด้วยเพื่อให้เกิดความสนุกสนานขึ้นในช่วงท้ายของการขับร้องลำพวน โดยปกติลำพวนเป็นบทเพลงที่ร้องในจังหวะช้า - ปานกลาง และไม่มีการยืนและการรำประกอบ การลำพวนแบบร่าวงนี้ถือเป็นการถ่ายโยงทางวัฒนธรรม (Diffusion) เพลงพื้นบ้านลำพวนอีสานผสมกับเพลงพื้นบ้านลำพวนของชาวไทพวนตำบลโคกปี่ อำเภอสริภูมิ จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อต้องการให้ช่วงท้ายของการลำพวนเกิดความสนุกสนานและการมีส่วนร่วมของผู้ฟังตัวอย่าง ขับร้องจังหวะเร็ว

“ไอ้น้อยเอ๋ย เป็นไม่เคยลำได้หนา

ลำเป็นเมื่อใดประหม่า

ลำเป็นเมื่อใดประหม่า แต่ไม่ซำก็ลำเลย

แต่ไม่ซำก็ลำเลย

ไอ้อ้ายเอ๋ย ไอ้อ้ายเอ๋ย กอนบเคยได้ลำหนา

ลำเป็นคราวหลังบแพ้

แต่หมอแคน นั้นยอมบ่อได้

ไอ้ละน้ออ้ายเอ๋ย ไอ้ละน้ออ้ายเอ๋ย”

ข้อเสนอแนะ

ความคงอยู่ของเพลงพื้นบ้านลำพวน ตำบลโคกปี่ อำเภอสริภูมิ จังหวัดปราจีนบุรี ต้องมีการจัดดำเนินกิจกรรมลำพวนอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้วัฒนธรรมของชาวไทพวนสามารถยังคงอยู่ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องใช้ความร่วมมือและให้ความสำคัญกับทุกฝ่าย โดยเริ่มจากหมู่บ้าน อบต. อบจ. และจังหวัด โดยโครงการขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์กรบริหารท้องถิ่น และมหาวิทยาลัย ให้สามารถดำเนินการพัฒนากิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ยั่งยืนได้ โดยการจัดดำเนินโครงการลานวัฒนธรรม เพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรมไทพวนให้คงอยู่ต่อไป อีกทั้ง งานวิจัยนี้ยังได้มีการบันทึกตัวโน้ตในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำพวนในลักษณะต่างอย่างครบถ้วน เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการเผยแพร่เนื้อร้องและทำนองในการขับร้องลำพวน และใช้เพื่อฝึกซ้อมการขับร้องลำพวนหรือนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการขับร้องหรือบรรเลงได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง เพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษาเพลงลำพวนตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี สำเร็จลงได้ด้วยกระบวนการของระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา (Ethnomusicology research) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บข้อมูลมาเป็นระยะเวลา 1 ปี ทั้งสาระหลักทางดนตรีและบริบทรอบด้านที่มีความเกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ความรู้ทางดนตรีไปใช้เป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านลำพวน ซึ่งเป็น

มรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนที่อยู่ในประเทศไทยได้

ผู้วิจัยขอขอบคุณแม่เพลงพื้นบ้านลำพวนตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ นางไข หาเลิศ ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นกรณีศึกษาในการทำงานวิจัยครั้งนี้ที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้วิจัยทั้งในเรื่องของสถานที่ กำหนดการประกอบพิธี ตลอดจนการติดต่อประสานงานต่างๆ การชี้แนะและให้คำปรึกษาในข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่างๆ สำหรับผู้วิจัย ขอขอบคุณชาวหมู่บ้านสระมะเขือตำบลโคกปี่ทุกท่านที่ให้ข้อมูลสำคัญ ให้การต้อนรับและการสนับสนุนในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ เป็นอย่างสูงที่ได้มอบทุนอุดหนุนการวิจัยโครงการขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2560 ทำให้ผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้นและเป็นแรงผลักดันในการดำเนินงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนางานวิจัยทางดนตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์และในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา อินทรสุณานนท์. (2534). การร้องเพลงประกอบการแสดง : หนังสือที่ระลึกงานสงเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: เม็ดทรายการพิมพ์
- ชินบัญญัติ สุคันธวิภาติ. (2546). *ประวัติศาสตเมืองพวน ลพบุรี: สารคดีเมืองพวน เมืองเชียงขวางและประวัติศาสตเมืองพวน*. ลพบุรี: ชมรมไทยพวนจังหวัดลพบุรี: ม.ป.พ.
- ชูชาติ พิณพาทย์. (2541). *สำรวจเพลงพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียง*. กรุงเทพฯ: รายงานวิจัย: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2547). *ตำนานและพิธีกรรมบูชาผีเมือง: การสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ของไทพวนและผู้ไทในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- ปราณี วงษ์เทศ (2525). *พื้นบ้านพื้นเมือง*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). *หลักวิชามานุษยวิทยาควิทยา*. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาพื้นฐานดนตรีชาติพันธุ์วิทยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พรรณราย คำโสภา. (2542). *การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน*. ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภิญโญ ภูเทศ. (2553). *รายงานวิจัย: การวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีเพลงพื้นบ้านในจังหวัดนครสวรรค์*. นครสวรรค์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- ฤดีมน ปรีดีสนิท. (2539). *วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมประเพณีและประวัติศาสตร์ชุมชน*. อุตรธานี: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏอุตรธานี
- ลักขณา ชุมพร. (2555). *เพลงพื้นบ้านภาคกลาง กรณีศึกษาบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง*. ปรินญาณิพนธ์: ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุกัญญา สุขฉายา. (2525). *เพลงปฏิพากย์: บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้านไทย*. กรุงเทพฯ สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- Alan, Merriam. (1964). *Study of Ethnomusicology, Toward a Theory for Ethnomusicology. The Anthropology of Music.*
- Stanley, Sardie. (1980). *The New Grove Dictionary of Music and Musicians, Volume 6*. London : McMillan Publication, Limited.

มาตรการและกลไกทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

The Legal Measures to Protect The Rights to Personal Data Protection

นพดล นิมหนู¹

Noppadon Nimnoo¹

Received: 27 November 2019

Revised: 4 February 2020

Accepted: February 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีอันเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล 2) ศึกษาวิเคราะห์มาตรการและกลไกตามระบบกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล 3) ศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบมาตรการและกลไกในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางสำหรับประเทศไทย 4) ศึกษาและเสนอแนะแนวทาง วิธีการ สำหรับการพัฒนามาตรการและกลไกในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับประเทศไทยต่อไป ซึ่งวิธีการวิจัยในเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยทำการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยพบว่า สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับจากนานาอารยประเทศ ซึ่งประเทศไทยนั้นเดิมเรามีเพียงกฎหมายเฉพาะที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพียงบางประเภท แต่ในปัจจุบันเราได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายกลางอันเป็นบทบัญญัติทั่วไปที่ใช้ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทุกประเภทออกมาใช้บังคับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่อย่างไรก็ดียังคงมีปัญหาบางประการที่ต้องเร่งดำเนินการพัฒนาสำหรับมาตรการและกลไกในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นประเด็นในเรื่องของนิยามความหมาย การกำหนดประเภทของข้อมูล การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีฐานะ การปฏิบัติต่อข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวม การใช้ การเผยแพร่ และการเก็บรักษา รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐ องค์กรธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลที่นานาอารยประเทศยอมรับ โดยเฉพาะสหภาพยุโรปอันเป็นการป้องกันปัญหาที่จะนำไปสู่การกีดกันทางการค้าในอนาคต

คำสำคัญ : สิทธิในความเป็นส่วนตัว, การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹ LL.D Student, Faculty of Law, National Institute of Development Administration

Abstract

The purposes of this research were 1) study different concepts and theories regarding privacy rights as they apply to personal information, 2) analyze the measures and mechanisms available under Thai law that provide protection to privacy rights as they apply to personal information, 3) analyze and compare measures and mechanisms that may be taken to protect the privacy rights of foreign countries, 4) study methods that could be used to develop measures and mechanisms for the protection of privacy rights as they apply to personal information in Thailand. Research methodology was qualitative research that applied descriptive analysis by reviewing theories and related literature in an attempt to reach a conclusion and propose legal measures. Data were collected from both Thai and English documents. In-depth interviews with experts were conducted.

The present research has shown that the right to privacy regarding personal information is a human right recognized by many civilized countries. In Thailand, only specific laws have been enacted to protect the privacy rights of certain types of personal information. Now, however, the Personal Data Protection Act of 2019 has come into force. It has a central law: a general provision that is used to protect all types of personal information. However, there are still problems that need to be addressed in the development of measures and mechanisms. The problems involve it is a matter of definition or meaning: personal data, data type determination, rights to privacy of minors, protection of personal information of the deceased, data processing methods such as collection, use, dissemination and storage, including the role and duty of the state authority, and business organizations, compliance with international standards that are accepted by many countries, especially the European Union. Failure to prevent problems could lead to trade barriers in the future.

Keywords: Rights to privacy, Data Protection

บทนำ

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นแนวคิดที่มาจากความเชื่อ คำสอนทางศาสนา ปรัชญา ศีลธรรมและจริยธรรมทางสังคม โดยมีพัฒนาการแนวความคิดในลักษณะที่กว้างขวางขึ้นไปตามยุคสมัยของสังคม ดังจะเห็นการกำเนิดขึ้นใหม่ของสิทธิมนุษยชนมากมายหลายสิทธิตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หนึ่งในนั้นก็คือ สิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) โดยเฉพาะในมิติของความเป็นส่วนตัวเหนือข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) สำหรับการกำเนิดของสิทธิมนุษยชนประเภทใหม่เช่นนี้ เกิดจากพลวัตทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง

อย่างฉับพลันและรุนแรงโดยผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 และการก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาอันกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากการปฏิวัติดิจิทัล (เคลาส์ ซวาบ. 2561 : 17) ซึ่งลักษณะเด่นของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 นี้คือการที่ระบบอินเทอร์เน็ตแพร่หลายขึ้นอย่างมากและเคลื่อนที่ได้ มีตัวเซ็นเซอร์ที่เล็กลงและทรงพลังมากขึ้นแต่ราคาถูกลง รวมไปถึงการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์และจักรกลเรียนรู้ ทำให้โลกในปัจจุบันกลายเป็นโลกแห่งการเชื่อมต่อ แนวคิดหมู่บ้านโลก (Global Village) ของมาแซลส์ เมคลูฮาน ดูเหมือนว่าจะได้กลายเป็น

ความจริงและโลกดิจิทัลที่กำลังเบ่งบาน ดังจะเห็นได้จากทุกวันนี้มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั่วโลกประมาณ 7,000 ล้านคน และมีอุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตจำนวนมากขึ้น 12,100 ล้านเครื่องในปี ค.ศ.2014 และคาดการณ์ได้ว่าตัวเลขนี้จะสูงขึ้นเป็น 50,000 ล้านเครื่อง ในปี ค.ศ.2020 (ซามูเอล กรีนการ์ด. 2560 : 30)

จากสภาวะการณ์ของสังคมยุคใหม่ข้างต้นย่อมก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการคุกคามสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยการคุกคามในรูปแบบใหม่ๆ เช่น การปลอมอัตลักษณ์ (Identity Fraud) และการขโมยอัตลักษณ์ (Identity Theft) การเกิดขึ้นของอาชญากรรมรูปแบบใหม่ การใช้กระแสสังคมกดดัน (ผ่านโลกออนไลน์) หรือการกดขี่ข่มเหงที่กระทำโดยวิธีการเผยแพร่หรือลวงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น และถ้าหากพิจารณาถึงการที่องค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐบาลหรือเอกชน เป็นผู้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลของปัจเจกชนทั้งหลายอย่างค่อนข้างสมบูรณ์ จึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ได้เปรียบกว่าในทางสังคม ดังคำกล่าวของฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) ที่ว่า “ความรู้ คืออำนาจ” (<https://www.iep.utm.edu/bacon/>) เช่นนี้ย่อมเป็นไปได้ว่า องค์กรเหล่านี้จะกระทำการมากกว่าการส่งต่อข้อมูลอย่างถูกต้องและตรงไปตรงมา แต่จะกลับใช้ข้อมูลจัดการกับปัจเจกชนเสียเองเพื่อประโยชน์ขององค์กร ตัวอย่างของการที่องค์กรใช้ข้อมูลไปในทางที่ผิด เช่น การที่บริษัทเอกชนใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีหรือได้มาทำให้ปัจเจกชนที่เป็นประชาชนทั่วไปต้องซื้อสินค้าหรือบริการหรือกระทำการอื่นๆ โดยที่ไม่เคยรู้และไม่เคยคิดอยากทำ โดยที่ไม่รู้ตัว

ดังนั้น ข้อมูลจึงเป็นสิ่งมีความสำคัญอย่างมาก ทั้งต่อการวางแผน วางระบบการทำงานและการบริหารจัดการ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนย่อมมีความจำเป็นต้องมีข้อมูลไว้ในครอบครองไว้ให้มากที่สุด

ซึ่งในข้อมูลข่าวสารจำนวนมากที่มีการครอบครอง หรือมีการแลกเปลี่ยน หรือแย่งชิงแข่งขันกันครอบครองนี้ ก็จะมีข้อมูลส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นสิ่งเฉพาะตัวของบุคคลแต่ละคน ซึ่งสามารถนำไปสู่การพิสูจน์ตัวตนของบุคคลได้ อันได้แก่ ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหรือการทำงาน ข้อมูลเกี่ยวกับการนับถือศาสนา ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล ข้อมูลประวัติอาชญากร หรือการถูกดำเนินคดีอาญา ข้อมูลอันเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิต ทัศนคติ รสนิยม การเดินทาง การแสดงออก หรือการใช้บริการต่างๆ รวมถึงการทำธุรกรรมของบุคคลไม่ว่าจะเป็นกับทางภาครัฐหรือเอกชน ข้อมูลเหล่านี้จึงเป็นที่ต้องการและถูกล่วงละเมิดเพื่อประโยชน์ของผู้กระทำอย่างแพร่หลายและง่ายดาย

หากมองในมิติของสิทธิเสรีภาพ จะเห็นว่า ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิทธิในความเป็นส่วนตัวอันสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวผู้เป็นเจ้าของและเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่นานอารยประเทศให้การยอมรับ ดังจะเห็นได้จากการบัญญัติรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 (Universal Declaration of Human Rights 1948) ข้อ 12 ที่ว่า “บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย หรือการสื่อสาร หรือจะถูกหลอกลวงหลอภัยหรือชื่อเสียงมิได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกแซงหรือหลอกลวงเช่นนั้น” รวมไปถึงยังมีการรับรองไว้ในกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศอีกหลายฉบับ ในระดับองค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) สหภาพยุโรป (EU) แม้กระทั่งกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) เอง ก็ให้ความสำคัญโดยการกำหนดกรอบ (Framework) หรือแนวทาง (Guidelines) เพื่อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้

ประเทศสมาชิกของตนอ้างอิงเป็นฐานในการบัญญัติกฎหมายภายในประเทศของตนเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเราก็จะเห็นได้ว่าประเทศต่างๆ เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศฟิลิปปินส์ รวมไปถึงประเทศมาเลเซียเอง ก็ได้ดำเนินการตรากฎหมายภายในของประเทศของตนให้สอดคล้องกับกติกาสากลเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

สำหรับประเทศไทย การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเริ่มมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2538) โดยได้บัญญัติคุ้มครอง “สิทธิในความเป็นส่วนตัว” ไว้ในมาตรา 47 และต่อมาได้มีการนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 34 เพื่อเป็นการกำหนดยืนยันหลักการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือโฆษณา แพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน” บทบัญญัติมาตรานี้นำไปสู่ความพยายามตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้น ทั้งในส่วนที่อยู่ในความครอบครองของทางราชการและภาคเอกชน ซึ่งในส่วนทางราชการได้มีการตราพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่สำหรับข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของภาคเอกชนนั้น “พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562” เพิ่งสามารถผ่านกระบวนการทางนิติบัญญัติออกมาเป็นกฎหมายได้ แต่ทั้งนี้จะต้องใช้ระยะเวลารวมประมาณระยะเวลา 20 ปี

เมื่อพิจารณาประกอบกับการที่ประเทศไทย

จะได้มีการตรากฎหมายเฉพาะฉบับอื่นๆ ออกมาก่อนหลายฉบับเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลในบางเรื่อง เช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลบัตรเครดิต พ.ศ.2544 คุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลเครดิต พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 คุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลประวัติสุขภาพ หรือพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544 คุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันของบุคคล ฯลฯ เป็นต้น ก็เป็นเพียงมาตรการเฉพาะด้านไม่ได้ครอบคลุมถึงการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลทั้งระบบ อีกทั้งมาตรการคุ้มครองตามกฎหมายฉบับต่างๆ ที่มีอยู่นั้นก็ไม่ได้มีมาตรฐานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมไปถึงยังไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานของกติกาสากลในทุกมิติ และแม้ว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ซึ่งมีการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องมีมาตรการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลก็ตาม แต่ก็เพียงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของภาครัฐ ไม่ได้มีการกำหนดมาตรการคุ้มครองไปถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของภาคเอกชนแต่อย่างใด

ดังนั้น การที่ประเทศไทยเพิ่งออกพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นมาตรการอันมีฐานะเป็นกฎหมายกลาง กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในความครอบครองของภาคเอกชน (รวมถึงมีผลบังคับใช้กับภาครัฐด้วย) แม้จะเป็นนิมิตหมายอันดีสำหรับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล แต่ทว่าในมิติการบังคับใช้กฎหมายย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาทางปฏิบัติในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการตีความความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในบางประการที่ต้องได้มาตรฐานเทียบเท่ากับมาตรฐาน

สากล โดยประเด็นนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อให้เกิด การกำหนดมาตรการกีดกันทางการค้าจากประเทศ คู่ค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจากสหภาพยุโรป ที่ได้มีการออกข้อบังคับในระดับสหภาพยุโรปที่ เรียกว่า General Data Protection Regulation (GDPR) เพื่อเป็นมาตรการในการยกระดับการ คัดกรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูล ส่วนบุคคลของประชาชนที่เป็นพลเมืองของยุโรปให้ สูงขึ้นกว่าหลักการเดิมที่มีมา ซึ่งทำให้ให้การดำเนิน การเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศคู่ค้าจะ ต้องมีมาตรฐานของการคุ้มครองไม่น้อยไปกว่า มาตรฐานของยุโรป

ปัญหาประการต่อมาคือปัญหาของกลไกทาง กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยการที่ประเทศไทย เพิ่งออกกฎหมายจัดตั้งองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งก็ คือคณะกรรมการข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นมาดำเนินการ ขับเคลื่อนทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ย่อมมีปัญหาใน ทางปฏิบัติบางประการในช่วงระยะเริ่มแรกว่า ประเทศไทยเราควรกำหนดแนวทางอย่างไร ฯลฯ เป็นต้น โดยในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ หากพิจารณา จากหลักการของ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ได้ผ่านการพิจารณาของสภา นิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 มีการกำหนดหลักการและเหตุผลว่า “เนื่องจากปัจจุบันมีการล่วงละเมิดสิทธิความเป็น ส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นจำนวนมากจน สร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้ แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับความ ก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการ ล่วงละเมิดดังกล่าว สามารถทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว รวมทั้งก่อให้เกิด ความเสียหายต่อ เศรษฐกิจโดยรวมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่าง

แพร่หลาย แม้ว่าจะได้มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลในบางเรื่อง แต่ก็ยังไม่เพียงพอ ทั่วโลก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป สมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปขึ้น จึงจำเป็นต้อง ตราพระราชบัญญัตินี้” ซึ่งเหตุผลของพระราช บัญญัตินี้สะท้อนภาพของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ได้เป็นอย่างดี

ประเด็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่า ระบบ กฎหมายของรัฐไทยโดยเฉพาะกฎหมายคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลที่ตราขึ้นใหม่นี้ จะสามารถวางหลัก คุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูล ส่วนบุคคล ซึ่งอยู่ภายใต้บริบทแห่งความ เปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ รวมถึงมาตรฐานของการ คุ้มครองที่จะได้มีการกำหนดไว้นั้น จะมีมาตรฐาน ของการคุ้มครองเป็นที่ยอมรับในระดับสากล หรือไม่ และควรจะมีการพัฒนามาตรการและกลไก ทางกฎหมายอย่างไร เพื่อให้สามารถรับมือกับ สถานการณ์ดังกล่าวได้ โดยเน้นศึกษาเพื่อหา มาตรการและกลไกทางกฎหมายที่เหมาะสมในการ คุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูล ส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นในแง่มาตรการทาง กฎหมาย กลไกอันเป็นระบบในการขับเคลื่อนและ บังคับใช้กฎหมายทั้งในต้นองค์กร อำนาจ หน้าที่ กระบวนการทำงานขององค์กร รวมถึงการเยียวยา สิทธิของผู้ถูกล่วงละเมิด อันจะเป็นมาตรการและ กลไกทางกฎหมายที่สำคัญอันจะทำให้สิทธิในความเป็น ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการ คุ้มครองอย่างแท้จริงและสอดคล้องกับหลักการ สากล

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎี อันเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูล ส่วนบุคคล

2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการและกลไกตามระบบกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบมาตรการและกลไกในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางสำหรับประเทศไทย

4) เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับประเทศไทยต่อไป

วิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จะใช้การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เช่น ตำรา หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ตลอดจนเอกสารจากฐานข้อมูลออนไลน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึง วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interviews) จากนักวิชาการและผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในประเด็นของงานวิจัยอีกด้วย

ผลการวิจัย

ปัจจุบันนี้ ทุกประเทศทั่วโลกยอมรับว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และมีการกำหนดหลักการรับรองและคุ้มครองสิทธิไว้โดยกฎหมายทั้งในระดับกติกาสากลและระบบกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ รวมถึงประเทศไทยเอง ซึ่งโดยธรรมชาติของสิทธิมนุษยชนชนิดนี้ มีลักษณะเป็นทั้งสิทธิในเชิงลบ (Status Negativus) ที่ถือว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวนั้นจะต้องไม่ถูกรบกวนหรือล่วงละเมิดโดยรัฐหรือเอกชนบุคคลอื่นๆ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2552) ในลักษณะของสิทธิที่จะอยู่โดยลำพัง (Right to be

left alone) ไม่ถูกรบกวนหรือแทรกแซงจากผู้อื่น และขณะเดียวกันก็ถือว่าเป็นสิทธิในเชิงบวก (Status Positivus) ที่ผู้ทรงสิทธิสามารถเรียกร้องให้รัฐกระทำการในสิ่งที่ให้ประโยชน์แก่ตน (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2552) คือ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลผู้ซึ่งเป็นประธานแห่งสิทธินี้ย่อมที่จะมีอำนาจควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้ โดยจะต้องมีสิทธิที่จะทราบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนนั้น ถูกเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผย หรือประมวลผลโดยใคร เพื่อวัตถุประสงค์ใด และจะต้องมีสิทธิที่จะคัดค้านการดำเนินการหากว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือตนไม่ยินยอมให้กระทำการดังที่กล่าวมา รวมไปถึงเจ้าของข้อมูลจะต้องมีสิทธิในการควบคุมการไหลเวียนของข้อมูลส่วนบุคคลของตนด้วย และภายใต้ความเป็นสิทธิเชิงบวกเช่นนี้ รัฐจึงจะต้องเข้ามาดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิให้แก่ประชาชน แต่อย่างไรก็ดี สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลนี้ ไม่ใช่สิทธิเด็ดขาดนั้นหมายความว่าในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ รัฐย่อมสามารถออกมาตรการหรือกฎหมายมาจำกัดสิทธินี้ได้ภายใต้หลักความได้สัดส่วนและตามกรอบของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ดังที่กล่าวกันว่าความรู้คืออำนาจ อันหมายความว่าใครที่สามารถมีข้อมูลมากกว่าย่อมได้เปรียบกว่าและมีความมั่งคั่งมากกว่า ความมั่งคั่งในยุคโบราณมาจากการที่ผู้มั่งคั่งสามารถสะสมทรัพย์ากรที่ดินได้มาก พอถึงยุคต่อมาหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรกใครที่มีเครื่องจักรมากกว่าและมีคุณภาพดีกว่าผู้นั้นย่อมเป็นผู้มั่งคั่งที่สุด แต่ในยุคปัจจุบันใครมีข้อมูลมากกว่าหรือสามารถรวบรวมข้อมูลได้มากกว่าผู้นั้นคือ ผู้ที่จะมั่งคั่งที่สุด เราจึงเห็นภาพว่าในยุคแห่งการพัฒนาการอย่างก้าวหน้าและรวดเร็วเช่นนี้ จึงมีการแข่งขันแย่งกันเพื่อครอบครองข้อมูลส่วน

บุคคล ซึ่งภาวะเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลกันมากยิ่งขึ้นทวีคูณ

จากการศึกษาพบว่า ด้วยเหตุข้างต้นนี้ นานาอารยประเทศจึงได้มีการพัฒนาหลักการเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลขึ้น แต่เนื่องจากความแตกต่างกันทั้งทางด้านแนวคิดและระบบกฎหมายทำให้หลักการในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันกรณีเช่นนี้ทำให้องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้ริเริ่มออกหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นหลักการทั่วไปขึ้นมา ซึ่งก็คือ Guidelines Governing the Protection of Privacy and Transborder Data Flows of Personal Data โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้ใช้ดูแลการส่งหรือโอนข้อมูลระหว่างประเทศ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว เพื่อแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของหลักการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของแต่ละประเทศซึ่งจะยังผลให้เป็นอุปสรรคขัดขวางการไหลเวียนของข้อมูลระหว่างประเทศ และเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันของหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสมาชิก โดยมีการกำหนดหลักการพื้นฐานไว้ดังนี้ นคร เสรีรักษ์, (2557) คือ 1) หลักข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) หลักคุณภาพของข้อมูล 3) หลักการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ 4) หลักข้อจำกัดในการนำไปใช้ 5) หลักการรักษาความมั่นคงปลอดภัยข้อมูล 6) หลักการเปิดเผยข้อมูล 7) หลักการมีส่วนร่วมของบุคคล 8) หลักความรับผิดชอบ

จากหลักการของ OECD ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของนานาอารยประเทศในการออกมาตรการและกลไกทางกฎหมายขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ต่อมาเมื่อสหภาพยุโรปได้มีการตรา Directive 95/46/EC

ขึ้นมา กติกาสากลฉบับนี้ก็ได้มีผลกระทบเป็นอย่างมากต่อระบบการคุ้มครองสิทธิของประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมไปถึงประเทศมหาอำนาจอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้รับผลกระทบในเรื่องนี้ด้วยจนถึงขั้นที่ต้องทำความตกลงกับสหภาพยุโรปในเรื่องของการโอนข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างประเทศ และเมื่อต่อมาหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปได้รับการพัฒนาอีกครั้งเป็น General Data Protection Regulation หรือ GDPR

GDPR เป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองที่อาศัยอยู่ในเขตสหภาพยุโรป เพื่อตอบรับกระแสของการใช้อินเทอร์เน็ต ธุรกิจ E-commerce การโฆษณาและการตลาดออนไลน์ในโลกยุคดิจิทัล ซึ่ง GDPR ได้รวบรวมและพัฒนาหลักการขึ้นมาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลของผู้บริโภคหลายฉบับ แต่เพิ่มบทลงโทษที่รุนแรงขึ้นกว่าเดิม เช่น การเสียค่าปรับที่มีจำนวนเงินสูงถึง 20 ล้านยูโร ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว นอกจากนี้ ยังระบุให้บริษัทที่เก็บรวบรวมข้อมูลของพลเมืองในสหภาพยุโรปต้องรายงานหรือแจ้งเหตุการณ์การล่วงละเมิด (Data Breach) ที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องและเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล รวมไปถึงแจ้งให้ทราบหรือตอบคำถามเกี่ยวกับการนำข้อมูลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือประมวลผลในลักษณะใดๆ ก็ตาม ที่สำคัญคือ GDPR ทำให้ประเทศสมาชิกใช้กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับเดียวกัน ซึ่งช่วยให้ง่ายต่อการดำเนินธุรกิจระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอีกด้วย

แต่จุดสำคัญของ GDPR ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยจะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็คือ มีการกำหนดการใช้อำนาจนอกราชอาณาจักร (extraterritorial jurisdiction) คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปอยู่ภายใต้ความคุ้มครองไม่ว่าจะอยู่ในที่ใดในโลก ซึ่งจะส่งผลให้ GDPR สามารถใช้บังคับไปถึงภายนอกอาณาเขตของสหภาพยุโรปนั่นเอง

สำหรับพัฒนาการของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย พบว่าการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเริ่มมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2538) โดยได้บัญญัติรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัว” ในมาตรา 47 “สิทธิของบุคคลในครอบครัวเกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง” แต่ยุคแรกเริ่มนี้ ก็ไม่ได้มีการตรากฎหมายเฉพาะขึ้นมาคุ้มครองสิทธิแต่อย่างใด ลักษณะของการคุ้มครองสิทธิจึงอาศัยหลักการของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องละเมิด และหลักการของประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของความผิดเกี่ยวกับการเปิดเผยความลับเป็นกฎหมายหลักในการคุ้มครอง

ต่อมาภายหลังประเทศไทยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 34 “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง” และได้มีการตราพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ออกมาเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลโดยมุ่งเน้นการคุ้มครองไปที่ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในภาครัฐเท่านั้น แต่ไม่ได้มีการกำหนดให้อำนาจที่จะเข้าไปดูแลหรือคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในภาคเอกชนแต่อย่างใด และแม้ว่าจะมีการตรากฎหมายในลักษณะของกฎหมายมหาชนขึ้นมาอีกหลายฉบับเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544, พระราชบัญญัติว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลบัตรเครดิต พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ฯลฯ เป็นต้น แต่ทว่ากฎหมายฉบับต่างๆ เหล่านี้มีลักษณะของการวางหลักการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว

เป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ไม่ได้มีลักษณะของการวางหลักการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะทั่วไป หรือเป็นกฎหมายกลาง ที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิในข้อมูลทุกประเภทแต่อย่างใด

จนกระทั่งถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562 ที่ผ่านมา พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ได้ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมีหลักการและเหตุผลว่า “เนื่องจากปัจจุบันมีการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นจำนวนมากจนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการล่วงละเมิดดังกล่าว สามารถทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว รวมทั้งก่อให้เกิด ความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลาย แม้ว่าจะได้มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบางเรื่อง แต่ก็ยังไม่มีหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป สมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” ซึ่งเหตุผลของพระราชบัญญัตินี้สะท้อนภาพของปัญหาได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงสาระสำคัญของบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ พบว่ายังมีประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้คือ

ประการแรก ประเด็นปัญหาเรื่องการกำหนดนิยามของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” จะเห็นว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ของประเทศไทย ได้มีการนำหลักการของ GDPR มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนิยามความหมายของคำว่าข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีการกำหนดให้หมายความว่า “ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทาง

อ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ” ซึ่งการกำหนดนิยามที่ไม่ให้รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถึงแก่กรรมนั้น แม้จะสอดคล้องกับหลักการของ GDPR แต่มีผลทำให้สิทธิของผู้ถึงแก่กรรมในข้อมูลส่วนบุคคล รวมไปถึงทายาทนั้นจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครอง

สำหรับประเด็นนี้ ในประเทศเยอรมนีก็ได้มีคำพิพากษาของศาลสูงของประเทศเยอรมนี (The German Federal Supreme Court (Bundesgerichtshof – “BGH”) ตัดสินในคดี Case no.III ZR 183/17 โดยตัดสินให้ Facebook จะต้องยอมให้แม่ซึ่งมีฐานะเป็นทายาทมีสิทธิเข้าถึงบัญชี (user account) ของลูกสาวที่เสียชีวิต โดยศาลได้อธิบายว่า สัญญาที่ลูกสาวซึ่งเสียชีวิตทำไว้กับ Facebook ควรถือเป็นส่วนหนึ่งของมรดกและควรตกแก่ทายาทโดยธรรม โดยสัญญาที่ครอบคลุมบัญชีผู้ใช้กับเครือข่ายสังคมออนไลน์ใดๆ ก็ตามจะต้องถูกโอนถ่ายไปยังทายาทของเจ้าของบัญชีตั้งเดิมนั้น และแม่ซึ่งเป็นทายาทมีสิทธิอย่างสมบูรณ์ที่จะเข้าถึงบัญชี Facebook ของลูกสาวที่เสียชีวิต รวมทั้งมีสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลที่ลูกสาวซึ่งเสียชีวิตได้โพสต์ลงใน Facebook และข้อมูลส่วนตัวอื่นๆ ทุกอย่าง ซึ่งจากคำพิพากษาของศาลสูงในคดีนี้สะท้อนให้เห็นการยอมรับในสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียชีวิต (Alexander Hardingham, Ramona Kimmich and Philipp Süß, 2018)

นอกจากนี้ ในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศฝรั่งเศส มีการบัญญัติรับรองหลักการเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตาย (Post Mortem Right to Privacy) ไว้ในมาตรา 40 (1) ของรัฐบัญญัติสาธารณรัฐดิจิทัล (The French Digital Republic Act (“Loi n°2016-1321 pour une République numérique”)) โดยกำหนดให้ บุคคลมีสิทธิที่จะควบคุมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของพวกเขาหลังจากการตาย โดยบุคคลสามารถให้ข้อมูลแก่

ผู้ควบคุมข้อมูลทั่วไปหรือข้อบังคับซึ่งเฉพาะเกี่ยวกับการเก็บรักษา การลบและการเปิดเผยหรือส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลของเขาหลังจากการเสียชีวิตได้ภายใต้คำสั่งเช่นนั้น ในกรณีที่ผู้ควบคุมได้รับคำสั่งเฉพาะเจาะจงจากบุคคลในการประมวลผลข้อมูลของเขาหลักจากเสียชีวิต การใช้หรือประมวลผลข้อมูลนั้นก็ต้องเป็นไปตามความยินยอมโดยที่ไม่อาจจะกระทำเป็นอย่างอื่นไปได้

จากที่กล่าวมาจึงสมควรที่ประเทศไทยจะได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ในอนาคตเพื่อขยายขอบเขตนิยามของคำว่าข้อมูลส่วนบุคคลให้ครอบคลุมไปถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ตายหรือผู้เสียชีวิตต่อไป

ประการที่สอง ประเด็นปัญหาในเรื่องสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กหรือผู้เยาว์ไว้เช่นเดียวกับหลักการสากลและหลักกฎหมายของต่างประเทศ โดยในชั้นของการร่างกฎหมายนั้นได้นำเอาแนวคิดและหลักการนี้มาใช้เป็นกรอบในการกร่างกฎหมาย โดยในบทบัญญัติของมาตรา 20 มีการบัญญัติสาระสำคัญไว้ว่า ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้เยาว์ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรสหรือไม่มีฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว การขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการที่จะเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้น จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่การให้ความยินยอมของผู้เยาว์ไม่ใช่การใดๆ ซึ่งผู้เยาว์อาจให้ความยินยอมโดยลำพัง การนั้นจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำการแทนผู้เยาว์ด้วย

(2) ในกรณีที่ผู้เยาว์มีอายุเกินไม่เกินสิบปี ให้ขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำการแทนผู้เยาว์

โดยหลักการขอความยินยอมนี้นำมาใช้ บังคับกับการถอนความยินยอมของเจ้าของข้อมูล ส่วนบุคคล การแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทราบ การใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล การร้องเรียนของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และการ อื่นใดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้เยาว์ด้วย

ภายใต้หลักการที่กล่าวมาจะเห็นว่า ตามกฎหมายไทยนั้นไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้เยาว์ให้ ความยินยอมได้เองในเรื่องเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ คงมีแต่เพียงการบัญญัติ ยกเว้นไว้ในกรณีของกิจการที่ผู้เยาว์สามารถทำได้ เองโดยลำพัง ซึ่งก็ไม่มี ความชัดเจนว่า มีกรณีใดบ้างที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ ผู้เยาว์สามารถทำได้เองหรือให้ความยินยอมได้เอง กรณีนี้สมควรที่จะมีการเขียนอธิบายรายละเอียดให้ ชัดในกฎหมายฉบับนี้ หรือในกฎหมายลำดับรอง ต่อไป

ประการที่สาม ประเด็นปัญหาในเรื่อง มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้นำเอามาตรการต่างๆ ของ GDPR มากำหนดไว้ในกฎหมาย แต่อย่างไรก็ดี สำหรับ มาตรการที่เรียกว่า Privacy by design หรือ การกำหนดหน้าที่ให้ผู้ควบคุมข้อมูลมีหน้าที่บูรณา การหลักการคุ้มครองข้อมูลทั้งในชั้นวางแผนและ ชั้นปฏิบัติการ (Stephen Massey, 2017) ซึ่ง กฎหมายของประเทศไทยเราไม่ได้มีการกำหนด หลักการนี้ไว้

กล่าวคือ ใน General Data Protection ที่ได้ มีการพัฒนาต่อมาจาก EU Directive 95/46/EC มีการกำหนดหลักการใหม่ขึ้นมาเพิ่มเติมเพื่อให้การ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นสามารถก้าวทัน ยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัล นั่นคือ มีการกำหนดหลักการให้ผู้ควบคุมข้อมูลควร พิจารณาเลือกจัดเก็บข้อมูลเท่าที่จำเป็นตาม

วัตถุประสงค์ของการใช้ที่แจ้งให้กับเจ้าของข้อมูล ทราบโดยไม่ควรเก็บข้อมูลมากเกินไป (Excessive) โดยจะมีการกำหนดหน้าที่ให้ผู้ควบคุมข้อมูลมีหน้าที่ บูรณาการหลักการคุ้มครองข้อมูลทั้งในชั้น วางแผนและชั้นปฏิบัติการ (Privacy by design หรือ Data Protection by design) กล่าวคือ จะต้อง ให้ความสำคัญกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลตั้งแต่ในชั้นของ การออกแบบเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเก็บ รวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว โดย หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วน บุคคลจะต้องตระหนักในสำคัญของข้อมูล โดย เริ่มจากการออกแบบบริการ ที่คิดคำนึงถึงการ ป้องกันข้อมูลตั้งแต่แรก ไม่ใช่ออกแบบบริการแล้ว จึงค่อยมาคิดเพิ่มเติมในเรื่องการปกป้องคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล และนอกจากนี้ ในการออกแบบ บริการที่ต้องคำนึงถึงสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะ ต้องมีการใช้มาตรการทางเทคนิคที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพในการปกป้องข้อมูล ส่วนบุคคลด้วย

ทั้งนี้หลักการเรื่องนี้ในพระราชบัญญัติ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ของประเทศไทยไม่ได้ มีการกำหนดไว้หรือกล่าวถึง ดังนั้น อาจเป็นเหตุที่ ทำให้สหภาพยุโรปมองว่ากฎหมายของ ประเทศไทยไม่มีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลที่ดี เทียบหรือเทียบเท่า อันจะนำไปสู่เหตุแห่งการ ออกมาตรการต่างๆ มากกระทบต่อประเทศไทยใน โอกาสข้างหน้าก็ได้ ดังนั้นจึงสมควรที่จะมีการเพิ่ม เดิมหลักการเรื่องนี้ไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลต่อไป

ประการที่สี่ แม้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ได้มีการกำหนดให้สิทธิ ในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ก็ตาม แต่ทว่าไม่ได้มีการเขียนให้ชัดเจนลงไปว่า หมายความว่ารวมถึงการคัดค้านการประมวลผล ข้อมูลโดยอัตโนมัติด้วย ซึ่งอาจจะ เป็นประเด็น ปัญหาที่ต้องตีความกันต่อไป

สำหรับหลักการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติ ถือเป็นสิทธิเกี่ยวกับการตัดสินใจด้วยวิธีการอัตโนมัติและการใช้ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์พฤติกรรมบุคคล (profiling) ปรากฏอยู่ใน General Data Protection Article 22 โดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิที่จะไม่ถูกประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนด้วยวิธีการอัตโนมัติเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งรวมไปถึงการนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมบุคคลนั้น (profiling) ที่อาจก่อให้เกิดผลทางกฎหมายเกี่ยวกับตนหรือส่งผลที่มีความสำคัญในระดับเดียวกันด้วย อย่างไรก็ตาม สิทธิในข้อนี้มีข้อยกเว้นอยู่ กล่าวคือ หากเป็นไปเพื่อการเข้าสู่งานทำสัญญาหรือเป็นการปฏิบัติตามสัญญาระหว่างเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือได้รับความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างชัดแจ้งแล้ว เป็นต้น

ในประเด็นนี้จึงสมควรที่ประเทศไทยจะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติให้ชัดเจนลงในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ต่อไป

ประการที่ห้า ประเด็นปัญหาในเรื่องหลักความรับผิดชอบ (accountability) กล่าวคือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นบุคคลที่มีภาระความรับผิดชอบที่จะต้องแสดงให้เห็นว่าตนสามารถปฏิบัติตามหลักการคุ้มครองส่วนบุคคลได้ (Fred H. Cate, Peter Cullen and Viktor Mayer-Schonberger, 2013) ทั้งนี้ หลักการข้อนี้สะท้อนถึงเจตนารมณ์ของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมากกว่าที่จะเป็นการวางกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนตายตัวเอาไว้ แต่เป็นหลักการที่เรียกร้องให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการสร้างแนวทางปฏิบัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ดีต่อไป หลักการนี้เป็นหลักการที่มีอยู่ใน OECD Guideline และ GDPR รวมถึงกฎหมายของต่างประเทศที่สำคัญตั้งแต่กล่าวมาแล้ว แต่สำหรับประเทศไทยไม่ได้มีการบัญญัติหลักการนี้ไว้ใน

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กรณีจึงสมควรที่จะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการนี้ต่อไป เพื่อให้กฎหมายไทยได้มาตรฐานการยอมรับว่าทัดเทียมและเทียบเท่ากับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนานาประเทศ

ประการสุดท้าย ประเด็นปัญหาเรื่องข้อจำกัดการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ แม้ประเทศไทยจะมีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ออกมาเป็นกฎหมายกลาง ที่กำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในทุกประเภท อันถือได้ว่าเป็นการยกระดับมาตรฐานของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้มีมาตรฐานทัดเทียมและเทียบเท่ากับนานาอารยประเทศแล้วก็ตาม แต่ทว่าในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกัน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ก็ได้ผ่านกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงออกมามากมายฉบับ อันมีกฎหมายที่สำคัญซึ่งให้อำนาจแก่รัฐในอันที่จะสามารถใช้อำนาจล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลได้ ได้แก่ พระราชบัญญัติความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ.2562 โดยกฎหมายฉบับนี้ฝ่ายรัฐอ้างว่าเป็นกฎหมายความสำคัญที่จะช่วยสร้างความพร้อมให้กับประเทศไทยในการรับมือความเสี่ยงและภัยคุกคามทางไซเบอร์ยุคใหม่ จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลที่อาจส่งผลกระทบต่อสร้างความเสียหายต่อความมั่นคงประเทศและเศรษฐกิจโดยรวม ตลอดจนจนถึงการคุ้มครองข้อมูลประชาชนทั่วไป อีกทั้งจะช่วยสร้างความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หนุนการขับเคลื่อนประเทศไทยเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลอย่างมีเข้มแข็งและยั่งยืน

อย่างไรก็ดี กฎหมายฉบับนี้มีปัญหาเกี่ยวกับการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการดำเนินการตรวจสอบภัยคุกคามทางไซเบอร์โดยทันทีและไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาล โดยมีการกำหนดนิยามของคำว่าภัยคุกคามไซเบอร์ไว้ไม่ชัดเจน และมีลักษณะของการเปิดโอกาสให้มีการตีความอย่างกว้างขวาง และมีการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่อย่าง

กว้างขวางเช่นกันในอันที่จะจัดการกับภัยคุกคามนั้น ซึ่งหมายความว่า เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายสามารถอ้างอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ล่วงหน้าเพื่อละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลได้

นอกจากพระราชบัญญัติความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ฯ แล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติยังได้ผ่านพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ (สำนักข่าวกรองแห่งชาติ) มีอำนาจใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เครื่องโทรคมนาคม หรือเทคโนโลยีอื่นใด เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคล

โดยลักษณะของการกำหนดอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ ให้แก่สำนักข่าวกรองแห่งชาตินั้นเป็นการมอบอำนาจให้ตามกฎหมายที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการในการกลั่นกรองและตรวจสอบการใช้อำนาจจากองค์กรอื่นในลักษณะที่เป็นสากล เช่น องค์กรศาล แต่เป็นการใช้อำนาจในลักษณะที่เป็นการเสนอ และตรวจสอบควบคุม ภายในหน่วยงานเดียวกันเอง ทั้งที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังจะส่งผลกระทบต่อการใช้อำนาจที่ไม่สุจริตและไม่ชอบธรรม และการใช้อำนาจเกินสมควรแก่เหตุ อันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า หากประเทศไทยโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐในด้านความมั่นคงใช้อำนาจตามกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นไปล่วงละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว หากบุคคลนั้นเป็นพลเมืองของสหภาพยุโรปที่ได้รับความคุ้มครองนอกอาณาเขตโดยหลักการของ GDPR หรือแม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นประชาชนชาวไทยที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้หลักการของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ที่ประเทศไทยตราขึ้นเพื่อให้มีมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว

เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ดัดเทียมและเท่ากับมาตรฐานของ GDPR แต่ถูกล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงข้างต้นกรณีนี้อาจเกิดปัญหาเช่นเดียวกันกับการที่สหภาพยุโรปไม่ยอมรับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา ในกรณีของการตัดสินว่า Safe Harbour ไม่มีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เทียบเท่าสหภาพยุโรป ทั้งนี้เป็นเพราะรัฐได้ดำเนินการสอดส่องข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนนั่นเอง ประเด็นนี้จึงสมควรที่ผู้บังคับใช้กฎหมายข้างต้นจะต้องระมัดระวัง ไม่เช่นนั้นอาจสร้างความเสียหายแก่ผลประโยชน์ทางการค้ามหาศาลก็เป็นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ เพื่อขยายขอบเขตนิยามของคำว่าข้อมูลส่วนบุคคลให้ครอบคลุมไปถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ตายหรือผู้เสียชีวิตต่อไป
2. ในประเด็นเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายโดยเขียนอธิบายรายละเอียดให้ชัดในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หรือในกฎหมายลำดับรอง โดยจะต้องมีการเปิดโอกาสให้ผู้เยาว์ให้ความยินยอมได้เองในบางกรณี แต่การกำหนดให้ผู้เยาว์แสดงออกซึ่งความยินยอมเองนั้นจะต้องพิจารณาอยู่บนพื้นฐานของการที่ผู้เยาว์ต้องไม่อยู่ภายใต้แรงกดดันหรืออิทธิพลใดๆ และมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ผลกระทบของการเก็บประมวลผล และใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของตน
3. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการ Privacy by design หรือ การกำหนดหน้าที่ให้ผู้ควบคุมข้อมูลมีหน้าที่บูรณาการหลักการคุ้มครองข้อมูลทั้งในชั้นวางแผนและชั้นปฏิบัติการ ไว้ใน

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

4. ควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัตินี้ให้ชัดเจนลงในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562

5. ควรที่จะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักความรับผิดชอบ (accountability) ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 เพื่อให้กฎหมายไทยได้มาตรฐานการยอมรับว่าทัดเทียมและเทียบเท่ากับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนานาประเทศ

6. ในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง ไม่ว่าจะพระราชบัญญัติความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ.2562 พระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ.2562 รวมไปถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงหรือมีการเปิดโอกาสให้รัฐเข้าล่วงละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลนั้น จะต้องมีการจำกัดขอบเขตของการใช้กฎหมายให้ชัดเจน และบังคับใช้ด้วยความระมัดระวังไม่ไปล่วงละเมิดสิทธิในความ

เป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน เพราะอาจจะสร้างปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการค้าการลงทุนกับประเทศในสหภาพยุโรปได้

7. ในส่วนของกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หรือ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ควรจะมีการกำหนดหลักการให้สอดคล้องกันกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ทั้งในด้านของการกำหนดนิยามความหมาย รวมถึงมาตรการในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นการคุ้มครองสิทธิ เพื่อให้ระบบของการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของทั้งกฎหมายกลางและกฎหมายเฉพาะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่ได้สนับสนุนทุนสำหรับศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เคลาส์ ซวาบ. (2561). *การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่*. (แปลโดย ศรรรวิศา เมฆไพบูลย์) กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ฮาวทู อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. 17.
- ซามูเอล กรีนการ์ด. (2560). *อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง*. (แปลโดย ทีปกร วุฒิพิทยามงคล) กรุงเทพมหานคร : โอเพ่นเวิลด์ส. 30.
- นคร เสรีรักษ์. (2557). *ความเป็นส่วนตัว: ความคิด ความรู้ ความจริง และพัฒนาการเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : พี.เพรส.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2552). *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน. 52-55.
- Alexander Hardinghaus, Ramona Kimmich and Philipp Süß. (2018). *German Federal Supreme Court: Facebook account passes to heirs*. [cited 2018 April 22] Available from <https://www.technologylawdispatch.com/2018/07/in-the-courts/german-federal-supreme-court-facebook-account-passes-to-heirs/>

Fred H. Cate, Peter Cullen and Viktor Mayer-Schonberger. (2013). *Data Protection Principles for the 21st Century*. Books by Maurer Faculty, Available from <https://www.repository.law.indiana.edu/facbooks/23> : 20. <https://www.iep.utm.edu/bacon/>

Stephen Massey. (2017). *The Ultimate GDPR Practitioner Guide: Demystifying Privacy & Data Protection*. London : Fox Red Risk Publishing : 231.

การจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏ Environmental Management Towards Green University, Rajabhat University

กริช สินธุศิริ¹, สุนีย์ มัลลิกะมาลย์²

Krit Sintusiri¹, Sunee Mallikamarl²

Received: 17 December 2019

Revised: 27 January 2020

Accepted: 13 February 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม 2) ศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยและผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว 3) ศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยต่างประเทศและมหาวิทยาลัยของไทย และ 4) จัดทำต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย 1) สภาพปัญหา นโยบาย ด้านสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย 2) แนวคิด ทฤษฎี หลักการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว 3) แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว 4) กฎหมาย และระเบียบต่างๆ ที่รองรับการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ อธิการบดี คณาจารย์ และผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย พื้นที่ศึกษาคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นตัวแทนแต่ละกลุ่มภูมิภาคจากทั่วประเทศ

ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยปัญหาสิ่งแวดล้อมที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาขยะ รองลงมาคือปัญหาน้ำเสีย ปัญหาล้างจาน และปัญหามลพิษจากยานพาหนะ ปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยโดยตรงแล้วยังส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1) การกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนปฏิบัติการ 2) การดำเนินการ 3) การติดตามประเมินผลและนำผลที่ได้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ : การจัดการสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยสีเขียว, มหาวิทยาลัยราชภัฏ

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติรัฐกิจและการบริหาร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: krit.law3838@gmail.com

² ศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹ LL.D. Doctor of Laws. School of Law, Sripatum University, Thailand.

² Professor, School of Law, Sripatum University, Thailand.

Abstract

The objectives of this study were 1) review related literature, attitudes, theories, and laws on environmental management, 2) study specific environmental problems unique to Rajabhat Universities, 3) investigate and analyze existing environmental management formats, 4) create a model of a successful environmental management plan. The study was mixed method qualitative and quantitative research. The instruments used in qualitative research were the following: documentary research, in-depth interviews, and participatory design. The instruments used in the quantitative research method were 1) current problems and policies with environmental issues at the university, 2) attitudes, theories, and principals toward environmental management, 3) ways of managing the environment with a view toward becoming green universities, and 4) laws and rules of management. Participants were the presidents, lecturers, and leaders from local communities. The area of study was eight Rajabhat Universities from different regions. The results, registered in order of importance, show that the universities are faced with meaningful environmental issues: garbage disposal, polluted water, electrical power pollution, and air pollution problems. The issues point directly at the university and the community. The recommended format for environmental management that would lead to green university status includes three steps; 1) defining strategies, policies, and plans, 2) processing, and 3) assessing and developing environmental management.

Keywords: Environmental Management, Green University, Rajabhat Universities

บทนำ

ปัจจุบันกระแสการตื่นตัวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกกลายเป็นประเด็นสำคัญที่สังคมต้องดำเนินการลดผลกระทบที่เกิดขึ้นให้น้อยลง เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและมีการนำเอามาตรการและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ เช่น การจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental management) โดยเน้นการจัดการเพื่อลดการปล่อยของเสียหรือสิ่งมีพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมโดยมุ่งเน้นในการป้องกันมลพิษ (Pollution Prevention) และการปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมที่นำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001: 2004 มาใช้จะก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กรในการลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบและพลังงาน และการบำบัดมลพิษ โดยมีหลักการสำคัญประกอบด้วย การกำหนดนโยบาย

สิ่งแวดล้อม (Environmental Policy) การวางแผนเพื่อสนองนโยบาย (Planning) การนำไปปฏิบัติและการดำเนินการ (Implementation & Operation) การตรวจสอบและการปฏิบัติแก้ไข (Checking & Corrective Action) และการทบทวนและปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Management Review & Continual Improvement) (กรมควบคุมมลพิษ, 2557)

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ที่มีกิจกรรมการดำเนินการหลักคือการจัดการศึกษา ภายใต้การดำเนินการดังกล่าวย่อมมีการใช้ทรัพยากรและพลังงานในการจัดการเรียนการสอนและการบริหาร เช่น การใช้วัสดุสำนักงานต่างๆ วัสดุสารเคมีในห้องทดลองวิทยาศาสตร์และการแพทย์ พลังงานในรูปแบบไฟฟ้าและเชื้อเพลิง ตลอดจนการใช้น้ำ ฯลฯ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เมื่อใช้ไปแล้วย่อมก่อให้เกิดมลพิษแก่สิ่งแวดล้อมได้ตั้งนั้น การที่จะนำมหาวิทยาลัยไปสู่การบริหารจัดการด้าน

การศึกษาแล้ว สมควรที่จะคำนึงถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย เนื่องจากมหาวิทยาลัยก็เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดมลพิษแก่สิ่งแวดล้อมด้วยซึ่งบทบาทและหน้าที่ของมหาวิทยาลัยคือการบริหารการศึกษาในเชิงรุกอันจะนำไปสู่มหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และการนำมหาวิทยาลัยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) หมายถึงมหาวิทยาลัยที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีการที่ลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ

แนวคิดด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยด้วยวิธีการจัดการ มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย อาทิ Green University, Green Building, ISO 14001 และ EMAS (Simkins and Nolam, 2004) นอกจากนี้ได้ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย Maribor เป็นแนวทางในการพัฒนาสู่ Green University โดยกิจกรรมที่นำมาพิจารณาคือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการใช้งานอาคารเพื่อการเรียนสอนแบบบรรยาย ได้แก่ การก่อสร้างอาคาร การใช้งานอาคารการซ่อมบำรุงการใช้น้ำการใช้ไฟฟ้า และการใช้เครื่องทำความร้อนภายในตัวอาคารกับการปล่อยของเสีย เช่น สารเคมี จากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการใช้ห้องปฏิบัติการ การใช้กระดาษและการทิ้งขวดน้ำพลาสติก มลภาวะจากเครื่องยนต์ในการเดินทาง ทุกสิ่งล้วนสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมในทุกด้าน

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในแถบทวีปเอเชียได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นและได้พยายามปรับปรุงฟื้นฟูและสร้างสภาพแวดล้อมในรั้วมหาวิทยาลัยของตนให้ดีขึ้น เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์การเพิ่มพื้นที่สีเขียวการห้ามสูบบุหรี่ในพื้นที่มหาวิทยาลัย การรณรงค์ประหยัดพลังงานการใช้น้ำประปาไฟฟ้าและกระดาษอย่างประหยัด เป็นต้น โดยเน้นให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าและการนำกลับมา

ใช้ใหม่ อาทิ การแยกขยะการใช้กระดาษรีไซเคิล รวมถึงการประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมที่สามารถใช้ เป็นพลังงานทดแทน เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากหลายๆ โครงการที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้น ตัวอย่างเช่นมหาวิทยาลัยแห่งอินโดนีเซีย (University of Indonesia, UI) ได้รณรงค์ให้มหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงเรื่องพลังงานและสิ่งแวดล้อมโดยได้จัดอันดับสถาบันการศึกษาสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่สุดในโลก การจัดอันดับการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของ UI (UI Green Metric World University Ranking 2013) ถือเป็นเกณฑ์มาตรฐานหนึ่งที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก เป็นเกณฑ์ชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของมหาวิทยาลัยในการบริหารจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน จากสถานการณ์ขับเคลื่อนของมหาวิทยาลัยในเรื่องดังกล่าวในปัจจุบัน พบว่ามหาวิทยาลัยหลายแห่งในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการสร้างมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวมากขึ้น การเป็นมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนได้อย่างแท้จริงนั้น นอกจากองค์กรต้องมีวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการแล้วความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของนักศึกษา และบุคลากรของแต่ละมหาวิทยาลัยก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการนำไปสู่ความสำเร็จได้ การที่มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ดังกล่าวจะเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยอีกด้วย

แต่ที่เป็นปัญหาก็คือยังมีอีกหลายมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏยังไม่ปรากฏว่ามีมหาวิทยาลัยราชภัฏใดที่ได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ทั้งๆ ที่แม้บางแห่งจะมีการกำหนดไว้ในนโยบายของมหาวิทยาลัยแต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินการใดๆ ในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ทั้งที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็น

มหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น จึงจำเป็นที่จะมีการศึกษา และวิจัยถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว เพื่อลดผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยที่มีต่อนักศึกษา บุคลากรในมหาวิทยาลัย และต่อชุมชนรอบมหาวิทยาลัย เพื่อแสดงความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยต่อความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยและผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และมหาวิทยาลัยของไทยที่ถูกจัดอันดับ 3 ลำดับแรกเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว
4. เพื่อจัดทำต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอื่นโดยมีกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยรองรับ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยจะศึกษา ประกอบด้วย 1) สภาพปัญหา นโยบาย ด้านสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย 2) แนวคิด ทฤษฎี หลักการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวตามหลักเกณฑ์สากล (ISO และ UI (University of Indonesia) 3) แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว 4) กฎหมาย และระเบียบ

ต่าง ๆ ที่รองรับการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้นำประกอบด้วย อธิการบดี คณาจารย์ และผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

ขอบเขตด้านพื้นที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เลือกศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นตัวแทนแต่ละกลุ่มภูมิภาคจากทั่วประเทศ รวมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นมหาวิทยาลัยที่มีการจัดการที่ดี และมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ใช้ศึกษาเชิงพื้นที่

กรอบแนวคิด

การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว มีแนวคิดทฤษฎีและหลักการ ประกอบด้วย หลักการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นสากล (ISO 14001 และ UI (University of Indonesia) หลักการด้านสิทธิในสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีการบริหารภาครัฐ หลักเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการนี้จะทำให้ได้กรอบคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยได้แยกประเภทที่จะนำมาสู่การหาคำตอบในการจัดการในเรื่องนี้ ขยะ พลังงาน และการขนส่ง ในการดำเนินการจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงนโยบาย กลยุทธ์ แผนปฏิบัติการของมหาวิทยาลัยในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ด้วย และเพื่อให้คำตอบที่ได้มานำไปใช้ในทางปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับ กฎหมายในที่นี้คือกฎหมายในระดับมหาวิทยาลัย และจะต้องมีองค์กรที่จะทำการขับเคลื่อนในเรื่องนี้ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัย หน่วยงานระดับปฏิบัติการ และนักศึกษา จากการศึกษาทั้งหมดนี้จะทำให้ได้ต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่ความเป็น

มหาวิทยาลัยสีเขียว โดยมีโครงสร้างของต้นแบบนี้ประกอบด้วย นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ กระบวนการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของบุคลากรมหาวิทยาลัยนักศึกษาในการจัดการพื้นที่สีเขียว และกฎหมายรองรับ จากการศึกษาจนได้ต้นแบบในครั้งนี้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ในหลายระดับ คือ ในระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏจะทำให้ อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา ของมหาวิทยาลัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีสิทธิในสิ่งแวดล้อม ระดับท้องถิ่นโดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีถือเป็นปอดของชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมที่สามารถนำมาปรับใช้กับชุมชนได้ ระดับประเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีที่ตั้งกระจายตัวอยู่ 38 แห่งทั่วประเทศ หากมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีจะไม่สร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และยังถือได้ว่าสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประเทศชาติโดยรวม และสามารถเป็นสารสนเทศในการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวให้หน่วยงานอื่นๆ รวมถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีบริบทหรือสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน ได้เห็นแนวทางในการบริหารจัดการซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

สมมติฐานการศึกษา

การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวตามหลักเกณฑ์สากล (ISO และ UI (University of Indonesia) มี 4 ด้าน คือ ขยะ น้ำเสีย พลังงาน และมลพิษจากยานพาหนะ ซึ่งเป็นประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย นำไปสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมต้นแบบที่จะทำให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวโดยมีโครงสร้างของการจัดการประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนปฏิบัติการ กระบวนการบริหารจัดการ โดยมีองค์ระดบนโยบาย ระดับขับเคลื่อนนโยบาย แผนปฏิบัติการ และระดับปฏิบัติการ และมีกฎ ระเบียบของมหาวิทยาลัยรองรับการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวเพื่อให้เป็นต้นแบบ

การจัดการสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่จะเป็นแบบอย่างสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ

วิธีวิทยาการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้กำหนดให้เป็นการการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยแต่ละวิธี ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

1.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary research) วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านบริหารธุรกิจ การจัดการองค์กรภาครัฐ แนวคิดและการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียวในต่างประเทศและในประเทศ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานวิจัย ตำราเอกสาร และบทความทั้งของไทยและของต่างประเทศ นำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการจัดทำรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์โดยตรงระหว่างผู้วิจัยกับประชากรสัมภาษณ์โดยมีประเด็นสัมภาษณ์กำหนดไว้ล่วงหน้า ตามรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ประชากรสัมภาษณ์ คือ อธิการบดีหรือตัวแทนอธิการบดี ที่ได้รับมอบหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 8 แห่ง ที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในแต่ละกลุ่มภูมิภาค โดยให้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

1.2.2 ประเด็นที่สัมภาษณ์ มี 6 ประเด็น และในระหว่างการสัมภาษณ์อาจมีประเด็น

เพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ประเด็นสัมมนาทั้ง 6 ประเด็นใช้สำหรับการสัมมนาครั้งนี้

1) แนวทาง และแนวนโยบาย วิธีการบริหารการจัดการมหาวิทยาลัยในเรื่องสิ่งแวดล้อม ในประเด็นการจัดการคุณภาพน้ำ การจัดการขยะ การจัดการพลังงาน และการจัดการด้านการขนส่ง ที่มหาวิทยาลัยที่ได้ดำเนินการผ่านมาและที่กำลังดำเนินการ

2) แนวคิดการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

3) สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

4) กฎหมายของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

5) ประสบการณ์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยด้านสิ่งแวดล้อม ของผู้บริหาร มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร แก้ปัญหาอย่างไร

6) ถ้าจะให้มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวท่านมีข้อเสนอแนะว่าควรจะทำอย่างไรหรือมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไรบ้าง

1.3 การร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-design)

การมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ (Participatory Design ,Co-design) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีนี้ เป็นเทคนิคทางการตลาดเพื่อสังคมชุมชน ที่กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีแนวคิดที่ข้อมูลที่ผู้ศึกษาวิจัยจะนำมาใช้วิเคราะห์หาคำตอบตามโจทย์วิจัยนั้น ควรจะต้องคำนึงถึงความต้องการของกลุ่มประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ที่จะเป็นผู้หาคำตอบให้ผู้ศึกษาวิจัยมากกว่าการที่ผู้ศึกษาวิจัยเป็นฝ่ายคิดคำตอบเอง แนวคิดนี้จึงใช้วิธีการให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องโดยตรง (Stakeholders) เป็นประชากรที่จะมีส่วนร่วมออกแบบคำตอบตามโจทย์ จึงจะทำให้ได้คำตอบที่ตรงกับความต้องการและต้องการของพวกเขา ในการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็น

มหาวิทยาลัยสีเขียว โดยผู้ศึกษาวิจัยจะให้ผู้มีส่วนได้เสียกับการดำเนินการในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เห็นว่าควรจะทำปฏิบัติ โดยที่ผู้ศึกษาวิจัยมีหน้าที่ในการนำเอาคำตอบจากการใช้ระเบียบวิธีวิจัยนี้ไปวิเคราะห์ตามหลักวิชาการ และวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยด้วยวิธีการต่างๆ ที่กำหนดไว้ ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้สำหรับการจัดทำต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

สิ่งที่จะได้จากการออกแบบนี้จะมีลักษณะเป็นรูปธรรมจับต้องได้ (Physical artifacts) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีนี้ จะมีความแตกต่างจากการเก็บรวบรวมที่ทำกันตามปกติของการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะ Top-down approach แต่วิธีการนี้เป็น Bottom-up approach หมายความว่า ความคิดความต้องการและกระบวนการวิธีการต่างๆ จะมาจากผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องโดยตรง วิธีการได้ข้อมูลด้วยวิธีการ Co-design นี้

1.3.1 ประชากรร่วมออกแบบ เป็นกลุ่มประชากรที่มีส่วนได้เสียโดยตรงต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร 4 คน กลุ่มที่ 2 อาจารย์-บุคลากร 4 คน กลุ่มที่ 3 ท้องถิ่น 4 คน และกลุ่มที่ 4 นักศึกษา 4 คน ทั้ง 4 กลุ่มนี้จัดเป็นกลุ่มเฉพาะที่เป็นชุดแรกของการทำ Co-design ชุดที่ 2 ของประชากร เป็นกลุ่มผสมที่มาจากกลุ่มประชากรเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มในสัดส่วนกลุ่มละ 1 ใน 4 ของจำนวนประชากร ดังนั้นในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยประชากรที่มีผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อาจารย์-บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ท้องถิ่นและนักศึกษา

เหตุผลของการจัดให้มีประชากร 2 ชุด คือในแต่ละกลุ่มเฉพาะย่อมมีประสบการณ์และการพบกับปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันมากนัก ดังนั้นความคิดเห็นและความ

ต้องการให้มีสาระสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จึงเป็นคำตอบที่เกิดจากการร่วมอภิปรายในกลุ่มของตนซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และปัญหาที่พบต่อกัน และเมื่อจัดการร่วมออกแบบระหว่างกลุ่มผสมจะมีการแลกเปลี่ยนระหว่างประชากรที่มาจากกลุ่มเฉพาะที่แตกต่างกันในด้านประสบการณ์ และปัญหาที่พบ ดังนั้นคำตอบที่ได้มาจึงมาจากการอภิปรายร่วมกันและโต้แย้งกันจนกระทั่งได้คำตอบที่เป็นข้อยุติและเป็นที่ยอมรับของประชากรในกลุ่มผสมประชากรในแต่ละกลุ่มดังกล่าวจะร่วมกันออกแบบสาระสำคัญที่เห็นสมควรมีการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

1.3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการมีดังนี้

ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยเตรียมความพร้อม ด้วยการกำหนดประชากรผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง และมีหนังสือเชิญประชากรให้เข้ามีส่วนร่วมออกแบบ โดยมีการดำเนินการแบ่ง เป็น 2 ช่วงคือช่วงเช้า เป็นการมีส่วนร่วมออกแบบของกลุ่มประชากรเฉพาะทั้ง 4 กลุ่ม ช่วงบ่ายเป็นกลุ่มประชากรผสม 4 กลุ่ม ทั้ง 2 ช่วงแม้กลุ่มประชากรจะแตกต่างกัน แต่ก็ใช้ประเด็นหรือหัวข้อที่จะให้ออกแบบเดียวกัน การดำเนินการทั้ง 2 ช่วงเวลาดังกล่าวจะมีการเลือกประธานกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่นำเสนอคำตอบของกลุ่มตนต่อที่ประชุม โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการ มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัย ดำเนินการกำหนดประเด็นที่เป็นหัวข้อสำหรับให้กลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ร่วมกันออกแบบตามหัวข้อที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 2 ให้แต่ละกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่มในชุดแรก แยกกันดำเนินการร่วมออกแบบด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายร่วมกันพร้อมหาข้อยุติของคำตอบของกลุ่มในแต่ละประเด็นที่กำหนดไว้ โดยมีผู้วิจัยอยู่ประจำกลุ่มแต่ละกลุ่ม ที่จะอำนวยความสะดวกในการจัดเนื้อ

ความที่ได้จากการออกแบบของแต่ละกลุ่ม เป็นคำตอบจากการตกลงร่วมกันภายในกลุ่มนั้นๆ

ขั้นตอนที่ 3 ให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มประชากรเฉพาะ นำเสนอรูปแบบที่จัดขึ้นมาแล้วต่อที่ประชุมเพื่อรับฟังและรับรู้รูปแบบของกลุ่มตน โดยขั้นตอนที่ 1-3 จะใช้เวลาในการดำเนินการประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งโดยปกติจะเป็นช่วงเวลาเช้า

ขั้นตอนที่ 4 จัดกลุ่มประชากรใหม่อีกครั้งเป็นกลุ่มประชากรผสมที่มาจากตัวแทนของประชากรกลุ่มเฉพาะแต่ละกลุ่มมารวมเป็นกลุ่มผสมใหม่ได้ 4 กลุ่ม และดำเนินการเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1-3 ขั้นตอนนี้จะใช้เวลาเท่ากับ ขั้นตอนที่ 1-3 คือ ประมาณ 2 ชั่วโมง ดังนั้นการดำเนินการจึงเป็นช่วงบ่ายในวันเดียวกันเพื่อความต่อเนื่องของความคิด เมื่อได้คำตอบของรูปแบบมาแล้ว ผู้แทนกลุ่มจะนำเสนอแบบที่ร่วมกันจัดทำโดยเสนอต่อที่ประชุมเช่นเดียวกับการดำเนินการในช่วงเช้า ผู้เข้าร่วมออกแบบจะเห็นความเหมือนและความต่างของการออกแบบที่จัดสร้างขึ้นมามีคำตอบ ที่ได้มาของแต่ละกลุ่มผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบและเป็นข้อมูลสำหรับสร้างต้นแบบจัดการสิ่งแวดล้อมสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

1.4 การจัดประชุมเพื่อรับฟังความเห็น (Hearing)

ดำเนินการจัดประชุมเพื่อนำเสนอต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวและรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมโดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ นักศึกษา ตัวแทนชุมชน นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 50 คน

1.5 พื้นที่รวบรวมข้อมูล

พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดไว้เป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ 8 แห่งซึ่งเป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละภูมิภาคได้จากการสุ่มรวมถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดใน

กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งใช้ศึกษาเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย

- 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
- 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
- 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- 6) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- 7) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และ
- 8) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศมีจำนวน 38 แห่ง ดังนั้นการวิจัยเชิงปริมาณจึงมีการสุ่มเพื่อเลือกมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตัวอย่างจาก 6 ภูมิภาค ภูมิภาคละหนึ่งมหาวิทยาลัย โดยกำหนดประชากรที่ตอบแบบสอบถาม คือ อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 แห่งทั่วประเทศ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน วาระในการดำรงตำแหน่ง สถานภาพด้านการศึกษาสูงสุด

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัยใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการขยะ การจัดการคุณภาพน้ำ การจัดการพลังงาน และการจัดการมลพิษที่เกิดจากยานพาหนะ เป็นการวัดระดับความคิดเห็นเป็นร้อยละสภาพทั่วไปของการจัดการสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน นโยบาย แผนปฏิบัติการที่มีอยู่ การจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น องค์การที่รับผิดชอบ และกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ที่เป็นข้อเสนอแนะ หรือความคิดเห็นอื่นๆ เพื่อปรับปรุงการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการคุณภาพน้ำ การจัดการขยะ การจัดการพลังงาน และการจัดการด้านกรชนสง หรือเรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณจะนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้ได้คำตอบสำหรับการจัดทำต้นแบบ (Model) การจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลผลิตที่เป็นคำตอบของการวิจัย คือ รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว คำตอบที่ได้มานี้มาจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิทยาการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ การวิจัยเอกสาร ด้วยการทบทวนวรรณกรรมและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาหลักเกณฑ์ในการจัดการมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) เพื่อเป็นหลักเกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินการของมหาวิทยาลัยต่างประเทศและมหาวิทยาลัยไทย ที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี การสัมภาษณ์เชิงลึกประชากรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย มีการจัดการการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ กับ การรับฟังความคิดเห็น ทำให้ได้ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์จนกระทั่งได้คำตอบ โดยการวิจัยได้กำหนดปัญหาสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ ขยะ น้ำเสีย พลังงาน และมลพิษจากยานพาหนะในมหาวิทยาลัย และได้คำตอบที่นำไปสู่การจัดการทำเป็นรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

ข้อค้นพบจากการวิจัยตามประเด็นที่กำหนดไว้สามารถสรุปเพื่อการอภิปรายผล ดังนี้

มหาวิทยาลัยประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยปัญหาสิ่งแวดล้อมที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาขยะ รองลงมาคือน้ำเสีย พลังงาน และมลพิษจากยานพาหนะ ปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยในด้านต่างๆ เช่น ความสะอาดเรียบร้อยภายในมหาวิทยาลัย การส่งกลิ่นเหม็น

ของขยะรบกวนการเรียนการสอน เป็นต้น นอกจากนี้ ปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยโดยตรงแล้วนั้น ยังส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยรอบมหาวิทยาลัยอีกด้วย จากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นหลายมหาวิทยาลัยยังไม่มี การดำเนินการจัดการที่เป็นรูปธรรม มหาวิทยาลัยต่างประเทศให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการตามหลักเกณฑ์เพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ในขณะที่มหาวิทยาลัยไทยมีไม่กี่แห่งที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยตามหลักเกณฑ์นั้น เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จนถูกจัดอยู่ในอันดับมหาวิทยาลัยที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยที่ดี ส่วนมหาวิทยาลัยไทยอื่นรวมทั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการที่ชัดเจน และไม่พบว่ามหาวิทยาลัยไทยเหล่านั้น จะให้ความสนใจในการศึกษาทำความเข้าใจในหลักเกณฑ์การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งดูได้จากนโยบายและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการนี้ของมหาวิทยาลัย ส่งผลให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ปัญหานี้ยังคงมีอยู่เช่นเดิม

สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีสถานที่ตั้งกระจายตัวอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศซึ่งมีปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยในด้านขยะ น้ำเสีย พลังงาน และมลพิษจากยานพาหนะในมหาวิทยาลัย หากจะให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีแล้วนั้นการวิจัยได้ข้อค้นพบถึงรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวโดยการจัดการแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดยุทธศาสตร์นโยบายและแผนปฏิบัติการ ถือเป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่มีความสำคัญ เนื่องจากจะทำให้เกิดความชัดเจนของเป้าหมายในการดำเนินการ ทำให้การบริหารไปในทิศทางที่ชัดเจนหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบ รวมถึงประชากรของมหาวิทยาลัย เข้าใจ

ถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การจัดทำการประเมินองค์กร (SWOT) เพื่อวิเคราะห์หน่วยงานหรือองค์กรเพื่อให้ทราบข้อมูลขององค์กรในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส หรืออุปสรรค การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนในการประเมินองค์กรตนเอง ไม่ว่าจะเป็นสภามหาวิทยาลัย ฝ่ายบริหาร อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา โดยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์กร (SWOT) มาจัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาหรือแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรได้อย่างเหมาะสม

2. การกำหนดยุทธศาสตร์ คือ การกำหนดกรอบ ทิศทาง และขอบเขตการบริหาร จัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ การกำหนดยุทธศาสตร์เป็นหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยเพราะเป็นองค์กรสูงสุดซึ่งมีหน้าที่ควบคุมกำกับการทำงานของฝ่ายบริหาร เมื่อสภามหาวิทยาลัยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยฝ่ายบริหารต้องนำยุทธศาสตร์ไปจัดทำเป็นนโยบายสู่การปฏิบัติ

3. การกำหนดนโยบาย เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัย ในการกำหนด วิธีการหรือเป้าหมาย เพื่อให้การดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมประสบผลสำเร็จ การกำหนดนโยบายเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ เพราะนโยบายของฝ่ายบริหารนั้นจะนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการต่อไป

4. การจัดทำแผนปฏิบัติการ เป็นหน้าที่ของหน่วยงานหรือองค์กรระดับปฏิบัติการ ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ครอบคลุมรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจะมีรายละเอียดที่สำคัญต่อการดำเนินงาน เช่น ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ขอบเขตการปฏิบัติ การประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก ทำให้เกิดความชัดเจนในการทำงาน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี

ขั้นตอนที่ 2 ประกอบด้วยการดำเนินงานใน 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม 4 ด้าน ได้แก่ ปัญหาขยะ น้ำเสีย พลังงาน และมลพิษจากยานพาหนะ จากข้อค้นพบจากงานวิจัย พบว่า การจัดการปัญหาต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องของทั้งภายในมหาวิทยาลัยและความร่วมมือจากองค์กรภายนอก หากมหาวิทยาลัยมีการจัดการกับปัญหาที่ดี จะทำให้มหาวิทยาลัยมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน หรือเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

2. การจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย จากข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า การมีระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศ เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารในการจัดทำเพื่อรองรับการบริหารจัดการให้เป็นไปตามนโยบายที่ฝ่ายบริหารได้กำหนดไว้ รวมทั้งเป็นการกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติงาน ขอบเขตการทำงาน และบทลงโทษ โดยการจัดทำระเบียบหรือข้อบังคับให้มีผลบังคับใช้ในการดำเนินงาน ฝ่ายบริหารต้องนำระเบียบดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสภามหาวิทยาลัย เมื่อสภามหาวิทยาลัยเห็นชอบก็จะถือว่าเป็นกฎหมาย สามารถใช้บังคับในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยได้

3. การตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบและมอบหมายหน้าที่ให้แก่หน่วยงาน ข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า การที่จะดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนปฏิบัติการตามที่ฝ่ายบริหารกำหนด ฝ่ายบริหารจำเป็นต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการ รวมทั้งต้องมีการระบุนขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้หน่วยงานดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

4. วัฒนธรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการประชาสัมพันธ์ จากข้อค้นพบจากการวิจัยพบ

ว่า เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารที่จะมอบหมายให้หน่วยงานใดในการรับผิดชอบในการดำเนินการ เพราะการจัดการสิ่งแวดล้อม หากขาดการการรณรงค์หาความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเร่งสร้างความเข้าใจ กระตุ้นเตือน และแสวงหาความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม การดำเนินการอาจสำเร็จไม่ได้ เช่นเดียวกับการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนให้ทราบถึงการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ผลของการดำเนินการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้หน่วยงานภายในหรือภายนอกมหาวิทยาลัยได้รู้ถึงการทำงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย

5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม จากข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายในการร่วมมือกันกับหน่วยงานภายนอกหรือภายในมหาวิทยาลัย จะเป็นการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. การส่งเสริมด้านวิชาการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม จากข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า การให้ความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมรวมทั้งส่งเสริมการทำวิจัยคิดค้นนวัตกรรม เป็นการส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว เพราะการให้ความรู้แก่นักศึกษาในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี จะส่งผลให้สามารถนำไปใช้ในการทำงานในอนาคต และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน เป็นการเผยแพร่รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับสังคมโดยรวมต่อไป

7. การประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม จากข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า ฝ่ายบริหารควรให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนานวัตกรรม เพราะลำพังแต่มหาวิทยาลัยฝ่ายเดียวในการพัฒนานวัตกรรมนั้นคงจะสำเร็จได้ยาก

เพราะขาดงบประมาณและความเชี่ยวชาญ ดังนั้น การประสานความร่วมมือกับองค์กรเอกชนในการ คิดค้นเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการ จัดการสิ่งแวดล้อมของแต่ละมหาวิทยาลัยในการ จัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงมีความสำคัญ และ จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการที่ดี

ขั้นตอนที่ 3 การติดตามประเมินผล และ นำผลที่ได้ปรับปรุงและการพัฒนาการจัดการ สิ่งแวดล้อมสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนนี้ในการวิจัยสรุป ผลของข้อค้นพบว่ามี 3 ขั้นตอน คือ

1. การติดตามผลการปฏิบัติงาน เป็นการ ดำเนินการเพื่อให้ผู้บริหารได้ทราบถึงความคืบหน้า ในการปฏิบัติงาน ปัญหา และอุปสรรคระหว่าง การปฏิบัติงาน เพื่อจะสามารถให้คำแนะนำแก้ไขให้การ ปฏิบัติงานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2. การประเมินผลและนำผลที่ได้มา ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยนำ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาปรับปรุงและ พัฒนาการดำเนินการและจัดทำแผนการปฏิบัติ การในปีต่อไป

3. การวัดผลผ่านค่าเป้าหมาย KPI (Key Performance Indicator) เป็นการกำหนดตัวชี้วัด ความสำเร็จของการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้บริหาร สามารถวัดผลการปฏิบัติงานในการจัดการ สิ่งแวดล้อมของหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติงานได้อย่าง ชัดเจน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้ถึงข้อด้อยในการงาน แล้วนำมาพัฒนาการปฏิบัติงานต่อไป

จากข้อค้นพบจากการวิจัย มีการกำหนดขั้น ตอนการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็น 3 ขั้นตอน

คือ 1) การกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผน ปฏิบัติการ 2) การดำเนินการ 3) การติดตาม ประเมินผล และนำผลที่ได้ปรับปรุงและพัฒนาการ จัดการสิ่งแวดล้อม หากมหาวิทยาลัยมีการจัดการ ตามรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็น มหาวิทยาลัยสีเขียว จะทำให้มหาวิทยาลัยมีสภาพ แวดล้อมที่ดีเหมาะสมกับการเป็นสถาบันแห่งการ เรียนรู้ เป็นพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับชุมชน และเป็นต้นแบบในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับ องค์กรอื่นๆ นำไปปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยโดยฝ่ายบริหารควรนำเรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมกำหนดเข้าไปในปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมขององค์กร ควรมีการ มอบหมายภารกิจให้กับผู้บริหารในการเป็นผู้กำกับ การดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมจาก ภารกิจเดิมที่มีอยู่ เพื่อให้ผู้บริหารแต่ละระดับ สามารถกำกับการดำเนินการของผู้ปฏิบัติได้บังคับ บัญชาได้ รวมทั้งมีการกำหนดบทลงโทษหากมีการ ผ่าฝืนข้อปฏิบัติ ควรมีการให้ความสำคัญต่อการ พัฒนาด้านวิชาการ และวิจัย เพื่อสร้างนวัตกรรม ต่างๆ ที่ส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อม ควรวิจัยเพื่อ หาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียว สร้างตัวชี้วัดการ จัดสิ่งแวดล้อมและการกำหนดค่าการวัดผลการ ปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติให้เป็น รูปธรรมชัดเจน สอดคล้องกับบริบทมหาวิทยาลัย ของไทย เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปศึกษา ต่อยอดจากการวิจัยนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2557). *ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม มอก. 14001:2548 (ISO 14001: 2004) Environmental Management System (ISO 14001:2004)*. (ออนไลน์). Available: http://www.pcd.go.th/about/ab_iso.html.
- กอบกุล ราชะนาคร. (2550). *กฎหมายกับสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณะวนศาสตร์ ศูนย์วิจัยป่าไม้. (2547). *มาตรการในการเพิ่มและการจัดการพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชน อย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธวัชชัย บัวขาว และมนสิชา เพชรานนท์. (2552). “การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว กรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง”. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, นลินี ทวีสิน*. (2556). *มหาวิทยาลัยเอลก้าวสู่ มหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.meedee.net/magazine/edu/x-cite/2125-2125>.
- วราลักษณ์ คงอ้วน. (2554). “การจัดการพื้นที่สีเขียวในสถาบันศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต”. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์*. ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 ก.ค.-ธ.ค. 2554.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2546). *สิ่งแวดล้อมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน. (2554). *นโยบายมหาวิทยาลัยสีเขียว*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://kulc.lib.ku.ac.th/kugreencampus>.
- สยาม อรุณศรีมรกต. (2549). *การพัฒนาเอกสารการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001: 2004 สำหรับโรงงานอุตสาหกรรม*. นครปฐม : คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (ม.ป.ป.) *การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2549). *การจัดอันดับระดับมหาวิทยาลัยและการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก*. เอกสารการประชุมสัมมนาทางวิชาการประจำปี พ.ศ. 2549. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัจฉรา อัครจุฑุชชัย พิมลพรรณ หาญศึก และเพียงใจ พีระเกียรติขจร. (2554). “แนวทางการจัดการขยะให้เหลือศูนย์ภายในมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา”. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*, ปีที่ 7 เล่มที่ 1.
- Faghihmani, M. (2010). *Best Green University Practice*. Green UiO-Sustainability in Research, Education and Daily Practice.
- Power, M. (1997). *The audit society-rituals of verification*. Oxford: Oxford University Press.
- Thiengkamol, N. (2004). *Development of A Learning Network Model for Energy Conservation*. Doctoral Dissertation of Education (Environmental Education) Faculty of Graduate Studies, Mahidol University, Thailand.
- UI Green Metric World University Ranking. (2014). *Criteria & Indicator*. (Online). Available: <http://www.greenmetric.ui.ac.id/id/page/criteria>.

รูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษา:
กรณีศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

The Model of Students' Integrated Learning: Case Study of Faculty of Applied Science and Engineering, Khon Kaen University, Nong Khai Campus

นิศารัตน์ ทิพยดารา¹, สุพีระ วรแสน¹, พิมพีใจ กอแก้ว¹, เฉลิมเกียรติ เขียวทอง¹,
อัคนี เจริญสุข², สุรฉัตร สิงห์โอ², ธันนดา ปุยะติ², จิราธร บึงลี², ภูมิภักดิ์ พิทักษ์เขื่อนขันธุ์³
Nisarath Tippayadara¹, Supeera Worasaen¹, Pimjai Kohkaew¹, Chalermkiat Khiewtong¹,
Akanee Charoensuk², Surachat Singo², Thananda Puyati², Jirathorn Buenglee²,
Poomipak Pitakkhuan-khan³

Received: December 2019

Revised: 4 February 2020

Accepted: 24 February 2020

บทคัดย่อ

การเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษาเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสอดแทรกทักษะด้านคนและสังคมในภาควิชาการของหลักสูตรการเรียนการสอนตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษาใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย นักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 2-4 ปีการศึกษา 2560 ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 362 คน ของคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการดังกล่าว ยังไม่สามารถพัฒนาทักษะนักศึกษาได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากยังมีข้อจำกัดในหลายประการ โดยเฉพาะการขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของนักศึกษา ดังนั้น แนวทางส่งเสริมให้มีการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีหลากหลายรูปแบบ โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่ขั้นการกำหนดแผนการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมและการติดตามประเมินผล แนวทางการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนานักศึกษาตามรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการจัดทำระบบการจัดการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการวางแผน การจัดกิจกรรม และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและสามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

² สำนักงานวิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Faculty of Applied Science and Engineering Khon Kaen University Nong Khai Campus

² Nong Khai Campus Office Khon Kaen University

³ Research for Social Development Institute Khon Kaen University

Abstract

This study suggests additions be made to an integrated learning program under evaluation at Khon Kaen University. Students participating in the program are expected to promote and support the Interpolation of human and social skills according to the strategies of the Office of Higher Education Commission. The objective of this research was to study a model student already involved in the program to help determine the success rate of the integrated learning program. Quantitative and qualitative research methods were used. The target groups consisted of bachelor's degree students in the 2nd and 4th year of academic calendar year 2017 and 362 executives and relevant personnel, altogether 362 people from the Faculty of Applied Science and Engineering Khon Kaen University. The results revealed that the integrated learning program has been unsuccessful in terms of developing the skills of students because many limitations still exist. The limitations include lack of participation in student activities. As such, guidelines for promoting integrated learning activities by allowing students to participate in the entire process, from planning to evaluation monitoring, should be written in a manual of suggested activities in various formats. The manual should also include the establishment of a management system to collect relevant information for planning, action and systematic evaluation monitoring.

Keywords: Integrated learning, Khon Kaen University

บทนำ

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นองค์การการศึกษาที่มีบทบาทและหน้าที่เด่นชัดในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล การพัฒนาวิชาการระดับสูงของประเทศ รวมถึงการพัฒนา นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้นประกอบด้วยองค์ประกอบหลายด้าน เช่น การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารงานภายใน การจัดสภาพแวดล้อมและงานกิจการนักศึกษา โดยเฉพาะงานกิจการนักศึกษาเป็นงานที่มีบทบาทเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนา นักศึกษาออกชั้นเรียนมากที่สุด ในกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาวฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ระบุไว้ว่า “ด้วยวิวัฒนาการหลายๆ ประการ เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อิทธิพลของสื่อสารมวลชน ระบบการศึกษา และอุตสาหกรรมใหม่ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของสังคม วัฒนธรรม

และความคิด ทำให้เด็ก เยาวชน และนักศึกษา ในวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติการใช้ชีวิต การเรียนรู้ ครอบครั้ว ตลอดจนภาวะเสี่ยงต่างๆ ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มของสังคมภายหลังยุคอุตสาหกรรม และความทันสมัยทั้งปวง ขณะเดียวกันเริ่มมีสัญญาณที่ชี้ไปในทางเปลี่ยนแปลงของชีวิตการทำงานของบัณฑิตในอนาคต ที่แตกต่างไปจากลักษณะงานปัจจุบัน อาทิ การทำงานโดยมีหลายอาชีพทั้งตลอดช่วงอายุการทำงาน หรือในขณะใดขณะหนึ่ง การทำงานไร้สังกัด ความเสี่ยงต่อความไม่แน่นอนของรายได้ การจับคู่ และการเปลี่ยนคู่ผู้ร่วมงาน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างการ ศึกษา และทักษะอาชีพที่พึงประสงค์ในอนาคต นอกจากความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์แล้วความสามารถที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนจะเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นหมู่คณะ การแก้ปัญหา

ความเสี่ยง การออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการตนเอง รวมไปถึงจริยธรรม ค่านิยมในการศึกษาในศาสตร์เฉพาะหรือสาขาเฉพาะจึงไม่เพียงพออีกต่อไป แต่ต้องเสริมฐานความรู้และสมรรถนะที่จะช่วยให้บัณฑิตสามารถอยู่ในตลาดแรงงานได้ ทั้งด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม การสร้างสรรค์ ความรู้เชิงปฏิบัติ และความรู้พื้นฐานทั้งทางโลกและปรัชญา” ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้มีแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตร โดยปรับรูปแบบเนื้อหาให้เหมาะกับสภาพสังคม เพื่อเพิ่มพื้นฐานการเรียนรู้และทักษะชีวิตให้กับนักศึกษา

งานสนับสนุนวิชาการและพัฒนานักศึกษา สำนักงานวิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้บันทึกข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2556-2559 สามารถจำแนกรายกลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาศักยภาพตนเอง 2) ด้านการธำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เสริมสร้างจิตสำนึกความภาคภูมิใจในมหาวิทยาลัยและคณะฯ 3) ด้านการเสริมสร้างจิตอาสา และจิตสาธารณะ 4) ด้านเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม และ 5) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการเข้าร่วมกลุ่มการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษาต่อโครงการลดลงในปีการศึกษา 2556 2557 2558 และ 2559 ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาศักยภาพตนเอง พบว่า มีสัดส่วนการเข้าร่วมของนักศึกษา (โครงการ: จำนวนคน) คือ 1:106, 1:117, 1:99 และ 1:72 ตามลำดับ 2) ด้านการธำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เสริมสร้างจิตสำนึกความภาคภูมิใจในมหาวิทยาลัยและคณะฯ พบว่า มีสัดส่วนการเข้าร่วมของนักศึกษา (โครงการ: จำนวนคน)

คือ 1:160, 1:123, 1:226 และ 1:256 ตามลำดับ 3) ด้านการเสริมสร้างจิตอาสา และจิตสาธารณะ พบว่า มีสัดส่วนการเข้าร่วมของนักศึกษา (โครงการ: จำนวนคน) คือ 1:43, 1:40, 1:30 และ 1:100 ตามลำดับ 4) ด้านเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม พบว่า มีสัดส่วนการเข้าร่วมของนักศึกษา (โครงการ: จำนวนคน) คือ 1:76, 1:113, 1:139 และ ไม่ปรากฏการเข้าร่วม ตามลำดับ และ 5) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีสัดส่วนการเข้าร่วมของนักศึกษา (โครงการ: จำนวนคน) คือ 1:23, 1:17, 1:30 และ 1:14 ตามลำดับ

จากข้อมูลที่กล่าวมานี้พบว่าสัดส่วนการเข้าร่วมกลุ่มการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษาเพิ่มขึ้นมีเพียง 2 ด้าน คือ ด้านที่ 2 ด้านการธำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เสริมสร้างจิตสำนึกความภาคภูมิใจในมหาวิทยาลัยและคณะฯ และด้านที่ 3 ด้านการเสริมสร้างจิตอาสา และจิตสาธารณะ เท่านั้น แต่ด้านการเสริมสร้างจิตอาสา และจิตสาธารณะ จะถูกบังคับการเข้าร่วมด้วยชั่วโมงจิตอาสาประกอบการเสนอพิจารณาทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ซึ่ง กยศ. กำหนดให้นักศึกษาต้องมีชั่วโมงจิตอาสาจำนวน 36 ชั่วโมง/คน/ปีการศึกษา จึงจะมีสิทธิในการเข้ารับการศึกษาทุน กยศ. (งานสนับสนุนวิชาการและพัฒนานักศึกษา สำนักงานวิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2560) ส่วนกลุ่มกิจกรรมการพัฒนาด้านอื่นๆ คือ การพัฒนาศักยภาพตนเอง การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีสัดส่วนที่ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม ไม่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการในปีการศึกษา 2559 และยังคงพบไปในแต่ละกิจกรรมสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาได้เพียงด้านเดียวเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นข้อบ่งชี้ด้านรูปแบบการพัฒนาที่ต้องให้ตอบสนองในรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการตาม

ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา นักศึกษาตามกรอบที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561) ได้กำหนดไว้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา นักศึกษาในอุดมศึกษา คือ การพัฒนา นักศึกษาให้ได้มาตรฐานผลการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะด้านคนและสังคม (Soft Skills) ควบคู่กับการพัฒนาทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) ผ่านการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra Curriculum) และการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสอดแทรกทักษะด้านคนและสังคมในภาควิชาการของหลักสูตรการเรียนการสอนด้วย ซึ่งการจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะด้านคนและสังคม ตามยุทธศาสตร์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้ คือ การเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ดังนั้น จึงได้มีการศึกษาเพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นคณะหนึ่งที่ตั้งอยู่ที่วิทยาเขตหนองคาย องค์ความรู้ที่ได้นี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งเสริมให้เกิดการแสดงออกของนักศึกษาและเป็นการเสริมสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่มุ่งเน้นในเรื่องความรู้ควบคู่กับคุณธรรมของคณะฯ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

วิธีการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร: ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 3 กลุ่ม คือ

- 1) อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่อยู่ในสังกัดคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์

2) นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ปีการศึกษา 2560 (รหัสประจำตัวนักศึกษาที่ขึ้นต้นด้วย 57, 58 และ 59 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4, 3 และ 2 ตามลำดับ) ในคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย รวม 449 คน

3) นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่สำเร็จการศึกษา รหัสนักศึกษาขึ้นต้นน้อยกว่า 56 จำนวน 152 คน (งานสนับสนุนวิชาการและพัฒนานักศึกษาสำนักงานวิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2561)

กลุ่มตัวอย่าง: กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้จะเลือกแบบการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดในคณะฯ จำนวน 5 คน ได้จาก

ตัวแทนฝ่ายบริหาร จำนวน 1 คน

ตัวแทนสายวิชาการ จำนวน 2 คน

ตัวแทนสายสนับสนุน จำนวน 2 คน

2) นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 15 คนโดยใช้เกณฑ์ข้อคัมมหาวิทยาลัยขอนแก่นตามประกาศ มข. ที่ 1668/2557 เรื่องหลักเกณฑ์การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการตามการพัฒนา นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น มาใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (ค่าเกณฑ์มาตรฐานในการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 30%) ได้จากนักศึกษาในที่จัดอยู่ในกลุ่มดังต่อไปนี้ จำนวนกลุ่มละ 5 คน คือนักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ข้อบังคับ มข. น้อยหรือได้ค่าคะแนนน้อยกว่า 30%

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ข้อบังคับ มข.
ปานกลาง หรือได้ค่าคะแนนอยู่ในช่วง 31-80%

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ข้อบังคับ มข.
มาก หรือได้ค่าคะแนนอยู่ในช่วง 81-100%

2. การดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี
(Mixed Methods Research) ทำการเก็บรวบรวม
ข้อมูล 2 แบบ คือ

2.1 การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ
ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การประชุมกลุ่ม
และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

2.2 การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดย
การใช้แบบสำรวจข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมี
ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1) ศึกษารูปแบบ แนวคิด ทฤษฎี
รายงานทางวิชาการ เพื่อประกอบการกำหนด
ประเด็นในการรวบรวมข้อมูล

2) ออกแบบและจัดทำร่าง
เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และเสนอที่ปรึกษา
ช่วยตรวจสอบ

3) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง และ
ดำเนินการรวบรวมข้อมูล

4) การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุป
ผลการศึกษา โดยใช้สถิติบรรยายตามความถี่เป็น
จำนวนร้อยละ (%)

5) จัดประชุมเพื่อนำเสนอร่างผล
การศึกษาต่อผู้บริหารและผู้แทนของกลุ่มตัวอย่าง
เพื่อช่วยตรวจสอบและเติมเต็มผลการศึกษา

6) จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์
ส่งคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย และ
กองบริหารงานวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาโดยการใช้แบบ
สำรวจข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแยกเป็นการวิเคราะห์
ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติบรรยาย และการ
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์และ
สรุปตามคำถาม

ผลการศึกษา

1. สภาพปัจจุบันของการเรียนรู้แบบ
บูรณาการของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์
และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
วิทยาเขตหนองคาย สรุปเป็นประเด็นสำคัญและ
ภาพรวมได้ ดังนี้

ในปีการศึกษา 2560 ได้มีการจัดการเรียนรู้
แบบบูรณาการตามหลักเกณฑ์การเรียนรู้แบบ
บูรณาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การพัฒนาศักยภาพ
ตนเอง, ด้านที่ 2 การสร้างไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ เสริมสร้างจิตสำนึกความภาคภูมิใจ
ในมหาวิทยาลัยและคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และ
วิศวกรรมศาสตร์, ด้านที่ 3 การเสริมสร้างจิตอาสา
และจิตสาธารณะ, ด้านที่ 4 เสริมสร้างคุณธรรม
จริยธรรมและศีลธรรม ด้านที่ 5 การอนุรักษ์ศิลปะ
วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

นักศึกษามีความคาดหวังต่อการเข้าร่วมการ
เรียนรู้แบบบูรณาการ ในเรื่องการเพิ่มพูนความรู้
ความสามารถ และ/หรือการต่อยอดองค์ความรู้
มีค่าสูงที่สุดถึง 29.0% รองลงมาคือการได้
ประสบการณ์ในการทำงาน การทำกิจกรรม และ
การเรียน คิดเป็น 21.0%

นักศึกษาไม่เคยมีส่วนร่วมในการกำหนด
กิจกรรมหรือการวางแผนกิจกรรมกับหัวหน้า
โครงการหรือผู้รับผิดชอบโครงการสูงถึง 90.1% แต่
เคยมีส่วนร่วมเพียง 9.9% ในเรื่องการให้คำแนะนำ
และคำปรึกษาเท่านั้น

นักศึกษามีความพึงพอใจในรูปแบบการจัด
กิจกรรมโดยเรียงความพึงพอใจจากมากไปน้อย ที่มี

ค่าความถี่มากใน 5 อันดับแรก ได้ดังนี้ ค่ายจิตอาสา (16.7%) รับผิดชอบ (12.9%) เขียวกลาง (8.8%) อบรมคณะฯ (5.0%) งานนวัตกรรม (3.2%)

ปัญหาและข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา คือ ด้านเวลา กิจกรรมที่ทับซ้อนการบริหารเวลาของนักศึกษา ช่องทางในการได้รับข้อมูลประชาสัมพันธ์โครงการ และความเข้าใจในเนื้อหาประชาสัมพันธ์

2. แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ดังนี้

2.1 ผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมแนวทางและรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคายของผู้รับผิดชอบกิจกรรมในด้านการส่งข้อเสนอโครงการ ปฏิทินการศึกษา การบริหารโครงการ และการประชาสัมพันธ์ มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

2.2 ผู้บริหารคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์และวิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาเขตหนองคาย

แนวทางและรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย (เกียรติ, 2560) สรุปได้ดังนี้

1) การจัดทำข้อเสนอโครงการการเรียนรู้แบบบูรณาการ จะต้องระบุในเรื่องต่อไปนี้ให้ชัดเจน

(1) สัดส่วน หรือเปอร์เซ็นต์น้ำหนักในการพัฒนานักศึกษาที่กำหนดไว้ 5 ด้าน ซึ่งโครงการจะต้องกำหนดสัดส่วนน้ำหนักคะแนนและระบุกิจกรรม รวมถึงวิธีการติดตามประเมินผลให้คะแนนกิจกรรม

(2) โครงการที่ผ่านการพิจารณาเสนอแล้ว จะต้องประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาทราบ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถวางแผนการดำเนินกิจกรรมประจำปีได้

(3) โครงการพัฒนานักศึกษาจะต้องมีความหลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษามีกิจกรรมดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และให้นักศึกษามีความรู้สึกว่าไม่ถูกบังคับในการร่วมกิจกรรมหรือหวังเพียงคะแนนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเดียว

2) กลุ่มงานพัฒนานักศึกษาจะต้องดำเนินการ ดังนี้

(1) ต้องดำเนินประชาสัมพันธ์การจัดโครงการตลอดปีการศึกษาให้นักศึกษา และบุคลากรได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน โดยมุ่งเน้นให้เข้าร่วมโครงการแบบสหสาขาและทุกชั้นปี

(2) ข้อมูลข่าวสารของโครงการต้องเป็นปัจจุบัน

(3) การเสนอโครงการตามแผนในปีงบประมาณถัดไปต้องแล้วเสร็จก่อนเปิดภาคเรียน

3) หัวหน้าโครงการ/คณะทำงานโครงการ จะต้อง

(1) ในระหว่างการทำกิจกรรมจะต้องมีการประเมินโครงการ โดยใช้วิธีการประเมินที่น่าเชื่อถือและยอมรับได้ทางวิชาการ

(2) หัวหน้าโครงการ/คณะทำงานโครงการ จะต้องยอมรับผลการประเมินโครงการตามความเป็นจริง จะต้องไม่บิดเบือนผลซึ่งขัดกับหลักจรรยาบรรณสากลทั่วไป และหาแนวทางในการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป

ตารางที่ 1 แนวทางและรูปแบบการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักศึกษาของผู้รับผิดชอบโครงการ

ปัญหาและข้อจำกัด	ลักษณะของปัญหา	ข้อเสนอแนวทางการพัฒนา
1. การส่งข้อเสนอโครงการ	(1) การส่งโครงการเพื่อนขออนุมัติล่าช้า จึงทำให้การอนุมัติโครงการล่าช้าด้วย (2) การวางแผนช้า (3) การพิจารณาโครงการค่อนข้างใช้เวลานานเกินไป	(1) การกำหนดขั้นตอน/กระบวนการในการอนุมัติโครงการให้เร็วขึ้น (2) ขยายเวลาในการยื่นเสนอโครงการ
2. ปฏิทินการศึกษา	(1) ช่วงเวลาที่ทับซ้อนกับการสอบปลายภาค (2) ช่วงเวลาที่ทับซ้อนกับตารางกิจกรรมหลักของมหาวิทยาลัย	(1) ควรอำนวยความสะดวกในการส่งแผนการดำเนินโครงการให้เร็วขึ้น (2) การกำหนดขั้นตอน/กระบวนการในการอนุมัติโครงการให้เร็วขึ้น (3) ควรเริ่มทำโครงการให้เร็วขึ้น
3. การบริหารโครงการ	(1) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานเท่าที่ควร (2) ไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักศึกษาเท่าที่ควร ทำให้คนไม่ค่อยเข้าร่วมตามที่คาดหวังไว้ (3) การจัดกิจกรรมนอกสถานที่จะเกิดปัญหาเรื่องการเดินทาง และการประสบเหตุที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า	(1) ต้องประชาสัมพันธ์การทำงาน (2) ต้องจัดกิจกรรมให้ตรงกับวันหยุด (3) ต้องมีวินัยในเรื่องของเวลานัดหมาย (4) ควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน
4. การประชาสัมพันธ์โครงการ	(1) ไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักศึกษา	(1) ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการก่อนเริ่มดำเนินโครงการให้เหมาะสมทุกช่องทางสื่อสาร

สรุปและอภิปราย

1. สรุปแนวทางและรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ ได้ดังนี้

ส่งเสริมให้มีการจัดเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีหลากหลายรูปแบบโดยมีวัตถุประสงค์การจัดที่ชัดเจนซึ่งกิจกรรมที่จัดนี้สามารถตอบสนองความต้องการตามหลักการของการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นได้หลายด้าน อีกทั้งระยะเวลาในการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2555 และประกาศประกาศ มข.ที่ 1668/2557 เรื่อง หลักเกณฑ์การเข้าร่วมกิจกรรมแบบบูรณาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น คือ การคิดหน่วยกิจกรรมให้เทียบค่าหน่วยกิจกรรม 1 ชั่วโมง ให้คิด 0.33 หน่วยกิจกรรม ใน 1 วัน คิดไม่เกิน 9 ชั่วโมง โดยคิด

เฉพาะช่วงปฏิบัติงานจริงไม่นับช่วงเวลาเดินทางเตรียมงาน และนักศึกษาต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่โครงการหรือ กิจกรรมกำหนดด้วย และกิจกรรมนั้นๆ จะต้องไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนหรือคະแนน เพื่อให้ นักศึกษาสามารถวางแผนและเข้าร่วมกิจกรรมได้

การดำเนินงาน ควรมีการจัดทำคู่มือในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินการจัดกิจกรรมของนักศึกษาในคณะฯ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็ว มีการประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมที่รวดเร็วชัดเจน ทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม ซึ่งจะต้องมีการร่วมวางแผนงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร อาจารย์ และคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมในรอบปี และต้องเป็นแผนงานที่มีความยืดหยุ่น และคล่องตัวในการปฏิบัติงานได้จริง และมีระบบการประเมินโครงการที่น่าเชื่อถือ

คณะฯ จะต้องมียุทธศาสตร์การจัดการรวบรวมข้อมูล แผนการจัดกิจกรรมของคณะฯ องค์การกิจกรรมภายใต้กำกับของคณะฯ เพื่อจัดหมวดหมู่กิจกรรมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การเรียนรู้แบบบูรณาการตามการพัฒนาที่สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. อภิปรายผล

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษาควรจะมีเนื้อหาในกิจกรรมที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่ 1668/2557) เรื่อง หลักเกณฑ์การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยเรื่องการพัฒนาศักยภาพนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มุ่งส่งเสริมศักยภาพให้นักศึกษาเป็นผู้ที่ ประกอบด้วย วิชา จริยา ปัญญา เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย และควรส่งเสริมและสนับสนุนรูปแบบการจัดการกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจ ควรสร้างการมีส่วนร่วม ส่วนรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมนั้น ควรมีความอิสระไม่ผูกมัดสอดคล้องกับศรีสุข มงกุฎวิสุทธิ (2551) ได้เสนอแนะไว้ว่ามหาวิทยาลัยควรสนับสนุนรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจอิสระไม่ผูกมัด เป็นประโยชน์ต่อการสร้างจิตสำนึกทางสังคม เชื่อมโยงกิจกรรมมีประโยชน์ต่ออาชีพในอนาคต และงานวิจัยของสุภาพ ปาทะรัตน์และคณะ (2548) ที่รายงาน ว่า นักศึกษาควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาตามความสนใจ ความสมัครใจและความสามารถของตนอย่างทั่วถึง

ช่วงเวลาการจัดกิจกรรมที่ซ้อนทับกับตารางเรียนปกติ คิดเป็น 48.2% โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีปัญหาสูงที่สุด อาจเกิดจากเวลาส่วนใหญ่เด็กจะใช้เตรียมงานในรายวิชาโปรเจกต์ ซึ่งในบางหลักสูตรนักศึกษาจะต้องลงมือทำโปรเจกต์ก่อนที่ จะลงทะเบียนภาคเรียนถัดไป (ภาคปลาย) อาจมีนักศึกษาบางกลุ่มต้องเตรียมตัวไปฝึกงานสหกิจ

เวลาจะถูกใช้ในกระบวนการ ขั้นตอนต่างๆ ในการเตรียมและไปสหกิจ และเด็กที่จบหลักสูตรระดับปริญญาตรีก่อนครบ 4 ปี อีกทั้งปัญหาด้านระยะเวลาการจัดกิจกรรมนี้คณะฯ ควรมีแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ และความ ต้องการของสังคมในปัจจุบัน ไม่ควรจัดการเรียนการสอนในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของนิศา สุวรรณประเทศ (2554) ที่ได้ รายงานว่าระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรมีความเหมาะสม นักศึกษาสามารถเข้าร่วมได้โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาทับซ้อนกับเวลาเรียน และควรกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้มีเวลาว่างที่ตรงกัน สำหรับนักศึกษาทุกชั้นปีและอาจารย์ในภาคเรียนปกติ ซึ่งระยะเวลาในการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัยขอนแก่นว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2555 คือ การคิดหน่วยกิจกรรมให้เทียบค่าหน่วยกิจกรรม 1 ชั่วโมง ให้คิด 0.33 หน่วยกิจกรรม ใน 1 วัน คิดไม่เกิน 9 ชั่วโมง

การทำคู่มือการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการนักศึกษา จะต้องมีการวางแผนร่วมกันทั้งส่วนงานบริหาร งานกิจการนักศึกษา และนักศึกษา ซึ่งคู่มือที่จัดทำขึ้นนี้เนื้อหาจะต้องเป็นที่ยอมรับในทางวิชาการ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงโดยอ้างอิงตามกฎ ระเบียบ และ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัย โดยจะต้องเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ แสดงความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ และมีกระบวนการสร้างความสนใจและแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงมีการสร้างระบบการประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว ประหยัด และได้ประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับหลักการของ ทบวงมหาวิทยาลัย (2545) อธิบายว่ากิจกรรมนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่ง ที่จะช่วยส่งเสริมเติมเต็มให้นิสิตนักศึกษา เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ ความสามารถ เสียสละ มีวิจรรย์ญาณ มีคุณธรรม จริยธรรม และ สุขภาพพลานามัยแข็งแรงหรืออีกนัยหนึ่งคือเป็น

คนที่สมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกายอารมณ์
สังคมและจิตใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ควรให้การสนับสนุนกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีความเป็นอิสระไม่ผูกมัดนักศึกษาให้ต้องรู้สึกว่าจะต้องอยู่ภายใต้ระเบียบที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นกำหนดมากเกินไป และควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมด้านที่มีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมเพิ่มมากขึ้น

2) ควรมีการสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยการทำงานร่วมกัน และถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานจากรุ่นสู่รุ่น จากกลุ่มกิจกรรมเดียวกันไปต่างกลุ่มกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์และยุทธศาสตร์การพัฒนาของมหาวิทยาลัย ด้านการพัฒนากิจกรรมนักศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร และแนวทางการนำยุทธศาสตร์ที่ได้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัย คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ และวิศวกรรมศาสตร์สนับสนุนให้ดำเนินการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช จิวแหยมได้ให้แนวทางในการทำวิจัย ขอขอบคุณบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคายที่ให้ข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติ แสงอรุณ. (2560). *รองอธิการบดีวิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. สัมภาษณ์.
ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). *สรุปโครงการส่งเสริมกิจการนิสิตนักศึกษา ปีงบประมาณ 2544*. กรุงเทพฯ:
กองการบริการการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดมหาวิทยาลัย.
นิตา สุวรรณประเทศ. (2544). *การจัดกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง*.
พิษณุโลก: สำนักกิจการนักศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2555). *ระเบียบมหาวิทยาลัยขอนแก่นว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2555*,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2557). *ประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่อง หลักเกณฑ์การเข้าร่วมกิจกรรมการ
เรียนรู้แบบบูรณาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ศรีสุข มงกุฎวิสุทธิ. (2551). *รูปแบบกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในทัศนะของผู้นำกลุ่ม
กิจกรรมนักศึกษา*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบาย
สวัสดิการสังคม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
สุภาพ ปาทะรัตน์, วีรพงษ์ วิริยานนท์, วิทยา วิภาวิวัฒน์. (2548). *การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมนักศึกษา
เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาศาสนาบัณฑิตเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. *วารสารวิชาการ
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. 15(3): 49-55.
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). *ยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
(พ.ศ. 2560-2564)*. สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย

(Instructions for the Authors)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการส่งเสริมเผยแพร่งานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 3 ประเภท คือ บทความทั่วไป บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ บทความวิชาการ และบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind หรือ Triple Blind ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการเป็นงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาผลงานใด ๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ
2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New
3. **จำนวนหน้า** บทความและบทความวิจัย **ไม่ควรเกิน 12 หน้า**
4. **การส่งผลงาน online** สามารถเข้าไปดูรายละเอียดที่ www.journal.msu.ac.th
5. หากจัดรูปแบบไม่ถูกต้อง ทางวารสารจะไม่รับพิจารณาผลงาน

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. **บทความวิจัย**
 - 1.1 **ชื่อเรื่อง (title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้หน้าชื่อเรื่องภาษา

ไทยขึ้นก่อน

1.2 ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

1.5 บทนำ (introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

1.6 วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่น่าสนใจ จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการศึกษา (results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจน ใต้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8 วิจารณ์และสรุปผล (discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือที่ประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9 ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

1.10 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

1.11 เอกสารอ้างอิง (references) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

2. บทความทั่วไป

2.1 ชื่อเรื่อง ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.2 ผู้แต่ง ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- 2.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - 2.4 คำสำคัญ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - 2.5 บทนำ
 - 2.6 เนื้อหา
 - 2.7 บทสรุป
 - 2.8 เอกสารอ้างอิง
3. บทวิจารณ์หนังสือ
- 3.1 ข้อมูลทางบรรณานุกรม
 - 3.2 ชื่อผู้วิจารณ์
 - 3.3 บทวิจารณ์

เอกสารอ้างอิง ใช้รูปแบบการอ้างอิง (APA Style)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้ : ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “ และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction : focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด*. 13(1) : 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124(11) : 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ ชื่อหนังสือ เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์ แทน ชื่อย่อวารสาร

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์ . 629-78.

Ringsven MK, Bond D.(1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY) : Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด : สำนักพิมพ์ หรือ ผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สิ้นชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวินทยา, มนต์ชูลี นิติน, สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. รายงานการประชุมวิชาการเกสัชกรรม ประจำปี 2542 ของเกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542. กรุงเทพมหานคร : เกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMG and/ Clinical Neurophysiology* ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan. Amsterdam: Elsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ.(2541). *การใช้ยาเจนตั้มยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan SJ. (1995). *Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization* [dissertayon]. St. Louis (MO):Washington Univ.

ตัวอย่าง

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee G. (1996). Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually. *The Washington Post* Jun 21.5.

ฉ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่ : ได้มาจาก ชื่อ website

ตัวอย่าง

Morse SS. (1995). Factors in the emergence of infectious disease. *Emerg Infect Dis* [cited 1996 Jun 5] ; 1(1): Available from:URL// [www. Cdc.gov/ncidod/Eid.htm](http://www.Cdc.gov/ncidod/Eid.htm)

ใบสมัครสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โปรดกรอรายละเอียดในใบสมัคร ดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ – นามสกุล

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนนแขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์

โทรสาร E – mail

หน่วยงานสถานที่ทำงาน

ถนนแขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์โทรสาร

มีประสงค์ให้ออกใบเสร็จในนาม (โปรดระบุ).....

- สมัครเป็นสมาชิกรายปี 6 ฉบับ ค่าสมาชิก 240 บาท
- สมัครเป็นสมาชิกสองปี 12 ฉบับ ค่าสมาชิก 480 บาท

ส่งจ่ายผ่านเลขที่บัญชี 983-9-26661-6 ธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
(เงินรายได้) สาขาท่าขอนยาง มหาสารคาม

ทั้งนี้ขอให้ส่งหลักฐานการสมัคร(ใบสมัครนี้)และสำเนาการชำระเงินได้ที่ humanmsu@gmail.com
หรือ ส่งเป็นเอกสารทางไปรษณีย์มาที่ งานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองส่งเสริม
การวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัด
มหาสารคาม 44150

